

Guia per a la cooperació local catalana amb Gàmbia

Portada: Riu Gàmbia i fotografies dels projectes municipals:

- Projecte de creació d'un Centre multifuncional per a dones a les regions de Badibu i Siumi, Ajuntament de Lleida.
- Reunió comunitària en el marc del Projecte de construcció del centre de salut de Darsilane Kerkoro, Regió Upper River, Ajuntament d'Olot.
- Plaques solars del Projecte de rehabilitació del centre de salut de Yorobawol, Regió Upper River, Ajuntament de Malgrat de Mar.

El Fons Català de Cooperació vol agrair la col·laboració dels responsables polítics i tècnics dels ajuntaments que han participat a les reunions de coordinació del Grup de treball per a la cooperació local amb Gàmbia i que han facilitat informació dels projectes i accions que desenvolupen en aquest país: Blanes, Celrà, Girona, Lleida, Lloret de Mar, Malgrat de Mar, Mataró, Olot, Sant Celoni, Santa Coloma de Gramenet, Santa Perpètua de Mogoda, Torroella de Montgrí. També vol agrair a la Coordinadora d'ONG Solidàries de les comarques gironines i l'Alt Maresme, a les associacions de col·lectius gambians, a l'Ambaixada de Gàmbia a Espanya i a les institucions locals, regionals i nacionals gambianes, la informació facilitada per a l'elaboració d'aquesta Guia.

Han participat a l'elaboració d'aquesta Guia:

Coordinació i redacció: Clara Xifra, Fons Català

Revisió de continguts: Joan Solà, Victòria Planas, Araya Griso i equip tècnic Fons Català
Equip tècnic ACCD

Guia per a la cooperació local catalana amb Gàmbia

1a edició, març 2012

© Fons Català de Cooperació al Desenvolupament

Editat per:

Via Laietana, 33, 9è 2a
08003 Barcelona
Tel. 93 412 26 02
Fax. 93 301 90 88
www.fonscatala.org

En conveni amb:

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

Generalitat
de Catalunya

www.cooperacioncatalana.cat

Disseny portada i maquetació: Santi Artigas
Impressió: Vanguard Gràfic S.A.

Els continguts d'aquest informe són responsabilitat exclusiva de l'autor i en cap cas poden considerar-se com l'opinió de la Generalitat de Catalunya.

Guia per a la cooperació local catalana amb Gàmbia

Sumari

1. Presentacions	6
1.1. Presentació del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament	6
1.2. Presentació de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament	7
2. Objectius de la Guia i metodologia emprada	8
2.1. Antecedents, el Pla de suport a la cooperació local amb Gàmbia	8
2.2. Objectius	8
2.3. Metodologia	9
3. Context de desenvolupament humà a Gàmbia: processos locals i cooperació internacional	12
3.1. Fitxa país	12
3.1.1. Cronograma història Gàmbia	14
3.2. Organització territorial i política del país	16
3.2.1. Organització territorial	16
3.2.1.1. El context de descentralització gambià	16
3.2.1.1.1. Els reptes de la descentralització a Gàmbia	18
3.2.2. Organització política	19
3.3. Principals indicadors de desenvolupament humà, situació dels Drets Humans (DDHH) i governabilitat democràtica	20
3.3.1. El concepte de desenvolupament humà i indicadors principals	20
3.3.1.1. Assoliment dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM)	21
3.3.1.1.1. Promoció de la igualtat de gènere	23
3.3.2. Situació dels Drets Humans i governabilitat democràtica	24
3.3.2.1. Drets Humans	24
3.3.2.1.1. Mutilació Genital Femenina (MGF)	25
3.3.2.2. Governabilitat democràtica	25
3.4. Processos de desenvolupament nacionals/regionals/locals: plans, estratègies i processos en marxa	26
3.4.1. Processos de desenvolupament nacionals	26
3.4.1.1. Plans de desenvolupament sectorials	27
3.4.2. Processos de desenvolupament regionals i locals	28
3.5. Ajuda Oficial al Desenvolupament i agendes de cooperació internacional	29
3.5.1. Ajuda Oficial al Desenvolupament i coordinació de l'ajuda	29
3.5.2. Agendes de la Cooperació Internacional a Gàmbia	31
3.5.2.1. Principals socis de la cooperació multilateral: Sistema de Nacions Unides i Cooperació Europea	31
3.5.2.2. El sistema de les Nacions Unides	31
3.5.2.3. La Cooperació Europea	32
3.5.2.4. Cooperació Sud-Sud, el cas dels metges cubans	32
3.5.2.5. L'estratègia de la cooperació espanyola a Gàmbia	33
3.5.2.6. L'estratègia de la cooperació catalana a Gàmbia	33
4. La cooperació local catalana a Gàmbia: principis, experiència, reptes i lliçons apreses	34
4.1. La cooperació descentralitzada catalana. Aposta per l'eficàcia i la coordinació	34
4.1.1. Conceptualització de la cooperació descentralitzada	34
4.1.1.1. Context i definició	34
4.1.1.2. La cooperació descentralitzada des de l'àmbit local, models de referència	35
4.1.1.3. Valor afegit, limitacions i reptes de la cooperació descentralitzada i local	37
4.1.2. L'agenda de l'eficàcia de l'ajuda en l'àmbit local	37
4.1.3. La cooperació descentralitzada catalana, eficàcia i coordinació en clau local	38
4.2. El codesenvolupament des de l'àmbit local: context, definició, codesenvolupament a Catalunya i reptes	41
4.2.1. Context: migracions i desenvolupament	41
4.2.2. Codesenvolupament, definició	42
4.2.3. El codesenvolupament a Catalunya	44
4.2.3.1. El model del Fons Català, codesenvolupament des de l'àmbit local	45
4.2.3.2. L'Estratègia de codesenvolupament de l'ACCD	46

4.2.4. Valor afegit, limitacions i reptes del codesenvolupament en l'àmbit local	47
4.2.4.1. Valor afegit	47
4.2.4.2. Limitacions	47
4.2.4.3. Reptes del codesenvolupament des de la perspectiva local	48
4.3. Trajectòria de la cooperació local catalana amb Gàmbia	49
4.3.1. El col·lectiu gambià a Catalunya	49
4.3.1.1. Procés migratori i assentament a Catalunya	49
4.3.1.2. Perfil socioeconòmic del col·lectiu gambià a Catalunya	51
4.3.2. Codesenvolupament, vincle entre l'associacionisme dels col·lectius gambians i els municipis catalans	52
4.3.2.1. L'associacionisme dels col·lectius gambians	52
4.3.2.2. El pas cap al codesenvolupament i la implicació dels municipis catalans	53
4.3.3. La cooperació local catalana amb Gàmbia, mapa d'actuacions	53
4.3.3.1. Mapa de projectes de la cooperació local catalana amb Gàmbia	54
4.3.3.2. Anàlisi quantitativa dels projectes: modalitats de cooperació, concentració geogràfica i sectorial	66
4.3.3.3. Valoracions sobre la cooperació local catalana amb Gàmbia	68
4.3.3.3.1. Valoració a partir de l'anàlisi quantitativa	68
4.3.3.3.2. Anàlisi DAFO de la cooperació local catalana a Gàmbia (debilitats, amenaces, fortaleses i oportunitats)	70
5. Recomanacions per a la cooperació local catalana amb Gàmbia	72
5.1. Recomanacions en relació a les modalitats de cooperació	72
5.1.1. Cooperació municipal directa	72
5.1.1.1. Articulació amb altres governs locals	73
5.1.1.2. Articulació amb la societat civil	73
5.1.2. Cooperació municipal indirecta	74
5.1.2.1. Codesenvolupament	74
5.2. Recomanacions en relació a la concentració geogràfica i sectorial	75
5.2.1. Concentració geogràfica	75
5.2.2. Concentració sectorial	75
5.2.2.1. Sector drets socials bàsics, salut i educació	76
5.2.2.2. Sector agrícola	77
5.2.2.3. Sensibilització	77
5.2.3. Eixos transversals	78
5.2.3.1. Equitat de gènere	78
5.2.3.1.1. Mutilació genital femenina	78
5.2.3.2. Drets humans	78
5.2.3.3. Sostenibilitat ambiental	78
5.3. Recomanacions en relació als socis i contraparts a Catalunya i a Gàmbia i als canals d'interlocució	79
5.3.1. Interlocució institucional local	79
5.3.1.2. Interlocució institucional nacional	80
5.3.1.3. Interlocució institucional internacional	80
5.3.2. Identificació de socis i contraparts	80
5.3.2.1. Identificació i valoració de socis a Catalunya	80
5.3.2.2. Identificació de contraparts gambianes	81
5.4. En relació amb els instruments i les línies de cooperació possibles	82
6. Acompanyament del Fons Català en la implementació de les recomanacions d'aquesta Guia	85
Annexos	87
Bibliografia	88
Acrònims	92
Contactes i informacions de referència	93
Llista de medicaments prioritaris a la Regió Upper River	94

1.1. Presentació del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament

La *Guia per a la cooperació local catalana amb Gàmbia* és fruit de la voluntat del Fons Català per contribuir a millorar la cooperació local catalana a partir dels principis d'eficàcia de l'ajuda promoguts per la Declaració de París. La cooperació descentralitzada és un fenomen dinàmic i evolutiu que requereix la canalització dels esforços de tots els municipis que destinen una part del seu pressupost a finançar accions de cooperació al desenvolupament.

El Fons Català recull al Pla Estratègic 2008-2012 que, davant dels nous reptes de la cooperació descentralitzada, s'ha de passar de l'atomització geogràfica i de projectes a processos de creació, dinamització i gestió de xarxes de cooperació tot generant territoris cooperants i promovent vectors d'activitat d'una cooperació que sigui el resultat d'una activitat de planificació coordinada.

En aquest sentit, des de l'any 2010 el Fons Català lidera el Grup de treball a la cooperació local amb Gàmbia, com a experiència pilot aplicable a la cooperació municipal amb altres països en què intervenen els municipis en el marc del Fons Català. Es tracta d'una iniciativa que promou un espai de trobada entre diferents municipis que treballen al país i que té l'objectiu de millorar la cooperació que s'hi realitza a través de l'intercanvi d'experiències, la definició d'una estratègia conjunta, la identificació de canals d'interlocució amb els agents locals gambians i el suport tècnic en el desenvolupament dels projectes propis i conjunts dels diferents ajuntaments.

La cooperació amb Gàmbia té, a més, l'especificitat del codesenvolupament, amb la implicació dels col·lectius gambians que proposen als municipis projectes a les seves regions d'origen. El codesenvolupament, fenomen multidimensional i dinàmic, no només presenta el repte d'integrar en el si dels nostres municipis les polítiques d'immigració i de cooperació, sinó també el de passar de l'esfera individual a l'esfera col·lectiva i territorial per afavorir el desenvolupament humà i, sobretot, el de vincular de manera positiva migracions i cooperació al desenvolupament.

Aquesta Guia vol fer una revisió de la cooperació local catalana que s'ha desenvolupat a Gàmbia en els últims anys i vol aportar eines per a la millora i la coordinació a través de la presentació del context de desenvolupament humà a Gàmbia i d'una anàlisi de la cooperació local catalana en aquest país, també com de la presentació d'un seguit de recomanacions en relació a diferents aspectes que tenen a veure amb el desenvolupament de projectes de cooperació al país, d'una manera més coordinada i eficaç.

Espero, doncs, que la Guia que teniu a les mans faciliti la presa de decisions en la política municipal en relació a la cooperació a Gàmbia i que aportï eines per a la definició d'accions i estratègies de cooperació eficaç i coordinada en aquest país.

Meritxell Budó i Pla
Presidenta del Fons Català
Alcaldeessa de la Garriga

1.2. Presentació de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament

Em plau presentar-vos la *Guia per a la cooperació local catalana amb Gàmbia*, una publicació que vol ser una eina de treball per a la cooperació municipal catalana que treballa al país africà i que té, entre d'altres, l'objectiu de millorar la coordinació i resultats d'aquesta cooperació amb Gàmbia, partint de la base dels principis d'eficàcia de l'ajuda promoguts per la Declaració de París i del Programa d'Acció d'Accra.

Aquesta guia és fruit del treball que s'ha fet al si del Grup de suport a la cooperació local amb Gàmbia, una iniciativa que hem promogut i treballat conjuntament l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD) i el Fons Català de Cooperació al Desenvolupament. La creació d'aquest grup va néixer el 2010 per donar resposta a les demandes de suport a l'ACCD i al Fons Català per part de diversos ajuntaments per les dificultats que trobaven en el seguiment i avaluació dels projectes així com en la identificació de contraparts locals amb capacitats per executar els projectes a aquest país.

Precisament, la cooperació catalana a Gàmbia es realitza, sobretot, des del món local. És per això que, des de l'ACCD i tenint en compte que aquest país forma part d'una de les regions preferents del Pla Director 2011-2014 de la Generalitat de Catalunya, s'ha volgut donar suport a aquest procés liderat pels municipis catalans.

A mesura que es va avançar en el treball del Grup de suport a la cooperació local amb Gàmbia i a partir de les informacions recollides en el

transcurs del pla de suport als municipis, es va veure la idoneïtat de recollir unes recomanacions específiques per a l'actuació dels municipis catalans en la seva cooperació amb aquest país africà, que és la publicació que teniu a les mans.

El document inclou un context del desenvolupament humà a Gàmbia (identificació de les estratègies de desenvolupament del país, procés de descentralització, els reptes dels governs locals...), un diagnòstic de la cooperació catalana a aquest país amb el mapa de projectes i, finalment, les recomanacions per a la cooperació municipal a aquesta zona.

Esperem que el treball que hem fet al si del Grup de suport a la cooperació local amb Gàmbia així com aquesta guia, pugui ajudar a millorar la fragmentació de projectes i la coordinació entre els diferents actors que treballen a aquest país des de Catalunya i ajudi a conscienciar sobre la importància de definir estratègies i accions conjuntes per millorar l'eficàcia i coherència de la cooperació amb aquest país

Desitjo, doncs, que la *Guia per a la cooperació local catalana amb Gàmbia* pugui ser d'utilitat i que, entre tots i totes, hi trobem pistes i eines que ens permetin fer una cooperació a Gàmbia més eficaç i de qualitat, i així millorar l'impacte de les nostres actuacions.

Carles Llorens i Vila

Director General de Cooperació al
Desenvolupament
Generalitat de Catalunya

2. Objectius de la Guia i metodologia emprada

2.1. Antecedents, el Pla de Suport a la Cooperació Local amb Gàmbia

La cooperació catalana amb Gàmbia té origen a l'àmbit local, on la població d'origen gambià, que s'incrementa considerablement la primera dècada del 2000¹, adquireix un rol actiu en la proposta de projectes de desenvolupament al seu país d'origen. Els projectes, principalment impulsats per associacions d'immigrants gambians, han tingut el suport dels municipis catalans d'acollida que s'hi han implicat en major o menor mesura.

En aquest sentit, des dels anys noranta, el Fons Català ha donat suport a algunes d'aquestes iniciatives locals de cooperació amb Gàmbia i, en un context d'interès creixent de la societat catalana envers Gàmbia, l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD) l'incorpora com a país preferent al Pla Director 2007-2010².

L'experiència de diferents actors catalans que han dut a terme projectes de cooperació amb Gàmbia i, principalment des dels municipis catalans que s'hi han implicat, s'ha fet palesa una manca de coordinació de les accions al terreny i una deficiència en la definició d'estratègies i accions conjuntes que permetrien millorar l'eficàcia i la coherència de la cooperació amb aquest país. S'ha d'afegir a aquestes mancances en la coordinació de les accions, la feblesa de capacitats per part d'algunes de les associacions que lideren els projectes a Catalunya, també com de

les contraparts gambianes, cosa que dificulta alhora la implementació de projectes de cooperació coherents i eficaços en aquest país africà.

En aquest context sorgeix el Pla de Suport a la Cooperació Local amb Gàmbia que, promogut conjuntament pel Fons Català i l'ACCD, té l'objectiu de respondre a les demandes dels ajuntaments catalans que participen en projectes de cooperació en aquest país, per millorar-ne la coordinació i els resultats a través d'un acompanyament tècnic en el seguiment i l'avaluació dels projectes en curs, així com en la identificació de plans de desenvolupament, estratègies i noves contraparts i interlocutors sobre el terreny.

La Guia que es presenta, doncs, plasma la feina feta en el marc d'aquest Pla de Suport i pretén ser una eina pràctica i de consulta per als diferents ajuntaments que participen en projectes en aquest país.

2.2. Objectius

Davant la situació que s'ha presentat, i en el context econòmic actual, es fa més necessari que mai aplicar els principis d'eficàcia de l'ajuda promoguts per la Declaració de París Sobre l'Eficàcia de l'Ajuda al Desenvolupament³. La cooperació local, per les seves especificitats, més que cap altra, ha de fer front al repte d'aplicar aquests principis a les accions que desenvolupa i aportar el seu valor afegit en la nova arquitectura de la cooperació.

1. Dels 6.955 residents de l'any 2000, augmenta fins a 16.936 el 2010. *Evolució de la població total i estrangera. 2000-2010 Catalunya Origen geogràfic: Gàmbia*. Idescat: Web de l'estadística oficial a Catalunya: <http://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?b=0&nac=d216>

2. El Pla Director 2011-2014 no inclou Gàmbia com a país prioritari, tanmateix "entenen que els processos de desenvolupament no sempre es donen en una lògica territorial coincident amb les fronteres que delimiten els estats, el Pla Director estableix quatre regions preferents" una de les quals és Àfrica Occidental, de què Gàmbia forma part. *Pla Director de Cooperació al Desenvolupament 2011-2014*. Catalunya: Generalitat de Catalunya, Departament de la Vicepresidència, Direcció General de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària, Agència Catalana de Cooperació al desenvolupament, 2010. http://www20.gencat.cat/docs/cooperaciocatalana/Continguts/01ACCD/05pla_director/Pla_director_2011_2014.PDF

3. Apropiació. Harmonització. Alineament. Gestió orientada als resultats. Responsabilitat compartida.

Des d'aquesta perspectiva, la *Guia per a la Cooperació Local amb Gàmbia* neix amb l'objectiu de:

- Proporcionar als ens locals catalans que promouen o participen en projectes de cooperació a Gàmbia, una eina útil i eficaç per millorar l'eficàcia i la coordinació dels projectes de desenvolupament en aquest país d'Àfrica Occidental i facilitar-ne la implementació al terreny.

Aquesta Guia vol aportar eines de reflexió i anàlisi als següents destinataris:

- En primer lloc, als tècnics municipals de cooperació dels ajuntaments i ens locals de Catalunya.
- En segon lloc, als càrrecs electes que lideren les regidories de Cooperació i Solidaritat.
- I, finalment, a representants de la societat civil, ONG i associacions del col·lectiu immigrant que sovint presenten els projectes a les convocatòries dels ajuntaments.

Així, la Guia planteja els aspectes de la cooperació local amb Gàmbia des d'un doble vessant:

- El primer, analíticodescriptiu, presenta el context de desenvolupament humà a Gàmbia seguit d'una anàlisi de la cooperació local catalana amb aquest país.
- El segon, de caire més aplicat, presenta un seguit de recomanacions en relació a diferents aspectes que tenen a veure amb el desenvolupament de projectes de cooperació al país d'una manera més coordinada i eficaç.

Partint d'aquesta perspectiva, la Guia girarà concretament entorn dels tres eixos següents:

Context de desenvolupament humà a Gàmbia: processos locals i cooperació internacional

Malgrat la dimensió relativament petita, Gàmbia presenta una gran diversitat d'actors, institucions, processos i estructures. El capítol ofereix una presentació del país per donar als ens locals catalans les dades bàsiques que poden ser d'utilitat abans d'emprendre o finançar un projecte: presentació socioeconòmica, principals indicadors de desenvolupament humà, situació dels drets

humans i governabilitat democràtica, organització territorial i administrativa, i fa especial èmfasi en l'estat del procés de descentralització, processos de desenvolupament en marxa al país i, finalment, el mapa de donants i les agendes de cooperació internacional.

La cooperació local catalana a Gàmbia: principis, experiència, reptes i lliçons apreses

Abans de presentar les especificitats de la cooperació local catalana amb aquest país, es fa una aproximació conceptual de dos temes que es tracten de manera transversal al llarg de la Guia: d'una banda, la cooperació descentralitzada i l'agenda d'eficàcia de l'ajuda i, d'altra banda, el codesenvolupament en l'àmbit local. A continuació es presenta la trajectòria de la cooperació local catalana amb Gàmbia –històric, sectors, mapa d'actuacions– i, finalment, les lliçons apreses.

Recomanacions per a la cooperació local catalana amb Gàmbia

Es tracta de la part aplicada de la Guia, on es proposa un conjunt de recomanacions dirigides als ens locals catalans que desitgin finançar o liderar projectes de cooperació al país. Les recomanacions es presenten en relació a les modalitats de cooperació (directa, a través d'ONG), a les línies de cooperació possibles, als socis i les contraparts, en relació als instruments i a la concentració geogràfica i sectorial.

2.3. Metodologia

Des del punt de vista metodològic, es tracta d'una Guia amb una clara vocació pràctica que, com a eina de treball que pretén ser, ha de permetre al lector localitzar les dades i els elements principals per valorar la pertinença, o no, d'una acció al país, per tal que compleixi amb els principis d'eficàcia de l'ajuda i s'articuli amb les prioritats de desenvolupament del territori. Per aquest motiu, la Guia presenta els capítols de la manera més sintètica possible, amb la informació clau i de manera atractiva al lector. Els annexos, que proporcionen recursos de caire pràctic, contribuiran també a complir aquest objectiu.

La metodologia emprada per a l'elaboració de la Guia es basa en l'experiència acumulada pel Fons Català en els projectes de cooperació al país durant els darrers 10 anys, com també en la tasca duta a terme des del mes de març de 2010 en el marc del Pla de Suport a la Cooperació Local amb Gàmbia amb els municipis catalans i les institucions i la societat civil catalana i gambiana.

De manera general, es tracta d'una combinació de tècniques participatives de recollida i anàlisi de dades, així com d'anàlisi i de recull de documentació prèviament existent. Pel fet de ser diferents entre si, cada capítol s'ha fet seguint la metodologia que ha semblat més adequada a les característiques respectives:

Les dues primeres parts, de caire analíticodescriptiu, es basen:

- Pel que fa a Gàmbia, en la compilació de dades existents (recerca bibliogràfica i a la xarxa), així com entrevistes i informacions recopilades durant els viatges realitzats per l'equip del Fons Català al país.

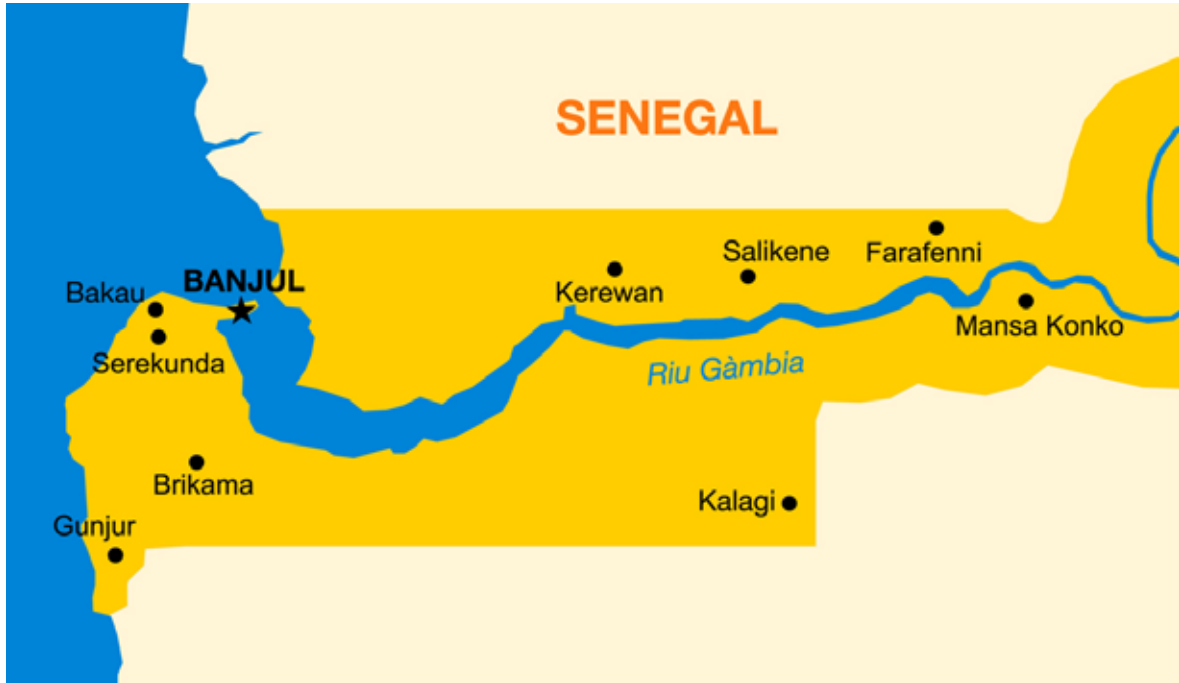
- Pel que fa a l'anàlisi de la cooperació local catalana, en qüestionaris i entrevistes per a la caracterització i mapeig de la cooperació local catalana amb Gàmbia (11 municipis hi participen activament)⁴, reunions amb entitats i representants de la societat civil, així com lliçons apreses directament de la pràctica de la implementació de projectes del Fons Català al terreny.

La tercera part es basa en el conjunt de tots aquests elements i els estructura en clau propositiva.

Amb tot això s'espera que el document contribueixi a desentrellar aquesta complexitat i proporcionar un marc general de referència per tal que qualsevol municipi o institució catalana que vulgui cooperar amb aquest país africà tingui un coneixement del context general del país i garanteixi els principis de l'eficàcia de l'ajuda, segons les recomanacions de la Declaració de París i el Programa d'Acció d'Accra, així com el suport a l'assoliment dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni.

4. Blanes, Girona, Lleida, Lloret de Mar, Malgrat de Mar, Mataró, Olot, Sabadell, Sant Celoni, Santa Coloma de Gramenet, Santa Perpètua de Mogoda.

3. Context de desenvolupament humà a Gàmbia: processos locals i cooperació internacional

3.1. Fitxa país¹

Nom oficial:

República de Gàmbia (*Republic of the Gambia*)

Situació i límits:

Àfrica Occidental. Gàmbia se situa entre 13° 49' i 13° 03' de latitud nord i 13° 47' i 16° 49' de longitud oest. Limita al nord, est i sud amb el Senegal i a l'oest amb l'oceà Atlàntic

Superfície: 11.295 km²

Població: 1.824.158 (estimació 2010)

Capital: Banjul

Llengua:

Anglès (oficial) i, principalment, mandinga, fula, wolof, diola i altres llengües minoritàries

Religió:

Islàmica (90%), cristiana (8%) i religions animistes africanes (2%)

Moneda:

Dalasi (tipus de canvi aproximat 1€ = 37 Dalasi)

Sistema de Govern: República presidencialista

1. *El món a Catalunya. Guia del Cos Consular.* Catalunya: Generalitat de Catalunya, Departament de la Vicepresidència, Comissionat d'Afers Exteriors i Cooperació, 2010. http://www20.gencat.cat/docs/Departament_de_la_Vicepresidencia/0-WEB_AEC_CHCC/Afers_Exteriors_Cooperacio/Documents/GUIA%20COS%20CONSULAR/guia_consular_web.pdf.

Monografia. Gambia. Madrid: Direcció General de Comunicació Exterior del Ministeri d'Afers Exteriors i de Cooperació, AECID, 2008. *Indicadores Internacionales sobre Desarrollo Humano. Gambia. Perfil de país.* PNUD, 2010 <http://hdrstats.undp.org/es/paises/perfiles/GMB.html>.

Department of State of Industry and Trade. Gambia. <http://www.gambia.gm/>.

Grups ètnics:

mandinga (39,60%), fula (18,83%), wolof (14,61%), diola (10,66%) i sarahule (8,92%). Entre les minories destaquen les ètnies serer i manjago.

Festa nacional:

18 de febrer, Dia de la Independència del Regne Unit (1965)

Data d'incorporació a l'ONU:

21 de setembre de 1965

Economia:

PIB per càpita (dòlars): 1.446 (2010)

Índex creixement del PIB: 4,6% (2009)

Distribució sectorial del PIB (estimació 2009):

Agricultura: 30,4%

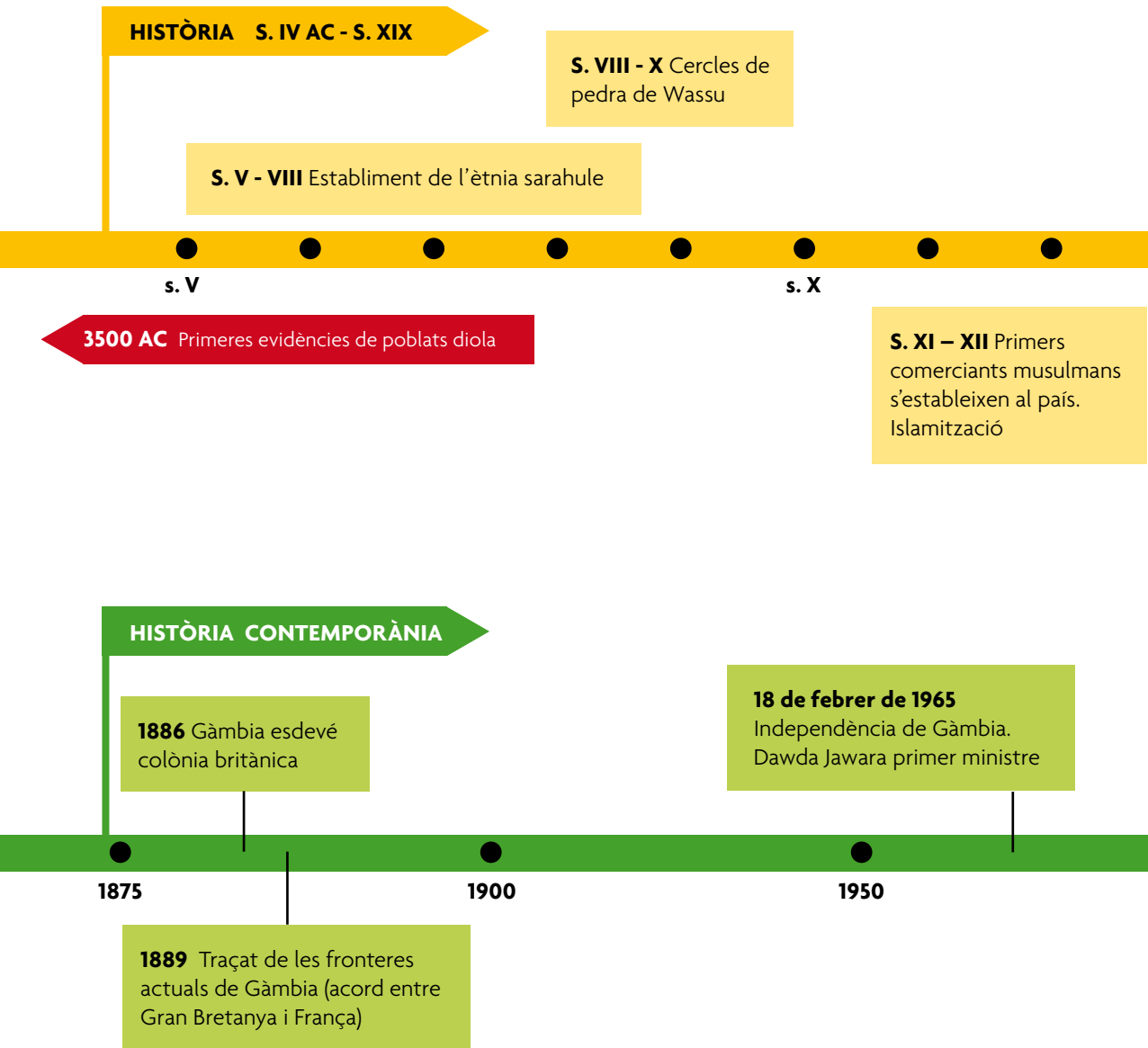
Indústria: 14,3%

Serveis: 55,3%

Font: *El món a Catalunya. Guia del Cos Consular* i Wikipèdia.

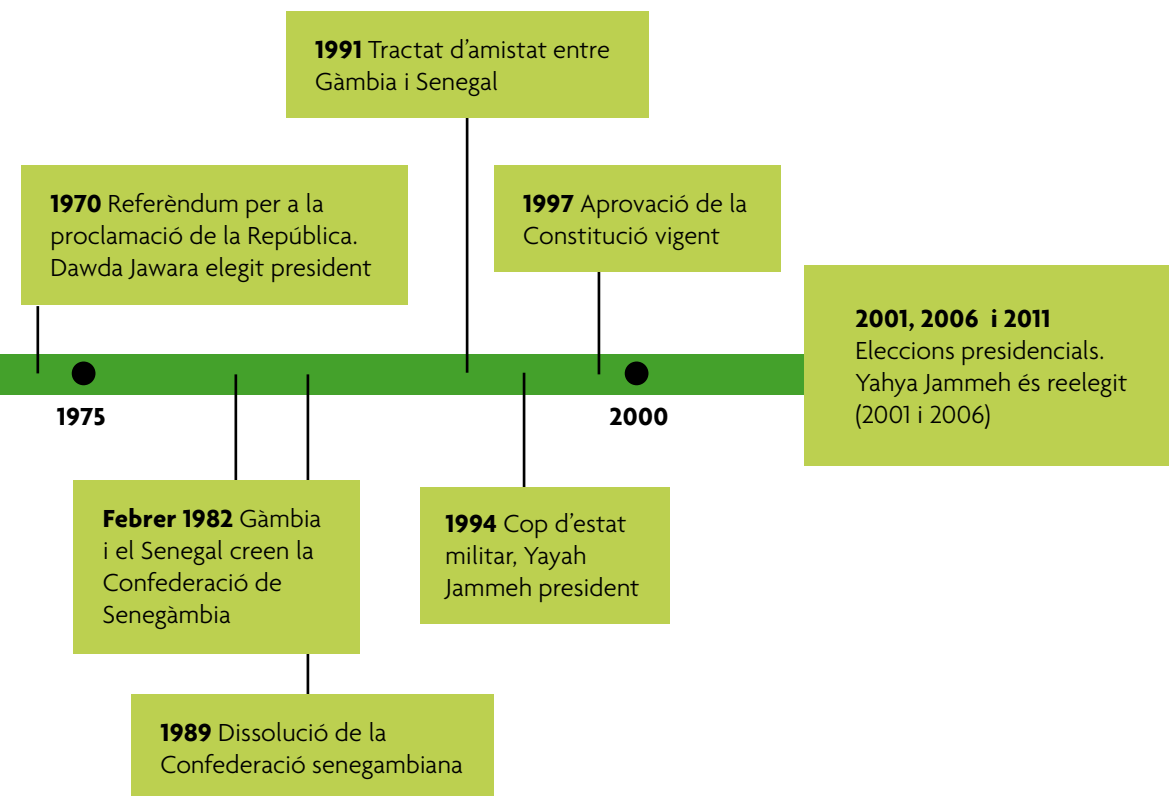
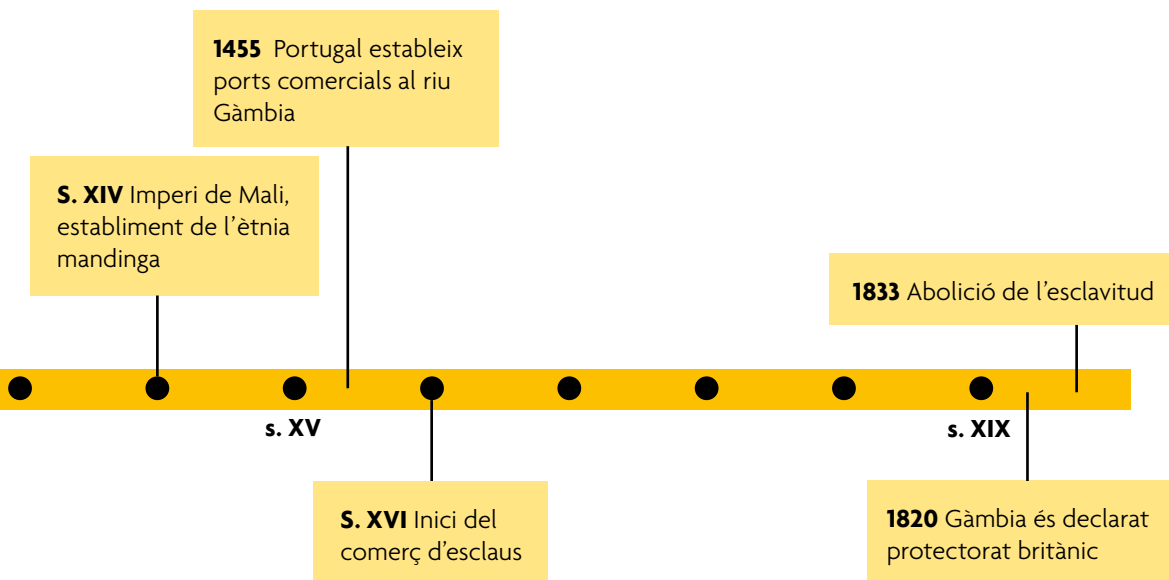
3.1.1. Cronograma història Gàmbia²

2. Font: Elaboració pròpia.

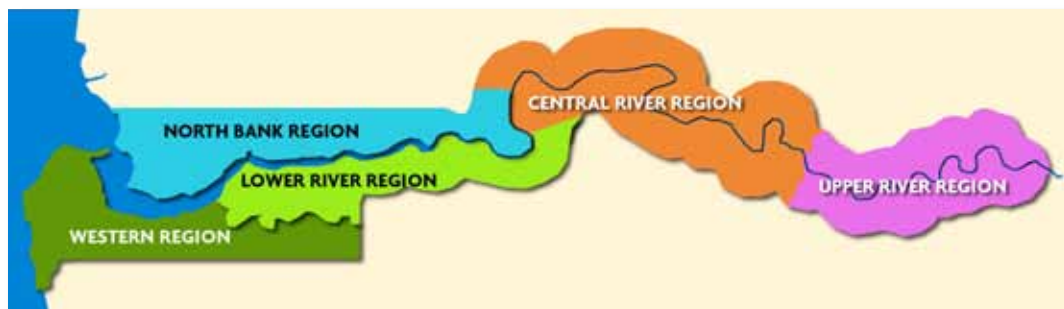
History of Gambia. Acces Gambia Web Directory. <http://www.accessgambia.com>.

LOBECK KANE, K. *Gambia y Senegal*. Madrid: Lonely Planet, 2010.

3.2. Organització territorial i política del país

3.2.1. Organització territorial

Font: Comissió Nacional de Planificació Gàmbia. (National Planning Commission)

La Comissió Electoral Independent creada a partir de l'article 192 de la Constitució de 1997 estableix la divisió territorial de Gàmbia en cinc regions i dues ciutats amb govern propi:

Regió Lower River. Capital Mansa Konko

Regió Central River. Capital Janjanbureh

Regió North Bank. Capital Kerewan

Regió Upper River. Capital Basse

Regió Western River. Capital Brikama

I les dues ciutats: Banjul, la capital del país, i Kanifing Municipality

També es defineixen vuit àrees de govern local³. Són els Consells d'Àrea (*Area Councils*) de Banjul, Basse, Brikama, Janjanbureh, Kanifing, Kerewan, Kuntaur i Mansakonko, que tenen funcions legislatives, administratives i executives a l'àmbit local i que es subdivideixen en 37 districtes.

3.2.1.1. El context de descentralització gambia⁴

El govern local és el nivell més baix de govern, el més proper als ciutadans i a la comunitat i juga un

*rol important com a agent de canvi social i desenvolupament.*⁵

Tot i que internacionalment no hi ha unanimitat en la definició del concepte de la descentralització, una de les accepcions més generalitzades identifica quatre tipus de descentralització segons l'objectiu⁶:

- Descentralització política
- Descentralització espacial
- Descentralització econòmica o de mercat
- Descentralització administrativa

La definició del procés de descentralització gambia que es presenta en aquest epígraf parteix de la base de la descentralització com a procés i es focalitza principalment en la descentralització administrativa.

El procés de descentralització a Gàmbia forma part de l'agenda de desenvolupament nacional i constitueix una peça clau de les Estratègies de Reducció de la Pobresa (PRSP) de 1994 i 2003 i del Programa Visió 2020 adoptat el 2006. Aquest últim posa de relleu que el govern haurà de fer un esforç polític i institucional per consolidar el procés de descentralització.

3. L'organització de la descentralització gambiana es presenta en detall a l'epígraf que segueix.

4. *Local Government Act 2002*. Gàmbia: Ministeri de Govern Local i Territoris, 2002. <http://www.molgl.gov.gm/>.

5. ALAM, Munawwar. *Decentralisation in The Gambia*. Londres: Commonwealth Secretariat, 2009.

6. SHABBIR CHEEMA, G. i A. RONDINELLI, D. *Decentralizing Governance: Emerging Concepts and Practices*. Washington, DC: Brookings Institution Press, 2007.

Malgrat que a partir de la dècada dels vuitanta ja s'inicia la reflexió entorn de la descentralització a Gàmbia amb l'acompanyament del sistema de les Nacions Unides i d'altres organismes internacionals com la UE, a través dels Fons Europeus de Desenvolupament (EDF), i del Banc Mundial, el marc legislatiu actual de la descentralització no sorgeix fins la signatura per part de l'Estat gambià del Programa d'Acció de Brussel·les (2001). Es tracta d'un compromís davant l'ONU per promoure reformes en la gestió de la despesa pública, la governança i la descentralització. En aquest context es redacta l'Acta 2002 de Govern Local (*Local Government Act 2002*) i l'Audit Act 2004 que defineixen l'estructura de l'administració local a Gàmbia i el funcionament actual. Estableixen el marc legislatiu de regulació dels governs locals com a:

Autoritats locals autònomes i responsables dels

propis recursos humans per a la gestió de proximitat dels afers públics i reducció de la pobresa.

El marc general d'actuació dels governs locals és el Ministeri de Govern Local i Territoris (*Ministry of Local Government, Lands and Religious Affairs*) que, a través de la Direcció de Govern Local (*Directorate of Local Governance*), s'encarrega de la planificació del desenvolupament local i és l'últim responsable de l'actuació de les autoritats locals al territori. En aquest sentit, les seves competències principals són les de coordinar, oferir assessorament tècnic, donar suport al seguiment de projectes i esdevenir un punt de referència per a les autoritats locals del país, tant electes locals com regionals.

El complex entramat de l'estructura organitzativa de la descentralització gambiana i les diferents àrees de govern local es resumeixen en el quadre que es presenta a continuació:

Àrea de govern local	Nombre	Autoritats locals dependents del govern central	Institucions locals (electes)	
Poble/comunitat (<i>Village</i>)	2.000 aprox.	<i>Alkalo</i> (cap poble)	Comitè de desenvolupament de la comunitat (<i>Village Development Committee</i>)	Equips de facilitació multidisciplinars (<i>Multidisciplinary Facilitation Teams</i>)
Districte (<i>District/Ward</i>)	114	<i>Seyfo</i> (cap del districte)	Comitè de desenvolupament del districte (<i>Ward Development Committee</i>)	
Regió (<i>Region</i>)	7	Governador	Consell d'Àrea (<i>Area Council</i>) presidit per un president electe (<i>Area Council</i> a l'àmbit rural vs. <i>City Council</i> a les ciutats de Banjul i Kanifing) Nombre d' <i>Area Councils</i> : 8	
Comitè Tècnic Consultiu (<i>Technical Advisory Committee</i>), presidit pel governador				Entitats coordinació (govern local, departaments govern i societat civil)
Àmbit nacional	Ministeri de Govern Local i Territoris (<i>Ministry of Local Government, Lands and Religious Affairs</i>)			
	Comitè de Desenvolupament Nacional (<i>National Steering Committee</i>)			
	Assemblea Nacional			

Font: Elaboració pròpia

En l'àmbit local, la institució principal, equivalent als municipis catalans, és el Consell d'Àrea (*Area Council*). Es tracta de la institució electa que representa les diferents autoritats locals de la regió i consta d'un president i de consellers electes segons el nombre d'habitants de cada àrea. L'Acta 2002 de Govern Local estableix que entre els membres del Consell hi ha d'haver un representant de la joventut, una representant de les comunitats de dones i un representant dels *seyfos* o autoritats tradicionals. L'acta també preveu la celebració d'eleccions locals cada quatre anys, amb un any de diferència com a mínim de les eleccions a l'Assemblea Nacional.

Pel que fa a l'estructura administrativa, l'*Area Council* és responsable dels propis recursos humans i financers. Compta amb una unitat financera i administrativa, també com amb una unitat de planificació territorial i de desenvolupament comunitari per exercir les funcions que se li atribueixen, que són les de garantir els serveis bàsics a la població i planificar el desenvolupament de la regió (identificar prioritats i donar suport a les comunitats en la seva planificació local). Tot i tenir una estructura autònoma de govern i un president, el Consell treballa de manera estreta amb el governador regional i amb el Comitè Tècnic Consultiu (*Technical Advisory Committee*) per a la mobilització i la coordinació de les diferents accions de desenvolupament de la regió.

En referència a aquest Comitè, l'Acta 2002 de Govern Local ordena la creació de Comitès Tècnics Consultius (*Technical Advisory Committees*) d'àmbit regional, i de Comitès de Desenvolupament del Districte i de la Comunitat (*Ward and Village Development Committees*) d'àmbit local. Les competències específiques són la planificació participativa del territori amb una perspectiva ascendent (*bottom-up-approach*) per garantir un desenvolupament centrat en el territori i en les persones. El Comitè Tècnic Consultiu, d'àmbit regional, té una periodicitat mensu-

al de reunions ordinàries presidides pel governador i està format per tots els agents de desenvolupament de la regió: representants de les autoritats locals (president de l'*Area Council*), representants dels districtes, directors de les direccions regionals dels ministeris (Salut, Educació, Agricultura...) i representants de la societat civil organitzada de cada regió.

Els governs locals gambians reben el suport de l'Associació Gambiana d'Autoritats i Governos Locals (*Gambia Association of Local Government Authorities - GALGA*) creada l'any 2002. L'associació, que agrupa els vuit Consells d'Àrea (*Area Councils*), té com a objectiu la promoció dels governs locals de Gàmbia i exerceix com a organisme representatiu dels governs locals en l'àmbit nacional i internacional (és membre de CGLU Àfrica⁷, entre d'altres).

3.2.1.1.1. Els reptes de la descentralització a Gàmbia

Malgrat que segons l'Acta 2002 de Govern Local un dels punts forts del procés de descentralització gambiana és el fet que "les institucions locals gaudeixen d'un marc legislatiu i institucional que les reconeix com a entitats subnacionals jurídicament autònomes amb capacitat per contribuir a la planificació i el desenvolupament nacionals"; i malgrat que la descentralització és reconeguda com un factor clau per al desenvolupament socioeconòmic del país pel fet que promou una administració de proximitat que garanteix l'accés als serveis públics de base, la descentralització efectiva i l'autonomia local requereixen d'una autonomia financera apropiada de la qual fins ara no gaudeixen les administracions locals gambianes.

En aquest context, els representants de les autoritats locals han de fer front a dificultats en la implementació del procés de descentralització per la poca transferència de competències existent des del nivell central. Així, els punts dèbils de la descentralització gambiana són⁸:

7. Consell Mundial de Ciutats i Governos Locals Units.

8. ALAM, Munawwar. *Decentralisation in The Gambia*. Londres: Commonwealth Secretariat, 2009.

- Baix procés de fiscalització a l'àmbit local i recollida d'impostos, cosa que deriva en una manca de recursos humans i financers per a la realització de projectes i programes.
- Febles capacitats dels membres i representants dels Consells d'Àrea en termes de planificació i gestió territorial.
- Ingerència del Govern central en els afers locals.
- No implementació efectiva dels procediments i protocols establerts amb la conseqüència d'alentir el procés.
- Poca conscienciació del nivell local i de la ciutadania dels avantatges de l'autonomia local.
- Pèrdua del rol dels poders tradicionals, que són nomenats per influència política i reben directives des del nivell central.
- Mecanismes de participació febles i poca coordinació de les iniciatives i actors de desenvolupament del territori.

En relació a les dificultats que es posen de relleu, els principals reptes a superar per aconseguir la plena implementació del procés de descentralització, i en què els ens locals catalans poden donar suport a les autoritats locals gambianes, són la creació d'un sistema de transferència de recursos i planificació pressupostària per aconseguir la descentralització financera i l'enfortiment de les capacitats locals i la sensibilització de la ciutadania;

tot això per passar del marc teòric i legislatiu existent a una plena implementació.

3.2.2. Organització política⁹

Gàmbia és una república presidencialista regida per la Constitució de 1997 que estableix el marc per a la governança democràtica a través de la separació dels poders executiu, legislatiu i judicial. La Constitució actual s'aprova per referèndum l'any 1997 atès que la Constitució anterior, de 1970, es deroga després del cop d'estat de 1994.

La Constitució estableix que les eleccions presidencials se celebren per sufragi universal cada cinc anys, amb una diferència de tres mesos de les eleccions parlamentàries. Els partits polítics registrats són vuit, amb un partit majoritari a l'Assemblea Nacional que és l'APRC (*Alliance for Patriotic Reorientation and Construction* - Aliança per a la Reorientació Patriòtica i la Construcció), partit de l'actual president Yahya Jammeh.

El poder executiu recau a mans del president, que exerceix, entre d'altres, com a cap del Gabinet Executiu i com a comandant en cap de les Forces Armades. Els membres de l'Executiu o Gabinet, no són membres de l'Assemblea Nacional, sinó que es tracta de persones nomenades directament pel president.

Pel que fa al poder legislatiu, l'Assemblea Nacional n'és el principal òrgan i té la funció de supervisar les accions de l'Executiu. L'Assemblea està constituïda per 53 representants parlamentaris, cinc dels quals són directament nomenats pel president.

El poder judicial és el responsable d'administrar la justícia a l'Estat i està format per jutjats i tribunals, entre els quals destaca el Tribunal Suprem, màxim òrgan del poder judicial.

Malgrat aquest marc basat en principis democràtics, l'Estat gambià mostra signes d'un estat autoritari, com es pot veure a continuació.

9. DOIG, A. i MCIVOR, S. *National Integrity System. Country Study Report. The Gambia*. Middlesbrough: Transparency International, 2004.

3.3. Principals indicadors de desenvolupament humà, situació dels Drets Humans (DDHH) i governabilitat democràtica

3.3.1. El concepte de desenvolupament humà i indicadors principals

El concepte de desenvolupament humà que es tracta en aquest capítol es refereix al concepte que es consolida durant els anys vuitanta i que durant la dècada dels noranta és apropiat pel Programa de Nacions Unides per al Desenvolupa-

ment (PNUD), sobre la base que si bé el creixement econòmic és una condició necessària per explicar el grau de desenvolupament d'un país, aquest no constitueix una condició suficient:

El concepte de desenvolupament humà és integral i situa les persones al centre de tots els aspectes del procés de desenvolupament¹⁰.

Des de 1990 el PNUD calcula l'Índex de Desenvolupament Humà (IDH), que sorgeix com a alternativa a les mesures convencionals del desenvolupament nacional, com el nivell d'ingressos i l'índex de creixement econòmic. L'IDH representa l'impuls d'una definició més àmplia del benestar i ofereix una mesura formada per tres dimen-

Principals indicadors de Desenvolupament Humà Gàmbia 2010		
Salut (2010)	Esperança de vida en néixer (anys)	56,6
Educació (2010)	Mitjana d'anys d'educació (anys)	2,8
	Alfabetització d'adults (% de 15 anys i major)	45,3
Treball infantil (2007)	Treball infantil (% nens/es 4-15 anys)	25
Ingressos (2010)	PIB (Producte Interior Brut) per càpita (USD) (2010)	1.446
	INB (Ingrés Nacional Brut) per càpita (PPAUSD) (2010)	7,2
	Deute extern (% de INB al servei del deute) (2008)	3,3
	Total AOD ¹¹ (% de l'INB) (2008)	12,8
Desigualtat (2010)	Índex de Desenvolupament Humà ajustat a la igualtat	0,238
Pobresa (2008)	Índex de pobresa multidimensional	0,324
Gènere (2010)	Índex de desigualtat de gènere	0,742
Sostenibilitat (2008-2009)	Estalvi net ajustat (% INB)	3,9
	Àrea protegida (% de l'àrea terrestre)	1,5
Seguretat de les persones (2008)	Refugiats per país d'origen (milers)	1,4
Índex compostos (2010)	Índex de Desenvolupament Humà (IDH)	0,390
IDH (2010)	Posició	151/169

Font: *Informe de Desenvolupament Humà 2010*¹²

10. Oficina responsable de l'Informe sobre Desenvolupament Humà. *Informe sobre el Desenvolupament Humà 2010. El desenvolupament humà, la veritable riquesa de les nacions*. Nova York: PNUD, 2010.

11. Ajuda Oficial al Desenvolupament.

12. Oficina responsable de l'Informe sobre Desenvolupament Humà. *Informe sobre el Desenvolupament Humà 2010. El desenvolupament humà, la veritable riquesa de les nacions*. Nova York: PNUD, 2010.

sions bàsiques per al desenvolupament humà:

- Vida llarga i saludable
- Educació
- Nivell de vida digne

L'any 2010, s'incorpora el nou Índex de Pobresa Multidimensional (IPM) que substitueix els índexs de pobresa humana.

Si bé actualment l'IDH és utilitzat de manera generalitzada per establir el grau de desenvolupament d'un país, cal tenir present que no està exempt de crítiques de concepte i d'implementació. En aquest capítol, però, es fa referència als indicadors IDH de l'Informe de Desenvolupament Humà 2010 del PNUD¹³ que constitueixen els indicadors de referència internacional actual.

L'IDH d'Àfrica Subsahariana com a regió, passa del 0,293 de 1980 al 0,389 de l'actualitat, per la qual cosa Gàmbia, amb un 0,390, se situa per sobre de la mitjana regional. Malgrat aquesta particularitat, aquest IDH deixa Gàmbia a la zona de països de desenvolupament humà baix, a la posició 151 dels 169 països dels quals es disposa de dades comparables.

Tot seguit es presenten de manera més detallada els principals indicadors en el sector de salut pel fet que, com es veurà més endavant, és un dels sectors més importants d'intervenció de la cooperació local catalana. Per tal de facilitar la contextualització al lector, es presenten els indicadors de manera comparativa entre Gàmbia i l'Estat espanyol.

IDH Sector Salut		
IDH	Gàmbia	Espanya
Esperança de vida (anys) (2008)	56,6	81,3
Índex de mortalitat materna (morts maternes per cada 100.000 nascuts vius) (2008)	690	4
Mortalitat infantil (per cada 1.000 nascuts vius menors de 5 anys) (2008)	106	4
Incidència del VIH (% adults entre 15 i 49 anys) (2007)	0,9	0,5
Despesa pública en salut (per càpita PPA en US) (2007)	71	2.671
Metges (per cada 10.000 habitants) (2009)	<0,5	38

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Informe sobre el Desenvolupament Humà 2010¹⁴

3.3.1.1. Assoliment dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni

Els IDH proporcionen una eina eficaç per valorar el grau de desenvolupament d'un país i constitueixen un marc més ampli on encabir els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM), que s'han convertit en una referència internacional i en una peça clau de l'agenda co-

munada assumida pels diferents actors de desenvolupament, inclosa la comunitat internacional. Els ODM permeten articular i quantificar algunes de les prioritats de desenvolupament humà sobre la base d'uns nivells mínims d'assoliment.

Els ODM sorgeixen l'any 2000 arran de l'aprovació de la Declaració del Mil·lenni de les Nacions Unides per part de 191 caps d'estat i de govern,

13. Oficina responsable de l'Informe sobre Desenvolupament Humà. *Informe sobre el Desenvolupament Humà 2010. El desenvolupament humà, la veritable riquesa de les nacions*. Nova York: PNUD, 2010.

14. Oficina responsable de l'Informe sobre Desenvolupament Humà. *Informe sobre el Desenvolupament Humà 2010. El desenvolupament humà, la veritable riquesa de les nacions*. Nova York: PNUD, 2010.
Gàmbia. *Health profile*. Organització Mundial de la Salut (OMS), 2009. <http://www.who.int/gho/countries/gmb.pdf>.

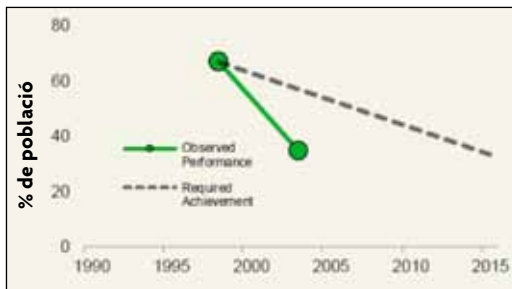
que es comprometen a assolir vuit objectius com a primer pas per reduir la pobresa extrema a la meitat l'any 2015¹⁵.

Malgrat aquesta declaració sense precedents, la Cimera de Revisió dels ODM celebrada deu anys més tard (2010) fa palès un retard en l'assoliment dels ODM a escala global, i el perill en l'assoliment dels ODM el 2015 a causa de la crisi global. Alhora, diversos sectors coincideixen que, malgrat l'ambició de les mesures, aquestes no inclouen qüestions específiques com els drets humans, o la situació de països en conflicte i, de manera general, totes les dimensions que afecten el desenvolupament.

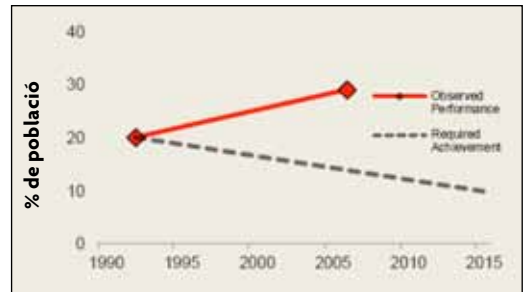
Tanmateix, per tractar-se d'uns objectius de referència, el lector trobarà a continuació de manera esquemàtica l'índex de Progrés dels ODM per Gàmbia a través d'un estudi¹⁶ realitzat amb motiu de la revisió de l'assoliment dels ODM l'any 2010.

ODM1. Eradicar la pobresa i la fam¹⁷

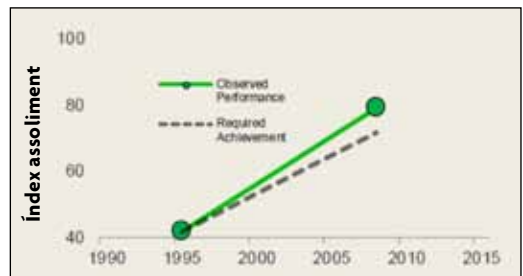
Meta 1. Reduir a la meitat el percentatge de persones amb ingressos inferiors a 1 dòlar per dia per l'any 2015.¹⁸

Meta 3. Reduir a la meitat, entre el 1990 i el 2015, el percentatge de persones que passen gana.

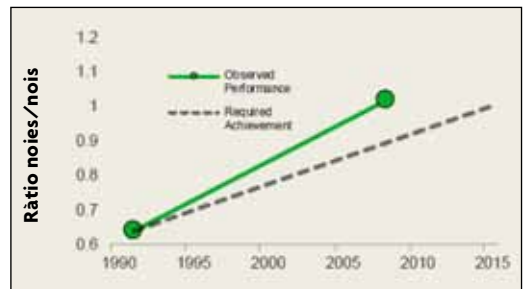

ODM2. Educació primària universal

ODM3. Promoure la igualtat entre els gèneres

Meta 1: Eliminar les desigualtats entre els sexes en l'ensenyament primari i secundari.

15. Campaña del Milenni, Sense Excuses 2015. <http://www.sinexcusas2015.org/>.

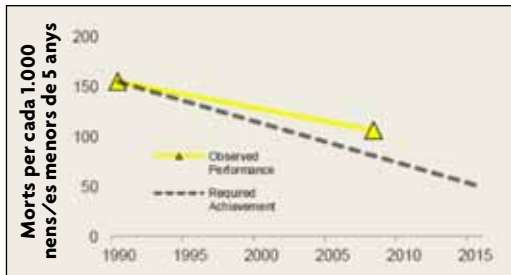
16. MDG Progress Index: Gauging Country-Level Achievements. Washington: Centre for Global Development, 2010. http://www.cgdev.org/section/topics/poverty/mdg_scorecards?utm_source=nl_weekly&utm_medium=email&utm_campaign=nl_weekly_012520118.

17. Llegendes colors : — assoliment baix / — assoliment mitjà / — assoliment esperat

18. Llegendes: Línia discontínua indica grau d'assoliment desitjat, línia contínua indica grau d'assoliment en el moment de l'estudi.

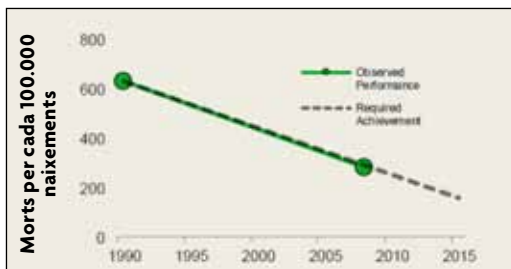
ODM 4. Reduir la mortalitat infantil

Meta 1: Reduir en 2/3 la taxa de mortalitat dels nens/es menors de cinc anys pel 2015.

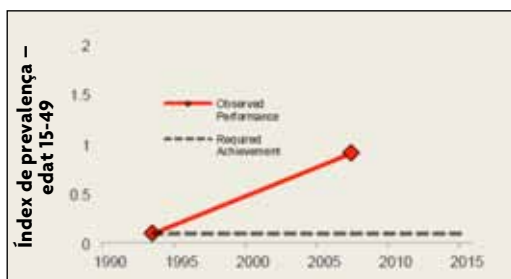
ODM 5. Millorar la salut materna

Meta 1: Reduir 3/4 la taxa de dones que moren cada any durant l'embaràs o part abans de 2015.

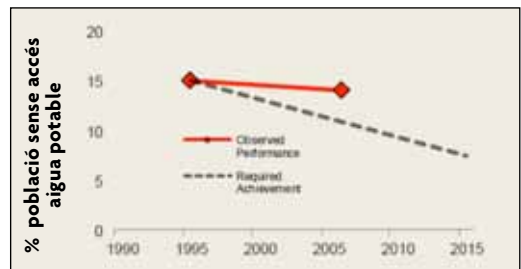
ODM 6. Combatre la sida, el paludisme i altres malalties

Meta 1: Aturar i reduir la propagació del VIH/SIDA abans del 2015.

ODM 7. Garantir un desenvolupament sostenible

Meta 3: Reduir a la meitat el percentatge de persones que no disposen d'accés a l'aigua potable i serveis bàsics de sanejament pel 2015.

Com s'observa, a través de les dades que presenta l'estudi i dels criteris d'assoliment dels ODM, Gàmbia és lluny d'assolir uns nivells de nutrició de la població desitjables, de garantir un accés correcte a l'aigua potable i als serveis bàsics de sanejament també com, i malgrat la baixa prevalença, reduir els nivells de propagació del VIH. D'altra banda, es perceben progressos en relació a l'accés equitatiu a l'educació. En referència a la mortalitat materno-infantil, s'observen progressos tot i que les metes per 2015 encara no s'han assolit. Finalment, la puntuació global per Gàmbia en l'assoliment dels ODM és de 4,5 sobre 8 punts.

3.3.1.1. Promoció de la igualtat de gènere

Pel que fa a l'ODM 3 "igualtat de gènere", s'observa una evolució positiva i l'assoliment dels objectius marcats. A Gàmbia, la població femenina representa un 50,7% de la població (cens del 2003). Més de la meitat de les dones gambianes viuen en medi rural i es dediquen principalment a l'activitat agrícola, també com a activitats de transformació agrícola i venda de productes artesanals, una gran majoria dins el sector informal¹⁹.

En relació a aquest aspecte es vol posar de relleu la política del Govern gambià en relació a la dona a través de la creació d'una oficina específica de promoció de la dona, *Women's Bureau*. Aquesta oficina té la funció de promoure la representació de la dona a l'esfera governamental (àmbit nacional i local), la sensibilització de la població en aspectes de gènere, la formació i la capacitat de la dona, com també la promoció de projectes de desenvolupament que promoguin la igualtat de gènere.

19. Report on capacity assessment of women in decision making positions. Banjul: Women's Bureau, 2010. <http://www.gambiwomen.org/>.

A banda de la creació d'aquesta institució governamental presidida per la vicepresidenta del país, l'aposta del Govern gambià en matèria de gènere es veu reflectida en l'aprovació, el mes d'abril de 2010, a l'Assemblea Nacional, de la Llei de la Dona (*Women's Act 2010*) que vetlla per garantir la participació de la dona en totes les esferes públiques i privades i la igualtat de gènere.

Malgrat aquests avenços positius, la realitat, especialment a les zones rurals, és que les desigualtats de gènere continuen latents, cosa que dificulta el desenvolupament i la integració social de les dones.

3.3.2. Situació dels Drets Humans i governabilitat democràtica

3.3.2.1. Drets Humans

*Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i en drets [...]*²⁰

Són diversos els articles, informes i institucions que denuncien la repressió, la manca de transparència i la vulnerabilitat dels DDHH a Gàmbia, tot i disposar d'un marc institucional democràtic. Pel que fa a la governabilitat democràtica, l'Informe de Desenvolupament Humà 2010²¹ puntuà Gàmbia amb un 1 (en una puntuació de 0 a 2) reflectint un règim de democràcia sense alternança.

Amnistia Internacional denuncia a l'Informe 2010 sobre l'estat dels Drets Humans al Món²² que el govern gambià continua reprimint la dissidència política i social. Membres del Servei Nacional d'Intel·ligència, de l'exèrcit i de la policia cometien detencions arbitràries i reclouen opositors del govern i defensors i defensores dels DDHH també com periodistes i exmembres dels serveis de seguretat. L'homosexualitat també és perseguida

i l'any 2009 es registra una persecució massiva d'individus acusats de bruixeria sense motius justificats. Segons aquest mateix informe el president Yahya Jammeh amenaça públicament, l'any 2009, a tots aquests col·lectius que considera una amenaça per a la integritat del país.

A finals de 2010, i després de gairebé 20 anys sense execucions, les autoritats gambianes amenacen de reprendre l'aplicació de la pena de mort amb l'argument de lluita contra l'augment de la delinqüència i del narcotràfic.

La llibertat d'expressió és la gran perjudicada del règim de Jammeh, que amenaça i intimida els periodistes i mitjans de comunicació independents. Segons la classificació mundial de llibertat de premsa 2010 de Reporters Sense Fronteres²³, Gàmbia se situa a la posició 125 de 178, tot i que millora la posició respecte a l'any anterior. Els mitjans gambians es divideixen en dos grups: els mitjans governamentals amb una forta influència del Govern i amb un objectiu obertament propagandístic; i els mitjans privats, uns més independents que altres. Els mitjans principals són una cadena de televisió, dues ràdios i un diari governamentals; i cinc diaris (*The Point, The Independent, Foroyaa, The Enquirer i Gambia News*), una revista i sis emissores de ràdio privades²⁴.

Pel que fa al rol de la societat civil en la garantia de la bona governança i la democratització del país, cal destacar que tot i que hi ha un nombre considerable d'organitzacions de la societat civil, aquestes estan més focalitzades en projectes de desenvolupament, que en l'exercici d'un rol de pressió política per reivindicar la transparència de les institucions i el respecte dels DDHH. Això no només és fruit de la persecució d'opositors i militants representants de la societat civil per part de les instàncies governamentals, sinó també de les febles capacitats i de la manca de coordinació i

20. Declaració Universal dels Drets Humans. Assemblea General de les Nacions Unides, 1948.

21. Oficina responsable de l'Informe sobre Desenvolupament Humà. *Informe sobre el Desenvolupament Humà 2010. El desenvolupament humà, la veritable riquesa de les nacions*. Nova York: PNUD, 2010.

22. *Estado de los Derechos Humanos en el Mundo. Informe anual 2010*. Amnistia Internacional, 2010. <http://thereport.amnesty.org/es>.

23. *Clasificación Mundial 2010*. Reporters Sense Fronteres, 2010. <http://es.rsf.org/press-freedom-index-2010,1034.html>.

24. *Estado de los Derechos Humanos en el Mundo. Informe anual 2010*. Amnistia Internacional, 2010. <http://thereport.amnesty.org/es>.

unitat que caracteritzen la societat civil gambiana. Tot i les dificultats per exercir aquest rol de pressió política es perceben signes de canvi en associacions que es consoliden per garantir el respecte als DDHH i la transparència democràtica al país, com són la *Gambia BAR Association* (sindicat d'advocats), membre d'*International BAR Association*, també com l'Institut de Drets Humans i Desenvolupament a l'Àfrica (IHRDA).

3.3.2.1.1. Mutilació Genital Femenina (MGF)

*La MGF és reconeguda internacionalment com a una violació dels drets humans de la dona. Reflecteix les desigualtats de gènere i constitueix una forma extrema de discriminació contra la dona*²⁵.

La MGF és el nom genèric que reben aquelles pràctiques tradicionals perjudicials que impliquen l'extirpació total o parcial dels genitals externs femenins o altres agressions als òrgans genitals de les dones per raons culturals, religioses o d'altres amb finalitat no terapèutica²⁶. Hi ha quatre tipus de MGF reconegudes per l'Organització Mundial de la Salut (OMS), del tipus I al tipus IV, segons el grau de mutilació.

Al continent africà més de noranta milions de nenes i dones de més de deu anys es veuen afectades per la MGF, i són tres els milions de nenes que corren el risc de sofrir la pràctica cada any. Es registren casos de MGF a 28 països africans i en alguns països d'Àsia i d'Orient Mitjà. Com a resultat de les migracions internacionals, la pràctica s'ha estès més enllà d'aquestes fronteres, i afecta Europa i Nord-amèrica²⁷. A Gàmbia la prevalença és del tipus I i II i les enquestes revelen que el 78-80% de les dones gambianes es veuen afectades per la pràctica²⁸. Per ètnies, el 98% de les dones mandinga, el 32% de les dones fula i el 4% de les

dones wolof es veuen afectades per aquesta pràctica tradicional perjudicial.

Malgrat que, com s'ha vist, el Govern gambià promou polítiques públiques d'enfortiment de la dona, no s'ha aconseguit encara un reconeixement ni protecció jurídica o legislativa pel que fa a la MGF. La Llei de la dona, *Women's Act 2010*, no inclou els aspectes relacionats amb aquesta pràctica. Tot i que des de l'esfera governamental es condemna en certa manera, no hi ha hagut una condemna oficial sota l'argument de motius culturals i religiosos.

És la societat civil, amb el suport del sistema de les Nacions Unides, qui porta la bandera de la prevenció i eradicació d'aquesta pràctica. En els últims anys s'ha avançat en la protecció de les dones i en la sensibilització de la societat i la classe política a través de campanyes de sensibilització i formació.

3.3.2.2. Governabilitat democràtica

La figura del president gambià agrupa una ampla espectre de poders, entre els quals figura el nomenament dels càrrecs més rellevants dins l'estructura de l'Estat (vicepresident, ministres, secretaris d'estat, alts càrrecs del poder judicial, de l'auditoria general, del banc central, també com de l'inspector general de policia, el comissari de presons i el cap de les forces armades, entre d'altres). Alhora que exerceix el rol de nomenament, també té la potestat de destitució dels càrrecs, exercida de forma arbitrària en moltes ocasions. A més, el president gaudeix d'immunitat penal i civil durant i després del mandat²⁹.

Una concentració excessiva de poder com aquesta sobre una mateixa persona deslegitima la bona governabilitat democràtica, la transparència i la

25. *Salud sexual y reproductiva. Mutilación Genital Femenina*. Organització Mundial de la Salut. <http://www.who.int/reproductivehealth/topics/fgm/en/index.html>.

26. *Protocol d'actuacions per prevenir la mutilació genital femenina*. Generalitat de Catalunya, Secretaria per a la Immigració, 2007. http://www.gencat.cat/salut/depsalut/pdf/ablacio_final.pdf.

27. *Global strategy to stop health-care providers from performing female genital mutilation*. Organització Mundial de la Salut, 2010. http://whqlibdoc.who.int/hq/2010/WHO_RHR_10.9_eng.pdf.

28. KAPLAN, A. *Mutilación Genital Femenina, Manual para profesionales*. Barcelona: GIPE-PTP UAB, 2010. http://www.mgf.uab.es/docs/Manual_profesionales_BR.pdf.

29. DOIG, A. i MCIVOR, S. *National Integrity System. Country Study Report. The Gambia*. Middlesbrough: Transparency International, 2004.

rendició de comptes del propi govern, com també l'adequat exercici del poder judicial.

Segons la Constitució de 1997, l'Estat gambià consta d'una Oficina Nacional d'Auditoria i d'un auditor general per, precisament, garantir la transparència i la rendició de comptes en tots els àmbits de l'esfera pública. Tanmateix, aquesta Oficina troba dificultats en l'exercici de les seves funcions, i diferents informes d'organismes internacionals revelen que existeix corrupció a l'àmbit del govern central i local. Segons l'ONG *Transparency International*³⁰, les causes principals de corrupció al país són:

- Manca d'ètica en la governança del país (interessos personals per davant dels interessos públics).
- Absència d'una estratègia anticorrupció.
- Condicions precàries dels funcionaris.
- Arbitrarietat en l'exercici de poder.
- Dificultats de l'Oficina Nacional d'Auditoria per exercir les seves funcions.
- No llibertat de premsa.
- Inexistència d'una institució que garanteixi la transparència i la celebració d'eleccions en plena llibertat.

Els efectes al país són devastadors. Incrementant la pobresa i la bretxa social, la corrupció provoca la feblesa de les institucions responsables de supervisar i de garantir la transparència amb la conseqüent malversació dels pressupostos de l'Estat i de part dels fons rebuts de la comunitat internacional. L'augment de violacions dels DDHH, la desmotivació de possibles inversions estrangeres i, de manera general, la pèrdua de confiança de la ciutadania envers les institucions públiques són altres dels efectes de la corrupció.

Malgrat tot es perceben signes de millora, com mostra l'Índex de percepció de la corrupció 2010 de *Transparency International*³¹, en què Gàmbia millora la situació respecte l'any anterior i se situa a la posició 91 de 178, amb una puntuació de 3,2 sobre 10.

3.4. Processos de desenvolupament nacionals/regionals/locals: plans, estratègies i processos en marxa

3.4.1. Processos de desenvolupament nacionals

El context de desenvolupament nacional gambià ha estat marcat, des dels anys vuitanta, per diferents programes de desenvolupament que, amb el suport de la comunitat internacional, han marcat les grans línies del desenvolupament nacional:

- 1985 - Programa de Recuperació Econòmica (*Economic Recovery Programme - ERP*)
- 1990 - Programa de Desenvolupament Sostenible (*Programme for Sustainable Development - PSD*)

Aquests primers programes, que no fan esment de la descentralització ni el paper dels governs locals, es veuen truncats entre 1994 i 1997 pel Cop d'estat de 1994. Els programes de desenvolupament posteriors seran:

- 1994 - Estratègia per a la Reducció de la Pobresa / Programa Nacional de Reducció de la Pobresa (*Strategy for Poverty Alleviation (SPA) / National Poverty Alleviation Programme*)
- 1998 - Iniciativa per a la Reducció de la Pobresa i el Creixement (*Poverty Reduction and Growth Facility - PRGF*)
- 2003–2005 - Document per a l'Estratègia de Reducció de la Pobresa (*Poverty Reduction Strategy Paper I (PRSP)/SPA II*)
- 2007 - 2011 PRSP II

El desenvolupament nacional actual s'emmarca en la Visió 2020 a través dels Plans a Mitjà Termini (*PRSP Medium Term Plans 2007–2011, 2012–2016,*

30. *Corruption Perception Index 2010*. Transparency International, 2010 http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2010/in_detail.

31. *Corruption Perception Index 2010*. Transparency International, 2010 http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2010/in_detail.

2017–2021). EL PRSP vigent³² té com a prioritats la creació d'una política favorable per al creixement econòmic i la reducció de la pobresa, l'augment de les capacitats i dels resultats dels sectors econòmics (agricultura, pesca, indústria, comerç i turisme) i, de manera transversal, la incorporació de la perspectiva de gènere en els diferents sectors de desenvolupament. En referència a la descentralització i el desenvolupament local, les prioritats definides són l'enfortiment de la descentralització i la governança local i la millora de l'accés als serveis bàsics. Les prioritats definides per aquests programes s'emmarquen en el Marc d'Assistència de les Nacions Unides per al Desenvolu-

pament (UNDAF) que facilita l'alineació de les polítiques nacionals amb els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni.

Pel que fa als plans de desenvolupament nacionals, destacar que l'Estat gambià és signatari del Programa d'Acció de Brussel·les (2001), en què Gàmbia es compromet davant l'ONU a promoure reformes en la gestió de la despesa pública, la governança i la descentralització. D'aquest acord sorgeixen les iniciatives per a la reforma dels governs locals i l'elaboració de l'Acta 2002 de Govern Local que impulsa el procés de descentralització del país.

Sector	Pla de Desenvolupament
Salut	Política de Salut 2011-2015 ³³ (<i>Health Policy, Republic of The Gambia 2008 - 2011</i>)
Agricultura	Programa Nacional d'Inversió Agrícola 2010 - 2015 (<i>Gambia National Agricultural Investment Programme 2010 - 2015</i>)
Educació	Pla Estratègic d'Educació 2006 - 2015 ³⁴ (<i>Education Sector Strategic Plan 2006 - 2015</i>)
Gènere	Pla Estratègic de Gènere 2010 - 2020 (<i>Strategic Plan Gender Policy 2010 - 2020</i>)

Font: Elaboració pròpia.

3.4.1.1. Plans de desenvolupament sectorials

Els processos de planificació estratègica sectorial a Gàmbia tenen una història recent i es troben en procés d'evolució i consolidació en el marc de la Comissió Nacional de Planificació (*National Planning Commission*), creada l'any 2006. És el màxim òrgan responsable de l'elaboració de les estratègies i polítiques nacionals en els diferents sectors de desenvolupament del país, i respon a les prioritats marcades pels plans de desenvolupament nacional que s'acaben de presentar. La Comissió Nacional de Planificació treballa de manera transversal amb els diferents ministeris per elaborar les estratègies de cada sector i també és

la responsable de coordinar les estratègies de desenvolupament regionals.

Els ministeris i els departaments d'Estat es troben en diferents fases del procés d'elaboració d'aquests documents estratègics i de construir capacitats en aquest sentit amb la col·laboració dels socis internacionals. S'enumeren a continuació els principals sectors de desenvolupament del país en relació als sectors principals d'intervenció de la cooperació local catalana. Les prioritats definides en aquests programes i estratègies són la base del desenvolupament nacional i l'espai en què s'hauria d'emmarcar tota acció de desenvolupament i cooperació que es vulgui dur a terme al país.

32. *Republic of the Gambia. Poverty Reduction Strategy 2007-2011*. Banjul: Ministeri d'Estat i Economia, 2006.

33. *Health Policy, Republic of the Gambia 2011-2015*. Banjul: Ministeri de Salut i Benestar Social, 2010. <http://www.moh.gov.gm/images/stories/healthpolicy2011-2015.pdf>.

34. *Education Strategic Plan 2006 -2015*. Banjul: Ministeri d'Educació Bàsica i Secundària, 2005. <http://planipolis.iiep.unesco.org/upload/Gambia/Gambia%20ESSP%202006-2015.pdf>.

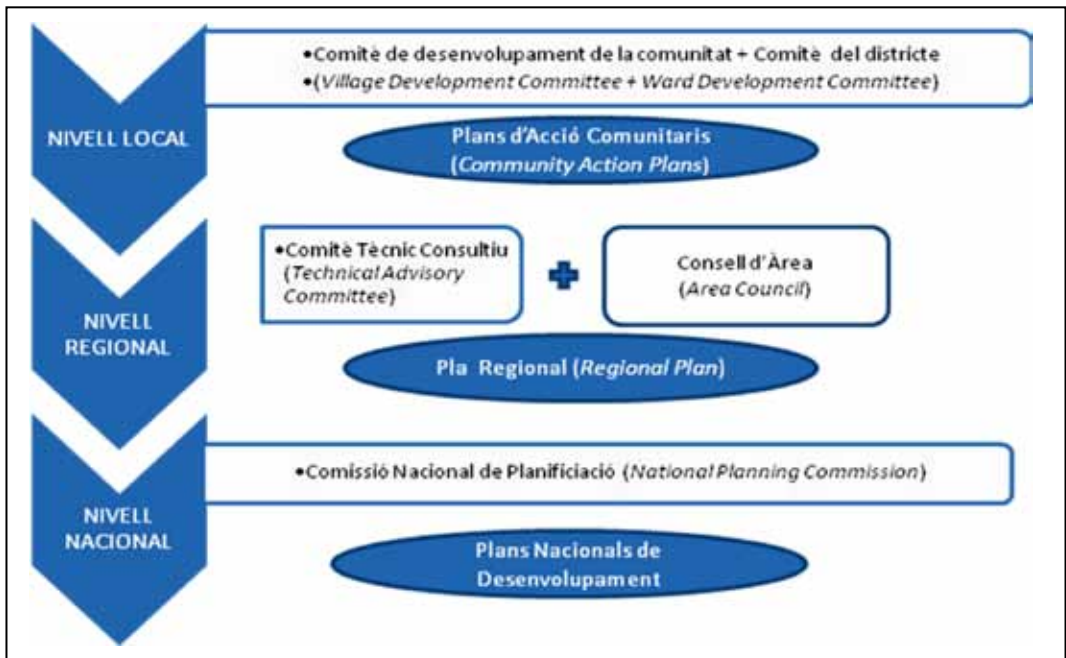
3.4.2. Processos de desenvolupament regionals i locals

La Comissió Nacional de Planificació fa front al repte de passar d'una planificació estrictament centralitzada a una planificació que incorpori la identitat local com a base del desenvolupament territorial.

La incorporació de la perspectiva territorial i les consultes als actors de desenvolupament locals en la definició de les estratègies de desenvolupament, es comencen a prioritzar al PRSP 2007-2011 i es consolidaran a l'estratègia nacional PRSP 2012-2016. Així, la planificació nacional incorporarà les demandes i necessitats de l'àmbit local i afavorirà una aproximació ascendent del desenvolupament (*bottom-up approach*). Les prioritats s'identifiquen a les comunitats i a la regió, i es comuniquen a l'àmbit central perquè siguin preses en consideració en els processos de planificació nacionals.

La Comissió Nacional de Planificació coordina i dóna suport a l'elaboració dels plans de desen-

volupament regionals. Segons l'Acta 2002 de Govern Local cada Consell d'Àrea és directament responsable de l'elaboració del pla de desenvolupament de la seva regió i de definir les prioritats regionals a partir de les necessitats identificades l'àmbit local. Cada Consell d'Àrea elabora els plans a través de les Unitats de Planificació Territorial i de Desenvolupament Comunitari. El Comitè Tècnic Consultiu (*Technical Advisory Committee*) és l'entitat consultiva de la planificació regional i, a escala local, són els Comitès de Desenvolupament del Districte i de la Comunitat (*Ward and Village Development Committees*), que són consultats pel Consell d'Àrea en la identificació de les prioritats. A l'àmbit local, les comunitats tenen els Plans d'Acció Comunitaris (*Community Action Plans - CAP*). El gràfic que es presenta a continuació resumeix els processos d'elaboració dels plans de desenvolupament amb perspectiva ascendent (*bottom-up approach*):

Font: Elaboració pròpia.

Pel que fa a la Regió Upper River, on es concentra la major part de la cooperació local catalana, l'Oficina de Desenvolupament Comunitari del Consell d'Àrea elabora, amb el suport d'UNICEF, l'estratègia de desenvolupament de la regió 2008-2011. Les prioritats regionals definides en base a les prioritats dels Plans d'Acció Comunitaris són:

- Millora de l'educació
- Millora de l'accés a la salut
- Lluita contra el treball infantil
- Millora dels sistemes d'aigua i sanejament

3.5. Ajuda Oficial al Desenvolupament i agendes de cooperació internacional

3.5.1. Ajuda Oficial al Desenvolupament i coordinació de l'ajuda

El Comitè d'Ajuda al Desenvolupament (CAD) de l'OCDE³⁵ adopta l'any 1971 la definició de l'Ajuda Oficial al Desenvolupament (AOD) més acceptada fins avui. Segons aquesta organització, l'objectiu principal de l'AOD és la promoció del desenvolupament i del benestar econòmic. Es consideren AOD

Els fluxos que les agències oficials, inclosos els governs estatals i locals, o les agències executives corresponents, destinen als països en desenvolupament i a les institucions multilaterals³⁶.

L'AOD de Gàmbia representa un 12,8% dels Ingressos Nacionals Bruts³⁷, una quantitat considerable que prové dels 10 donants principals que es presenten a continuació:

10 Donants més importants d'AOD Gàmbia (mitjana 2008-2009)		milions USD
1	IDA (Fons del Banc Mundial per a la pobresa - <i>International Development Association</i>)	120
2	Agències àrabs de desenvolupament	17
3	AfDF (Fons Africà de Desenvolupament - <i>African Development Fund</i>)	13
4	Institucions europees	13
5	<i>Global Fund</i> (Fons Mundial per a la lluita contra el VIH, la tuberculosi i la malària)	11
6	FMI (SAF, ESAF, PRGF) (Fons Monetari Internacional)	11
7	EUA	8
8	Japó	6
9	Estats àrabs	4
10	Regne Unit	4

Font: Elaboració pròpia a partir de Informe de Cooperació al Desenvolupament 2010 de l'OCDE³⁸

35. Comitè d'Ajuda al Desenvolupament de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic. És el principal òrgan l'OCDE per a les qüestions de la cooperació al desenvolupament. El CAD és responsable d'elaborar les polítiques de cooperació bilateral al desenvolupament, ja que dissenya directrius de l'AOD dels països que en formen part.

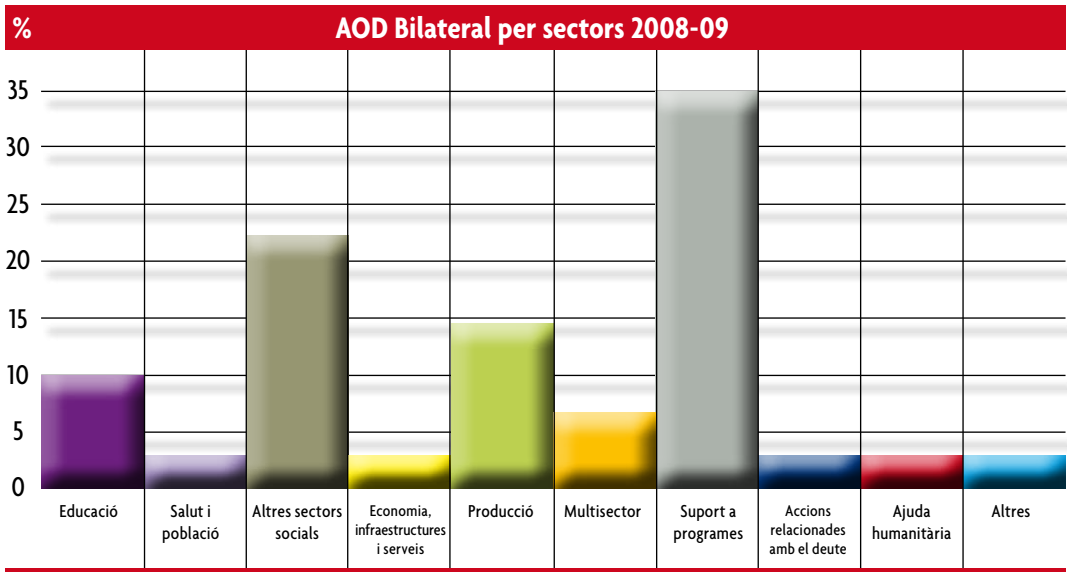
36. *Development Cooperation Report 2010*. Paris: OECD, 2011. www.oecd.org/dac/dcr.

37. *Development Cooperation Report 2010*. Paris: OECD, 2011. www.oecd.org/dac/dcr.

38. *Development Cooperation Report 2010*. Paris: OECD, 2011. www.oecd.org/dac/dcr.

Segons la mitjana 2007-2008, l'AOD espanyola enviada a Gàmbia s'estima en quatre milions d'euros.

Pel que fa als sectors d'intervenció, l'AOD es reparteix segons els sectors següents:

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'OCDE³⁹.

L'Estat gambià, com a país receptor d'AOD, impulsa, en el marc de l'estratègia nacional PRSP II 2007-2011, una Unitat de Coordinació de l'Ajuda (*Aid Coordination Unit*) en el si del Ministeri d'Economia i Finances. La unitat s'ocupa de la coordinació dels fluxos d'ajuda dels principals donants internacionals i del seguiment dels programes de suport pressupostari als pressupostos de l'Estat. El Ministeri d'Afers Exteriors també exerceix la funció de coordinació i de seguiment de la cooperació bilateral i multilateral al país i d'algunes grans ONG internacionals, conjuntament amb el Ministeri de d'Economia i Finances.

L'estructura i l'organització de la Unitat de Coordinació de l'Ajuda es troben en procés de revisió. En aquest sentit, l'any 2009 es constitueix una comissió interministerial que inclou els ministeris d'Economia i Finances, Planificació, Afers Exteriors i Interior (Afers de les ONG) per promoure la

creació d'una unitat d'informació i de seguiment de l'eficàcia de l'ajuda amb una perspectiva transversal.

Pel que fa a la cooperació descentralitzada i de la societat civil, no existeix cap mecanisme de coordinació ni de control d'aquests fluxos de cooperació, cosa que dificulta l'obtenció de dades. Tanmateix, el Ministeri de l'Interior crea, l'any 1996, la Direcció d'Afers de les ONG que coordina les accions de les ONG i estableix mecanismes de registre. L'objectiu final és el de definir sectors d'intervenció conjunts amb el Govern per tal d'evitar la duplicació d'accions en els sectors estratègics de desenvolupament. La Direcció compta amb un directori d'ONG locals, nacionals i internacionals registrades segons els criteris del Ministeri. Segons aquest registre un total de 41 ONG internacionals tenen presència al territori gambià.

39. Perfil País Gàmbia. OCDE, 2010. <http://www.oecd.org/dataoecd/21/38/1881058.gif>.

3.5.2. Agendes de la Cooperació Internacional a Gàmbia

L'AOD que rep Gàmbia prové de diferents actors internacionals i és fruit de les relacions bilaterals del país amb altres estats. Les principals relacions de cooperació del país, bilaterals i multilaterals, es classifiquen⁴⁰ en:

- Cooperació bilateral a través de comissions ministerials mixtes: Senegal, Mauritània, Guinea Bissau, Mali, Nigèria, Cuba, Iran, Marroc, Veneçuela, Estat espanyol.
- Socis bilaterals a través d'acords específics de cooperació: Gran Bretanya, Egipte, Alemanya, Japó, EUA, França, Xina, Iran, Itàlia, Holanda, Bèlgica, Turquia, Aràbia Saudita, Kuwait, Qatar, Índia, Pakistan, Tailàndia, Indonèsia, Brasil...
- Socis de cooperació regional: ECOWAS (Comunitat Econòmica d'Estats de l'Àfrica Occidental), WAMZ (Zona Econòmica d'Àfrica Occidental), AU (Unió Africana), NEPAD (Nova Aliança per al Desenvolupament a Àfrica)...
- Socis de desenvolupament internacionals: UE, Banc Mundial, Fons Monetari Internacional, Agències de Nacions Unides, ADB/ADF (Fons de Desenvolupament Asiàtic), Fons Kuwaitià, Fons Saudita, IDF (Fons de Desenvolupament Islàmic)...

3.5.2.1. Principals socis de la cooperació multilateral: Sistema de Nacions Unides i Cooperació Europea

3.5.2.2. El sistema de les Nacions Unides

Pel que fa a la cooperació amb el sistema de Nacions Unides, Gàmbia compta amb la presència de les agències del PNUD, UNICEF, OMS, FAO, UNFPA, ACNUR, OIM i ONUSIDA⁴¹. Les accions que duen a terme aquestes agències s'emmarquen en les estratègies nacionals de desenvolupament, a través de dos programes específics:

1. Document de Programa País per Gàmbia 2007-2011 i 2012-2016 (*Country Programme document for the Gambia 2007-2011 and 2012-2016*)
2. Marc d'assistència de les Nacions Unides per a la República de Gàmbia 2007-2011 i 2012-2016 (*United Nations Development Assistance Framework for the Republic of The Gambia 2007-2011 and 2012-2016*)

Ambdós tenen com a objectius principals l'assoliment dels ODM també com la reducció de la pobresa i la garantia de protecció social per a la població, l'accés als serveis socials bàsics i l'enfortiment de la governança i la garantia dels DDHH.

40. *Budget Speech 2011*. Banjul: Oficina del president, 2011. <http://www.statehouse.gm/budget-spch-2010/>.

41. UNICEF (Fons de les Nacions Unides per a l'Infància), FAO (Organització per a l'Alimentació i l'Agricultura), UNFPA (Fons de les Nacions Unides per a la Població), ACNUR (Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats) OIM (Organització Internacional per a les Migracions).

3.5.2.3. La Cooperació Europea

L'AOD rebuda per Gàmbia per part dels països europeus i de les pròpies institucions europees s'emmarca en el context general de la cooperació internacional UE-Àfrica.

El primer marc de cooperació establert en aquest sentit és el que es regeix per la Convenció de Lomé (1975), que estableix un acord d'intercanvi comercial i de cooperació entre la Unió Europea i els països ACP⁴². Després de 20 anys de vigència d'aquest acord, i amb l'augment de la pobresa i els canvis del context global, sorgeix la necessitat d'un canvi de model i d'establiment d'un nou marc de relacions entre la UE i els països ACP. Així, l'any 2000 se signa a Cotonou, Benin, el Tractat de Cotonou⁴³ que incorpora com a principals novetats les nocions de partenariat i de cooperació descentralitzada, reconeixent les autoritats locals i els agents no estatals com a actors de desenvolupament. En resum, les innovacions que incorpora són:

- Dimensió política de relacions
- Processos participatius i obertura a nous agents
- Estratègies de desenvolupament per la reducció de la pobresa
- Nou quadre de cooperació econòmica i comercial
- Reforma de la cooperació financera

Aquest és, actualment, el marc que regula les relacions bilaterals entre països de la UE i Gàmbia. L'Estat gambià també manté relacions directament amb la UE, a través de la Comissió Europea, que té representació al país. La cooperació europea s'estructura a través dels Fons Europeus per al Desenvolupament (*European Development Fund* – EDF). L'EDF vigent és l'EDF 10,

2008-2013, que segueix les directrius del Document d'Estratègia País per Gàmbia 2008-2013 (*Country Strategy Paper for Gambia*⁴⁴) amb un pressupost total de 76 milions d'euros. L'àmbit d'actuació dels EDF està basat en els acords de Cotonou, i se centra principalment en:

- Projectes d'infraestructures (transport)
- Suport pressupostari directe als pressupostos de l'Estat
- Enfortiment de la governança a l'àmbit nacional (exemple: programa de suport al sistema judicial).

3.5.2.4. Cooperació Sud-Sud, el cas dels metges cubans

La cooperació Sud-Sud guanya cada vegada més protagonisme en les polítiques globals de desenvolupament i

Ofereix oportunitats viables perquè els països en desenvolupament i els països amb economies de transició assoleixin individualment i col·lectivament un creixement econòmic i un desenvolupament sostenible⁴⁵.

Pel que fa a les relacions de Gàmbia amb altres països, es pot observar una presència important de relacions de cooperació Sud-Sud. En aquest sentit, és important destacar l'acord de cooperació bilateral Gàmbia-Cuba en matèria de salut, vigent des de l'any 1999. El govern cubà ofereix suport al sistema sanitari gambià a través de l'enviament de doctors cubans per períodes de dos anys i a través de programes de formació per capacitar els professionals de salut gambians i suplir la manca de metges nacionals. En el marc d'aquest acord, l'any 1999 s'obre l'Escola de Medicina i Ciències Afins, i l'any 2001 s'inicia la formació de llicenciats en infermeria i gestors de salut. L'any 2007 s'inicia el programa de formació de metges (la primera promoció es gra-

42. Països ACP: Àfrica, Carib i Pacífic.

43. *Accord de partenariat entre les membres du groupe des états d'Afrique, des Caraïbes et du Pacifique, d'une part, et la Communauté Européenne et ses États Membres, d'autre part*. Cotonou, 2000. <http://www.acpsec.org/fr/conventions/cotonou/accord1.htm>.

44. *Country Strategy Paper for Gambia*. Banjul: Comissió Europea, 2007. http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/scanned_gm_csp10_en.pdf.

45. 58/220. *Cooperación económica y técnica entre los países en desarrollo*. Nova York: Assemblée General de les Nations Unides, 2004. <http://www.un.org/es/comun/docs/?symbol=A/RES/58/220>.

dua l'any 2011) i paral·lelament es desenvolupa el Programa de Medicina Comunitària (CBMP) per millorar l'accés a la salut de les zones rurals i adaptar els professionals mèdics a les particularitats de l'interior del país.

3.5.2.5. L'estratègia de la cooperació espanyola a Gàmbia

El III Pla Director de la Cooperació Espanyola 2009-2012 incorpora per primera vegada Gàmbia com a prioritat geogràfica, dins el grup de països d'atenció focalitzada⁴⁶. Les relacions bilaterals entre ambdós països es regeixen per comissió mixta interministerial celebrada per primera vegada l'any 2009. La cooperació, però, s'inicia el 2007 a través del fons per a l'educació *Education for All Track Initiative*.

Les línies principals que la cooperació espanyola du a terme al país des de 2009 es resumeixen de la següent manera:

- Fons Fiduciaris Espanya-PNUD
  - Programa de Cohesió Social i Polítiques de Treball a l'Àfrica Occidental (Programa GAMJOBS a Gàmbia).
  - Fons Fiduciari per a la Governança Democràtica.
- Gènere
  - Consell Nacional de Dones del Govern Gambià amb les dones rurals.
  - Fons per a la Igualtat de Gènere (UNIFEM).
  - Fons Espanya-NEPAD per a l'apoderament de la dona africana.
- Educació
  - EFA-FTI Iniciativa Via Ràpida d'Educació per a Tots (*Education for All Track Initiative*).
  - Formació professional.

- Suport al Ministeri de Turisme gambià per a la transformació i el finançament de l'Escola d'Hostaleria de Gàmbia.
- Federació Nacional de la Creu Roja/Mitja Lluna Roja.

3.5.2.6. L'estratègia de la cooperació catalana a Gàmbia

El Pla Director 2007-2010⁴⁷ de la cooperació catalana elaborat per l'ACCD inclou Gàmbia com a país preferent. Les línies d'acció prioritàries són:

- L'enfortiment del teixit associatiu gambià
- L'apoderament de les dones (objectiu estratègic 5.3)
- El dret a la salut (línia estratègica de desenvolupament)
- La coordinació i l'enfortiment tècnic de les entitats de cooperació amb Gàmbia de les comarques gironines.

El Pla Director vigent 2011-2014⁴⁸ no inclou Gàmbia com a país prioritari, tanmateix "entenent que els processos de desenvolupament no sempre es donen en una lògica territorial coincident amb les fronteres que delimiten els estats, el Pla director estableix quatre regions preferents", una de les quals és Àfrica Occidental, de la qual Gàmbia forma part.

Pel que fa a la cooperació catalana, Gàmbia concentra també projectes provinents de l'àmbit de la cooperació local i d'ONG de Catalunya. Les característiques i especificitats d'aquesta cooperació es recullen al capítol que ve a continuació.

46. *Plan Director de la Cooperación Española al Desarrollo 2009-2012*. Madrid: Ministeri d'Affers Exteriors i Cooperació - AECID, 2008. http://www.maec.es/es/MenuPpal/CooperacionInternacional/Publicacionesydocumentacion/Documents/Plan%20Director%202009-2012_lineasmaestras.pdf.

47. *Pla Director de Cooperació al Desenvolupament 2007-2010*. Catalunya: Generalitat de Catalunya, Departament de la Vicepresidència, Direcció General de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària, Agència Catalana de Cooperació al desenvolupament, 2006. <http://www20.gencat.cat/portal/site/cooperaciocatalana/menuitem.3264435f176a8ddf28323e10b0c0e1a0/?vgnnextchannel=bc78228e3dab5210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnextoid=bc78228e3dab5210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD>.

48. *Pla Director de Cooperació al Desenvolupament 2011-2014*. Catalunya: Generalitat de Catalunya, Departament de la Vicepresidència, Direcció General de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària, Agència Catalana de Cooperació al desenvolupament, 2010.

4. La cooperació local catalana a Gàmbia: principis, experiència, reptes i lliçons apreses

4.1. La cooperació descentralitzada catalana. Aposta per l'eficàcia i la coordinació

4.1.1. Conceptualització de la cooperació descentralitzada

4.1.1.1. Context i definició

El concepte de cooperació descentralitzada emergeix, les últimes dècades del segle XX, de les entitats subnacionals com a actors a l'esfera internacional. Fruit dels canvis en la relació global-local, cal donar respostes locals ajustades a les lògiques globals. El rol dels governs locals en l'àmbit internacional és reconegut per UNACLA (Comitè Assessor de les Nacions Unides per a les Autoritats Locals) l'any 2000 i, el període posterior 2005-2009, es caracteritza per una intensa activitat en el reconeixement internacional dels governs locals per part del Comitè de les Regions i una Resolució del Parlament Europeu, entre d'altres. Pel que fa a l'àmbit de la cooperació al desenvolupament, encara avui es treballa per al reconeixement de ple dret dels governs locals com a actors de cooperació internacional i per al reconeixement de la seva contribució a l'agenda de l'Eficàcia de l'Ajuda. Els governs locals esdevenen, així, un actor més en l'àmbit de les relacions internacionals, amb la finalitat d'articular les polítiques locals en una dimensió global.

La cooperació descentralitzada com a tal s'insereix en aquest context i presenta diferents definicions segons la perspectiva que es tingui en compte. Segons l'OCDE,

*La cooperació descentralitzada és la part de l'AOD que prové de les administracions territorials (d'àmbit regional i local)*¹.

Aquesta definició presenta una perspectiva financera de la cooperació descentralitzada basada en la mesura dels recursos i fluxos financers provinents de les administracions locals del Nord que situa la cooperació dins el paradigma de l'ajuda Nord-Sud.

Tanmateix, la Unió Europea fa un pas més enllà i, en la Convenció de Lomé IV de 1989 que introdueix la noció de cooperació descentralitzada, incorpora com a agents de cooperació els actors no estatals (governos locals, ONG, Universitats, empreses...)². La visió multiactors que la UE desenvolupa a partir d'aquest moment en relació a la cooperació descentralitzada promou la participació activa del conjunt d'agents locals, la complementarietat d'accions i la concertació entre els diferents agents de desenvolupament d'un territori³.

Estats membres, com l'Estat espanyol, utilitzen el terme de cooperació descentralitzada per referir-se únicament a l'ajuda gestionada per les administracions públiques que no formen part de l'administració central, és a dir, comunitats autònomes, diputacions provincials i regionals, ajuntaments i federacions de municipis⁴.

Segui quina sigui la definició adoptada, la cooperació descentralitzada presenta unes caracte-

1. Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic. www.oecd.org.

2. BOSSUYT, J. *Cooperación descentralizada. Lecciones de la experiencia de la UE con la Convención de Lomé*. Madrid: Universidad Complutense de Madrid, 1997

3. *Reglament N° 1659/98*. Estrasburg: Consell d'Europa, 1998. http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=es&type_doc=Regulation&an_doc=1998&nu_doc=1659.

4. *La cooperación descentralizada en España*. FRIDE, 2006. http://www.fride.org/uploads/Cooperacion.descentralizada_Backgrounder_ES.pdf.

terístiques específiques que la distingeixen d'altres formes de cooperació. La principal és la constatació que els governs locals del Nord no només tenen la capacitat d'aportar recursos financers als socis del Sud, sinó que poden compartir l'experiència en la gestió de les polítiques públiques locals. Es tracta d'establir relacions horitzontals, de crear partenariats i xarxes amb les institucions locals del Sud per millorar la gestió dels afers locals i, així, millorar la cohesió social, el desenvolupament econòmic local i la bona governança en general, tant al Sud com al Nord.

4.1.1.2. La cooperació descentralitzada des de l'àmbit local, models de referència

Sovint es parla indistintament de cooperació descentralitzada i de cooperació municipal, tanmateix, la cooperació municipal o local, es caracteritza per ser la part de la cooperació descentralitzada que es fa des de l'espai social, polític, econòmic i cultural del municipi. La cooperació catalana amb Gàmbia es desenvolupa principalment des de l'àmbit local; per aquest motiu es fa, a continuació, especial esment a les especificitats d'aquesta cooperació.

Les modalitats de gestió que presenta són tan diferenciades que cal fer una divisió clara del model de cooperació local directa i indirecta.

Cooperació local directa

El govern local és el responsable directe de la

concepció i de la planificació de les accions de cooperació en què s'estableix, en la majoria de casos, una relació directa amb el govern local soci. El govern local pot gestionar directament l'execució de les accions, o bé delegar-la a una altra administració o ONG (cooperació delegada). La cooperació directa és una aposta del govern local per promoure una política pública local de cooperació i el fet central que convé destacar és que la cooperació directa s'allunya decididament d'una visió dicotòmica i asimètrica entre "donants" i "receptors", per establir un patró de relacions en què els governs locals es reconeixen com a subjectes actius de la cooperació⁵.

Cooperació local indirecta

El govern local actua principalment com a finançador, sense participar en la concepció ni en la planificació de les accions de cooperació. En la majoria de casos el procediment de finançament es fa a través d'una convocatòria de projectes per a ONG, en què el govern local estableix les condicions de la convocatòria (prioritats geogràfiques o temàtiques, pressupost màxim...), però en cap cas no determina el contingut de les accions. La cooperació descentralitzada indirecta, no és tant una política pública local de cooperació, com una política de suport a les entitats locals orientades a la cooperació.

Entre aquestes dues modalitats hi ha un amplí ventall de possibilitats, segons els eixos que vertebraven la cooperació local i el rol específic que tenen els governs locals i la societat civil en relació a les accions de cooperació que es desenvolupen. Tot seguit es presenta la taula dels models de referència de la cooperació local. A cadascun dels eixos li correspon un paper del govern local o de la societat civil. Els models de l'esquerra posen de relleu el protagonisme de la societat civil, mentre que els models de la dreta reflecteixen el protagonisme dels governs locals com a subjectes actius de cooperació i promotors de polítiques públiques de cooperació.

5. MALE, JP., SANZ, B. *Sistematització d'experiències de cooperació descentralitzada de quatre ens locals catalans*. Barcelona: Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, 2010. http://www.fonscatala.org/upload/archivos//20110302_0224sist_exp_coop_descent.pdf.

Principals “eixos” o “models de referència” que vertebraven la cooperació local

ACTORS QUE PORTEN LA INICIATIVA	INICIATIVA: ONGD O SOCIETAT CIVIL	INICIATIVA: GOVERN LOCAL
OBJECTIUS DE COOPERACIÓ		
A. AJUDAR, DONAR ASSISTÈNCIA MATERIAL AL SUD	A1 - A grups de població o a ONGD del Sud	A2 - A grups de població o a ONGD del Sud
		A3 - A institucions públiques locals
B. DONAR ASSISTÈNCIA TÈCNICA I ENFORTIR CAPACITATS AL SUD	B1 - A grups de població o a ONGD del Sud	B2 - A grups de població o a ONGD del Sud (aquesta opció és massa minoritària per ser presa en consideració)
		B3 - A institucions públiques locals
C. COOPERAR DE MANERA HORIZONTAL I RECÍ-PROCA SUD <=> NORD	C1 - Entre agents de la societat civil (aquesta opció no és rellevant per a l'anàlisi sobre polítiques públiques locals de cooperació)	C2 - Entre institucions públiques locals
D. SENSIBILITZAR I FORMAR LA CIUTADANIA AL NORD	D1 - Des dels agents de la societat civil	D2 - Des de les institucions públiques locals
E. CANVIAR LES ESTRUCTURES I EL TIPUS DE DESENVOLUPAMENT AL NORD	E1 - Acció general de denúncia, lobby i campanyes d'opinió pública	E2 - Implementació de polítiques locals coherents amb l'objectiu global de solidaritat (compres ètiques, etc.)
ROL DEL GOVERN LOCAL	 <p>El GL és un FINANÇADOR per a la cooperació no governamental + El GL pot introduir condicions o requisits per aquest finançament</p>	 <p>El GL és un ACTOR DE COOPERACIÓ</p>

Font: Sistematització d'experiències de cooperació descentralitzada de quatre ens locals catalans⁶

6. MALE, JP., SANZ, B. *Sistematització d'experiències de cooperació descentralitzada de quatre ens locals catalans*. Barcelona: Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, 2010. http://www.fonscatala.org/upload/archivos//20110302_0224sist_exp_coop_descent.pdf.

4.1.1.3. Valor afegit, limitacions i reptes de la cooperació descentralitzada i local

El valor afegit de la cooperació local recau en el fet que permet establir, sota el lideratge dels governs locals, formes de concertació i d'articulació amb els altres agents socials d'un territori i fomentar relacions durables i que evolucionen amb el temps entre els socis del Sud i del Nord. La cooperació descentralitzada permet també fer un pas més enllà dins la pròpia estructura del govern local, en què la cooperació entesa com a política pública abraça diferents regidories i/o departaments, per treballar de manera transversal en matèria de cooperació. A més, pel que fa a la modalitat de cooperació directa, la cooperació local ofereix la possibilitat d'establir relacions horitzontals entre governs locals del Sud i del Nord, afavoreix l'aprenentatge mutu i fomenta l'intercanvi d'experiències, que permet superar el model de cooperació donant-receptor. Finalment cal destacar que aquesta cooperació no es veu afectada per interessos polítics ni econòmics de gran escala, pel fet que sorgeix de l'àmbit local.

Però la cooperació local, i la descentralitzada, presenten també les seves pròpies limitacions, relacionades, precisament, en la multiplicitat d'actors, en la dispersió de fons, en la duplicitat d'accions i en l'heterogeneïtat d'instruments i processos que les caracteritzen. La proliferació de projectes, sovint fragmentats en àrees geogràfiques disperses i que no sempre ofereixen la garantia de continuïtat en el temps, constitueix una altra de les limitacions⁷. Finalment, cal afegir que els governs locals no sempre compten amb els recursos ni amb les capacitats humanes necessàries per garantir la correcta planificació, execució, seguiment i avaluació de les accions de cooperació promogudes des de l'àmbit local.

Vist això, el principal repte de la cooperació lo-

cal i descentralitzada és el d'evitar la dispersió i la duplicació d'accions i apostar per garantir la coordinació i l'eficàcia dels projectes i iniciatives que es duen a terme des de l'àmbit local, segons els principis de la Declaració de París i el Programa d'Acció d'Accra per a l'Eficàcia de l'Ajuda⁸.

4.1.2. L'agenda de l'eficàcia de l'ajuda en l'àmbit local

Com s'acaba de veure, el principal repte de la cooperació local i descentralitzada és el d'orientar les seves accions de forma adequada segons els principis de la Declaració de París i del Programa d'Acció d'Accra per a l'Eficàcia de l'Ajuda.

La reflexió sobre l'eficàcia de l'ajuda al desenvolupament sorgeix arran del compromís adquirit per 191 caps d'estat i de govern en la Declaració del Mil·lenni l'any 2000 i del posterior Fòrum d'Alt Nivell sobre Harmonització (Roma, 2003) que vol garantir el seguiment dels compromisos establerts i reflexionar sobre una manera més eficaç de gestionar l'ajuda al desenvolupament. És en els Fòrums de París (França, 2005) i d'Accra (Ghana, 2008), que s'arriba a un consens internacional sense precedents sobre la importància de l'eficàcia de l'ajuda al desenvolupament. Es consensua emprendre accions a llarg termini per afavorir l'assoliment dels ODM i es reconeix que, si bé cal augmentar el volum de l'ajuda al desenvolupament, també és necessari millorar l'eficàcia d'aquesta, per augmentar-ne l'impacte i reduir la pobresa i la desigualtat, tot accelerant el creixement i el desenvolupament per a l'assoliment dels ODM.

Més concretament, la Declaració de París sobre l'Eficàcia de l'Ajuda al Desenvolupament aprovada durant el 2n Fòrum d'Alt nivell sobre l'Eficàcia de l'Ajuda (París, 2005) estableix cinc principis per a una ajuda més eficaç⁹:

7. *La cooperación descentralizada en España*. FRIDE, 2006. http://www.fride.org/uploads/Cooperacion.descentralizada_Backgrounder_ES.pdf.

8. *Declaració de París i el Programa d'Acció d'Accra per a l'Eficàcia de l'Ajuda*. París, Accra: 2005, 2008. <http://www.oecd.org/dataoecd/53/56/34580968.pdf>.

9. *Declaració de París i el Programa d'Acció d'Accra per a l'Eficàcia de l'Ajuda*. París, Accra: 2005, 2008. <http://www.oecd.org/dataoecd/53/56/34580968.pdf>.

1. Apropiació: els països socis exerceixen una autoritat efectiva sobre les seves polítiques de desenvolupament i les estratègies i coordinen les accions de desenvolupament.
2. Alineació: els donants basen tot el seu suport en les estratègies, les institucions i els procediments nacionals de desenvolupament dels països socis.
3. Harmonització: les accions dels donants són més harmonitzades, transparents i col·lectivament eficaces.
4. Gestió orientada als resultats: administració més òptima dels recursos i millora de la presa de decisions orientades a resultats.
5. Responsabilitat compartida: donants i socis són responsables dels resultats de les accions de desenvolupament.

Per garantir la implementació d'aquests principis es defineixen un conjunt d'indicadors i un sistema de seguiment per tal de mesurar els progressos.

L'any 2008, a Accra, Ghana, se celebra el 3r Fòrum d'Alt Nivell sobre l'Eficàcia de l'Ajuda amb l'objectiu d'analitzar els avenços de l'Agenda de París. S'aprova el Programa d'Acció d'Accra que hi dóna continuïtat i aprofundeix en els compromisos assolits.

El fet principal a destacar d'aquest Pla d'Acció és el reconeixement explícit de nous actors de desenvolupament no estatals, a través de la incorporació d'actors locals i no governamentals en els processos de desenvolupament¹⁰, cosa que es veu reflectida, per exemple, en l'ingrés de CGLU com a membre permanent del Grup de Treball del CAD de l'OCDE sobre l'Eficàcia de l'Ajuda. Al Programa d'Acció d'Accra, el reconeixement de la perspectiva local en la construcció de l'agenda de l'eficàcia de l'ajuda, hi figura així:

Els donants donaran suport a les iniciatives per augmentar la capacitat de tots els actors implicats en el desenvolupament –parlaments, governs centrals i locals, organitzacions de la societat civil, instituts d'investigació, mitjans i sector privat– per assumir un rol actiu en el diàleg sobre les polítiques de desenvolupament i sobre el paper de l'assistència com a contribució als objectius de desenvolupament nacionals¹¹.

Aquest canvi d'enfocament fomenta el principi d'apropiació democràtica i local, en què es reconeix la importància dels governs locals i de la societat civil en els processos de desenvolupament.

Tanmateix, la proliferació de nous actors en l'escena internacional i el seu reconeixement, planteja qüestions en relació a la coordinació, la concertació i l'harmonització d'accions, que continuen essent un dels principals reptes de la cooperació descentralitzada i local. Es tracta, doncs, d'aplicar de manera eficient els principis de la Declaració de París en l'àmbit local. En aquest sentit, en el 4t Fòrum d'Alt Nivell sobre l'Eficàcia de l'Ajuda que se celebra a Busan (Corea del Sud, novembre 2011) es presenten propostes per impulsar el paper dels governs locals i de la cooperació descentralitzada en el debat global sobre l'eficàcia de l'ajuda.

4.1.3. La cooperació descentralitzada catalana, eficàcia i coordinació en clau local

El panorama de la cooperació catalana presenta una gran diversitat d'actors –agents públics, no governamentals, acadèmics i privats– que coincideixen en un mateix territori i que desenvolupen accions en l'àmbit de la cooperació. Però la cooperació descentralitzada catalana no és aliena als reptes que es presenten en matèria d'eficàcia de l'ajuda.

La cooperació al desenvolupament que impulsen les diferents administracions públiques de

10. MARTÍNEZ, I., SANTANDER, G. *Análisis de la cooperación descentralizada local. La declaración de París y la Cooperación Descentralizada*. Portal de desarrollo humano local, Hegoa <http://www.dhl.hegoa.ehu.es/ficheros/0000/0489/libreria-252.pdf>

11. *Declaració de París i el Programa d'Acció d'Accra per a l'Eficàcia de l'Ajuda*. París, Accra: 2005, 2008. <http://www.oecd.org/dataoecd/53/56/34580968.pdf>.

Catalunya forma part del sistema de cooperació descentralitzada en la mesura que és una cooperació no estatal. Està formada per la cooperació del Govern de la Generalitat que executa les seves polítiques a través de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD) i dels diferents departaments i organismes, també com pel conjunt d'ens locals catalans -des d'ajuntaments, a mancomunitats i diputacions- que lideren la cooperació en clau local i que estan representats en gran majoria pel Fons Català.

A partir de la dècada dels vuitanta, i per respondre a les demandes de la societat civil i de la ciutadania, els governs locals adquireixen un rol important en àmbits diversos: els agermanaments ciutat-ciutat que es caracteritzen per fer un pas més enllà de la mera transferència econòmica i permeten establir relacions d'intercanvi més estables i compromeses políticament (Cuba, Nicaragua, El Salvador, la RASD¹²...); la implicació activa en la campanya del 0,7% que, seguint la iniciativa promoguda per les Nacions Unides, reclama el 0,7% dels pressupostos de les administracions públiques per a la cooperació al desenvolupament; i, ja durant

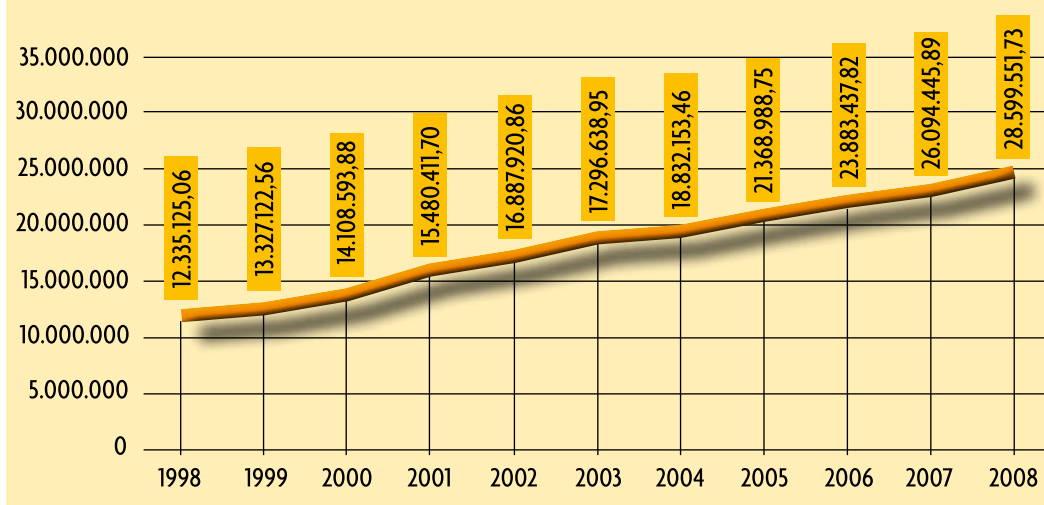
la dècada dels noranta, la resposta a catàstrofes humanitàries i la resposta a la demanda procedent del fenomen migratori.

En aquest context, i fruit de la implicació i de l'interès creixent per part dels governs locals catalans en l'àmbit de la cooperació, sorgeix la necessitat d'articular-se i de coordinar-se per fer front, precisament, a les limitacions que suposa la dispersió de projectes impulsats des de tanta multiplicitat d'actors de l'esfera local. D'altra banda, els governs locals amb menor capacitat financera o tècnica busquen la forma de canalitzar de manera adequada els fons destinats a la cooperació i poder garantir una gestió i un seguiment tècnic adequat dels projectes. Així, l'any 1986 neix el Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, per donar resposta a aquestes necessitats i facilitar la cooperació local.

Amb tot això, els governs locals, com a administració més propera a la ciutadania, poden donar suport a les iniciatives socials locals, articular les seves accions amb la societat civil i complementar-les a través d'accions de cooperació directa amb els governs locals del Sud.

12. República Àrab Sahrauí Democràtica.

Evolució de les xifres (Euros) de l'Ajut Oficial al Desenvolupament (AOD) de les corporacions locals catalanes

Font: 4t Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud 2006-2007-2008¹³.

Com s'observa al gràfic, la creixent implicació dels ens locals catalans en matèria de cooperació internacional s'ha més que duplicat en 10 anys, passant de 12 milions d'euros l'any 1998, a 28 milions d'euros l'any 2008. Aquest increment percentual del 132% en 10 anys reflecteix la importància creixent de la cooperació local catalana. Tanmateix, al moment de la redacció d'aquest document no es disposa de dades sobre la possible davallada dels fons destinats a la cooperació local per causes conjunturals, en el període 2009-2011.

Pel que fa al debat de l'eficàcia de l'ajuda, el Fons Català aplica les recomanacions de la Declaració de París sobre l'Eficàcia de l'Ajuda, en la mesura que fomenta els principis d'apropiació, alineació, harmonització, gestió orientada a resultats i responsabilitat compartida en les accions que lidera, a través, principalment, del foment de l'apropiació dels projectes per part

dels socis del Sud i dels mètodes d'avaluació. El Fons Català incorpora la cultura d'avaluació per sumar-se al repte de mesura de l'eficàcia de l'ajuda i de la transformació. Al Pla Estratègic 2008-2012, es fa referència explícita a la voluntat del Fons Català de donar suport als ens locals catalans en la millora de l'eficàcia de l'ajuda al desenvolupament:

Com a líder d'un nou model de cooperació descentralitzada catalana, creant les condicions i presentant un suport adequat per assegurar un major impacte i una major eficiència¹⁴.

En l'àmbit autonòmic, l'ACCD vetlla també per al compliment dels principis d'eficàcia de l'ajuda. En el marc del sistema de cooperació descentralitzada a Catalunya, l'ACCD, creada pel govern de la Generalitat l'any 2003, és l'organisme responsable de gestionar les polítiques de cooperació al desenvolupament i d'acció humanitària del govern de Catalunya. La Direc-

13. 4t Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud 2006-2007-2008. Barcelona: Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, 2011. http://fonscatala.org/recursosDocumentals/index.php?id_pagina=88&tp=12&idRegi=228&c=3&paginaAct=

14. Pla Estratègic del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, 2008-2012. Fons Català, 2007. http://fonscatala.org/upload/archivos//20110309_0236PlaEstrategic.pdf.

ció General de Cooperació al Desenvolupament, alhora, és l'organisme responsable de la planificació de les polítiques de cooperació i acció humanitària de la Generalitat de Catalunya, i l'encarregada de vetllar per la correcta execució mitjançant l'ACCD.

Els principals instruments de planificació i programació de la política de cooperació al desenvolupament de la Generalitat són els plans directors, de periodicitat quadriennal, i els plans anuals. Actualment, es troba en execució el Pla Director 2011-2014¹⁵ que estableix les prioritats geogràfiques i sectorials, les modalitats de les polítiques de cooperació i els instruments per dur-les a terme.

Aquest Pla Director reserva un capítol a la millora de la qualitat i l'eficàcia de la cooperació i contempla tres grans blocs d'actuacions:

- Consolidar la participació efectiva dels actors de la cooperació al desenvolupament catalana i els actors dels països socis.
- Garantir la coherència de l'acció del govern en la promoció del desenvolupament humà sostenible.
- Millorar l'eficàcia de l'ajut oficial al desenvolupament de la Generalitat de Catalunya.

Aquest últim punt referma la voluntat de la Generalitat de Catalunya de treballar i aprofundir en l'agenda de l'eficàcia de l'ajut en dos àmbits principals d'actuació:

- La participació i la contribució al debat internacional sobre eficàcia de l'ajut des de les especificitats de la cooperació catalana.
- El desplegament i la concreció dels principis d'apropiació, alineació, harmonització, gestió per resultats i rendició mútua de comptes en prioritats, modalitats, instruments i aliances de la política pública de cooperació al desenvolupament.

En aquest context, la cooperació descentralit-

zada catalana fa front al repte d'articular i coordinar les accions de tots els agents per contribuir a l'agenda de millora de l'eficàcia de l'ajuda, evitant les debilitats detectades com l'atomització, la dispersió geogràfica o la duplicació.

El Pla de Suport a la Cooperació Local amb Gàmbia, promogut pel Fons Català i l'ACCD, és un exemple de la voluntat de la cooperació descentralitzada catalana per millorar l'eficàcia de l'ajuda al desenvolupament, tot oferint suport als ens locals catalans per millorar la cooperació amb Gàmbia i, més concretament, a través de la coordinació de les accions i de la identificació de les prioritats de manera conjunta amb els socis gambians.

4.2. El codesenvolupament des de l'àmbit local: context, definició, codesenvolupament a Catalunya i reptes

4.2.1. Context: migracions i desenvolupament

Al món,

214 milions és el nombre estimat de població emigrant;

El 3,1% del total de la població mundial és emigrant (una de cada 33 persones);

Si fossin un país, els emigrants constituïrien el cinquè país més poblat del món;

El 49% és el percentatge de dones emigrants;

307.000 milions de dòlars en remeses s'estima que envien els migrants a països en desenvolupament¹⁶.

A Catalunya,

La població estrangera ha passat de suposar un 2,9% l'any 2000 a un 15,95% l'any 2010;

El nombre de població d'origen gambià ha passat

15. *Pla Director de Cooperació al Desenvolupament 2011-2014*. Catalunya: Generalitat de Catalunya, Departament de la Vicepresidència, Direcció General de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària, Agència Catalana de Cooperació al desenvolupament, 2010.

16. *Informe de las migraciones en el mundo 2010*. Ginebra: Organització Internacional per a les Migracions (OIM), 2010. <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/facts-and-figures/lang/es>.

*de 6.955 residents de l'any 2000, a 16.936 l'any 2010*¹⁷.

Aquestes dades són només una mostra de la importància de les migracions i de la influència que poden tenir en l'entramat econòmic, social i cultural de la globalització actual. El codesenvolupament és intrínsec al fenomen de les migracions internacionals. Per això, abans de conceptualitzar el terme, cal establir la relació entre migracions i desenvolupament, que és precisament l'origen del que avui s'entén com a *codesenvolupament*.

Segons l'Organització Internacional per a les Migracions (OIM) s'entén la relació entre migracions i desenvolupament com,

*Processos inseparables i interdependents que, en conjunt o de manera independent, han desenvolupat un paper decisiu en el progrés de la civilització humana i han influït en l'evolució de països, societats, economies i institucions*¹⁸.

La complexitat, la multidimensionalitat i el dinamisme que caracteritzen aquests dos conceptes, fan que existeixin punts de vista divergents en l'enfocament de la relació entre migracions i desenvolupament. Les migracions no són un simple desplaçament de persones d'un lloc a un altre, i el desenvolupament no només es mesura en termes econòmics. Així, s'entén que les migracions són cada vegada més temporals i circulars, contra la unidireccionalitat i la permanència que les caracteritzaven fins fa poc. El desenvolupament, per la seva banda, incorpora el factor humà al factor econòmic i reflecteix els canvis que s'han produït en les últimes dècades als àmbits polític, econòmic, social i cultural en el món globalitzat.

Així, amb els canvis dels conceptes *migracions*

i *desenvolupament*, s'estableix un nou vincle entre ambdós:

*L'enfocament internacional canvia dels efectes negatius de les migracions a la presa de consciència del potencial de les migracions per contribuir al desenvolupament sostenible i a la reducció de la pobresa. Els socis de desenvolupament internacional han de replantejar la importància de les migracions en el procés de desenvolupament socioeconòmic en ambdós països, d'origen i de destí, així com el paper que tenen en la lluita contra les desigualtats globals*¹⁹.

4.2.2. Codesenvolupament, definició

Observat el vincle entre migracions i desenvolupament, es pot parlar del concepte de *codesenvolupament*, no exempt de debat conceptual, acadèmic i polític, per les relacions complexes que s'estableixen entre migracions i desenvolupament, i per la multidimensionalitat que el caracteritza.

No és estrany que s'estableixin més de 25 definicions diferents del terme codesenvolupament, cadascuna amb matisos i particularitats que van més enllà d'una simple definició de diccionari. El consens recau en l'establiment d'una relació positiva entre migracions i desenvolupament²⁰.

L'origen de la conceptualització del terme codesenvolupament, recau en el sociòleg i polític especialista en moviments migratoris francès, Sami Naïr que, durant el període que va ser secretari interministerial de Codesenvolupament i Migracions a França (1997-1999), defineix el codesenvolupament com:

Una proposta per integrar immigració i desenvolupament de manera que els dos països, el d'origen i el d'acollida, puguin beneficiar-se dels

17. *Evolució de la població total i estrangera. 2000-2010 Catalunya Origen geogràfic: Gàmbia*. Idescat: Web de l'estadística oficial a Catalunya. <http://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?b=0&nac=d216>.

18. *Factores determinantes clave de la estadística de migración nacional. Migración y Desarrollo*. Ginebra: OIM, 2010. <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/developing-migration-policy/migration-dvlpment/lang/es/cache/offonce/>.

19. *Factores Determinantes Clave de la Estadística de Migración Nacional. Migración y Desarrollo*. Ginebra: OIM, 2010. <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/developing-migration-policy/migration-dvlpment/lang/es/cache/offonce/>.

20. Grup de Treball de Migracions i Codesenvolupament de CGLU. *Taller Online. Identificación de líneas estratégicas en materia de migraciones y cooperación descentralizada*. Barcelona: Fons Català, 2010.

*fluxos migratoris. Una forma de relació consensuada entre dos països, perquè l'aportació dels immigrants al país d'acollida no es tradueixi en una pèrdua per al país d'origen*²¹.

Però el model de codesenvolupament francès no és l'únic i, a partir de l'aparició i la conceptualització els anys noranta, se'n deriven diferents conceptes i pràctiques en altres contextos i països. Es tracta del model mexicà, basat en les remeses com a motor de desenvolupament; o del model canadenc, basat en la investigació-acció i la promoció de l'economia social; o del model català, amb el Fons Català com a pioner, que promou la implicació activa dels col·lectius immigrants als projectes de cooperació al desenvolupament²².

El sistema de Nacions Unides i la UE no són aliens a aquest fenomen i experiències i, a partir de mitjans de la dècada dels noranta, el codesenvolupament passa a formar part de les agendes polítiques de migració internacional, sota el paraigua de les relacions que s'estableixen entre migracions i desenvolupament. En aquest sentit, cal destacar la Iniciativa Conjunta Migracions i Desenvolupament promoguda per la UE i pel Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (*Joint Migration and Development Initiative*) que representa una innovació en la mesura que planteja la coordinació entre diferents agències de Nacions Unides i organismes internacionals per treballar, a través de quatre àmbits temàtics, en la relació positiva de migracions i desenvolupament²³:

- Les comunitats de migrants com a coneixedores del context dels seus països d'origen, i la seva contribució al desenvolupament per a l'assoliment dels ODM.
- Les capacitats dels migrants com a recur-

sos indispensables per al desenvolupament dels països d'origen.

- Les remeses com a contribució al desenvolupament econòmic local.
- Els drets dels migrants i el respecte dels drets humans per enfortir els vincles positius entre migració i desenvolupament als països d'origen i de destí.

Amb aquest panorama, i 10 anys després de la definició de Sami Naïr, les pràctiques vinculades al codesenvolupament a Catalunya s'han diversificat i han donat lloc a diferents visions²⁴:

- La que fa èmfasi en els migrants com agents de desenvolupament i subjectes actius de la cooperació al desenvolupament (mitjançant les remeses, el retorn i la posada en marxa d'activitats econòmiques o la participació en organitzacions de la societat civil).
- La que posa l'accent en els reptes que s'obren en les societats d'acollida, prioritza la creació de ciutadania i els esforços d'integració de les persones immigrades, i de forma complementària, fomenta xarxes i comunitats transnacionals i programes de desenvolupament adreçats a les seves societats d'origen.
- La que busca potenciar les inversions empresarials als països d'origen, amb un èmfasi especial en la millora de la formació del capital humà.
- La visió que creu possible un benefici mutu posant al centre del codesenvolupament la capacitat de convivència i aprenentatge intercultural.

Com s'observa, es tracta d'un fenomen complex i multidimensional que presenta una gran

21. NAIR, S. *Rapport de bilan et d'orientation sur la politique de codeveloppement*. Paris: Ministeri Francès d'Assumptes Exteriors, 1997.

22. Grup de Treball de Migracions i Codesenvolupament de CGLU. *Taller Online. Identificació de línies estratègiques en matèria de migracions y cooperació descentralitzada*. Barcelona: Fons Català, 2010.

23. EC-UN *Joint Migration and Development Initiative (JMIDI)*. Brusel·les: UE i ONU. <http://www.migration4development.org/content/about-jmidi>.

24. GRASA, R. *Llibre Verd del Codesenvolupament*. Barcelona: Departament de la Vicepresidència, Direcció General de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària, 2008.

heterogeneïtat de definicions i pràctiques. Malgrat aquesta diversitat, se'n pot extreure un doble objectiu generalitzat que és el de la cooperació i el de la integració. Així, el codesenvolupament, des de la perspectiva de política pública, va més enllà de la cooperació perquè promou iniciatives dels col·lectius immigrants a les seves comunitats d'origen al Sud, alhora que contribueix a la seva organització al Nord, a través de la participació activa en la vida social del municipi i a la inclusió social.

4.2.3. El codesenvolupament a Catalunya

La població estrangera a Catalunya ha passat d'un 2,9% del total l'any 2000 a un 15,95% l'any 2011, amb un increment d'un milió d'habitants. Aquest fet no només representa un canvi en l'estructura social i econòmica catalana, sinó també en el teixit associatiu i en les polítiques de cooperació. L'arribada de població estrangera a Catalunya produeix canvis en el teixit associatiu català, que incorpora la pluralitat d'iniciatives associacionistes sorgides d'aquesta nova realitat i que abraça temàtiques tan diverses com la integració. L'associacionisme d'origen migrant s'ha estès, s'ha formalitzat i ha creat plataformes de coordinació. És en el marc d'aquest moviment associatiu, principalment de la comunitat senegalesa, que sorgeixen, a mitjans de la dècada dels noranta, les primeres experiències de codesenvolupament a Catalunya, per promoure projectes de desenvolupament a les seves comunitats d'origen²⁵.

Aquest moviment està vinculat de manera molt estreta a l'àmbit municipal i local en la mesura que la creixent població d'origen immigrant va adquirint un rol actiu en la proposta de projectes de desenvolupament al seu país d'origen. Aquests projectes, impulsats per associacions d'immigrants, sovint tenen el suport dels municipis catalans d'acollida que s'hi han

implicat en major o menor mesura per respondre tant a l'emergència de polítiques públiques de cooperació en la dècada dels noranta, com a la voluntat integradora dels col·lectius immigrants al municipi. En aquest sentit, no és estrany que dins l'administració municipal, les àrees de cooperació al desenvolupament i d'immigració es trobin sovint vinculades orgànicament, amb diferents nivells d'articulació i complementarietat entre si. La integració i la cooperació descentralitzada constitueixen dos àmbits d'actuació ben diferenciats, que s'incorporen de manera conjunta en el codesenvolupament.

Com s'ha anat dient, el codesenvolupament és un fenomen en què intervenen factors múltiples i diversos, però es poden extreure unes característiques bàsiques que defineixen el codesenvolupament a Catalunya²⁶:

- Multiplicitat d'actors (ens locals, ONG, sindicats, universitats, centres de recerca, organitzacions de defensa dels drets de les persones migrades, entitats interculturals, associacions d'origen migrant, organitzacions de dones, persones emprenedores d'origen migrant).
- Multiplicitat de processos i projectes.
- Interacció de les migracions i del desenvolupament amb diferents fenòmens (polític, econòmic, demogràfic, laboral, cultural).
- Caràcter multidimensional que inclou els àmbits de la ciutadania, la integració, els drets humans, la participació ciutadana i el gènere, entre d'altres.

Aquestes característiques dificulten fer un resum exhaustiu de les experiències i sistematitzar-les, tot i que en el capítol següent es presenta una aproximació a les experiències de codesenvolupament específiques en el cas de Gàmbia.

25. GRASA, R. et al. *Estratègia de codesenvolupament de la cooperació al desenvolupament*. Barcelona: Departament de la Vicepresidència, Direcció General de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària, 2009.

26. GRASA, R. et al. *Estratègia de codesenvolupament de la cooperació al desenvolupament*. Barcelona: Departament de la Vicepresidència, Direcció General de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària, 2009.

Des de l'àmbit institucional, sembla pertinent presentar les perspectives de codesenvolupament del Fons Català i de l'ACCD, que intenten sistematitzar aquesta realitat tan diversa, sense oblidar que ens molts casos els diferents actors que intervenen en l'àmbit del codesenvolupament, i principalment els ens locals i les associacions, encunyen la pròpia definició i concepte.

4.2.3.1. El model del Fons Català, codesenvolupament des de l'àmbit local

Per l'especificitat local, el Fons Català, treballa des de l'any 1995 amb els governs locals catalans i amb les associacions de col·lectius immigrants en l'execució de projectes de codesenvolupament. Aquests projectes, desenvolupats principalment a l'Àfrica i al Magreb, sorgeixen de la demanda dels col·lectius de persones migrants, organitzats principalment en associacions, als ajuntaments dels seus municipis de residència, per participar en projectes de cooperació al desenvolupament en diversos sectors de la vida social, cultural i econòmica des seus països o comunitats d'origen. Des d'aleshores, el Fons Català ha donat suport als municipis i a les associacions en la implementació d'aquests projectes. L'experiència adquirida de la pràctica del codesenvolupament permet, avui, tenir una perspectiva crítica i permet analitzar les lliçons apreses per proposar noves formes d'iniciar processos de cooperació descentralitzada, directa o indirecta, tenint en compte les especificitats dels governs locals i les relacions que estableixen amb les comunitats d'origen immigrant.

S'entén que no es poden convertir els col·lectius migrants en els únics responsables del desenvolupament dels seus països d'origen i que és recomanable adoptar una perspectiva de corresponsabilitat en un espai territorial on intervenen múltiples actors. S'han de posar en

valor les aportacions d'aquests col·lectius al si del municipi com a informants privilegiats i portadors d'una sensibilitat irremplaçable sobre les seves cultures i situacions econòmiques, socials i institucionals dels seus països d'origen²⁷.

Des d'aquesta perspectiva, el Fons Català, al Pla Estratègic 2008-2012, incorpora el codesenvolupament en dos eixos estratègics per a la millora de la qualitat de la cooperació:

- Suport i assistència tècnica als municipis en la cooperació descentralitzada directa a través de l'acompanyament en el concurs de creació dels vincles de codesenvolupament com a eix transversal de la cooperació.
- Millora de les capacitats tècniques i millora de la formació dels càrrecs electes del Nord i dels càrrecs electes del Sud tenint en compte el codesenvolupament com a estratègia de cooperació.

Així, el Fons Català dóna suport als municipis que treballen amb associacions de persones immigrades i els ofereix un suport organitzatiu i formatiu. A banda del suport específic en la implementació de projectes de codesenvolupament, es pretén també facilitar espais de diàleg entre els municipis i les associacions per definir les prioritats i dissenyar projectes de cooperació amb un paper més actiu dels municipis i amb la implicació i la participació de les associacions en els processos de seguiment i avaluació dels projectes i processos iniciats.

Es parteix de la base de la corresponsabilitat en el desenvolupament i de la creença del paper de les migracions com a factor clau per al desenvolupament econòmic, social i cultural de les ciutats, tant al Sud com al Nord.

L'experiència pionera del Fons Català en aquest àmbit es veu reconeguda, l'any 2008, amb l'as-

27. *Pla Estratègic del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, 2008-2012*. Fons Català, 2007. http://fonscatala.org/upload/archivos//20110309_0236PlaEstrategic.pdf.

sumpció de la presidència del Grup de Treball de Migracions i Codesenvolupament de CGLU²⁸, en el marc del qual s'organitzen formacions, s'organitzen grups de debat i discussió i es genera coneixement sobre la matèria.

4.2.3.2. L'Estratègia de codesenvolupament de l'ACCD

L'Estratègia de codesenvolupament de la cooperació al desenvolupament de la Generalitat de Catalunya²⁹, que s'emmarca en el Pla Director 2007-2011, respon a la necessitat de posicionar-se en el debat sobre els vincles entre migracions, desenvolupament i cooperació que formen part de la realitat de la cooperació catalana.

En una fase prèvia a l'elaboració de l'estratègia s'elabora el *Llibre Verd del Codesenvolupament*³⁰. El document recull les diferents visions en relació al codesenvolupament amb l'objectiu de fomentar el debat entre els actors que hi intervenen (ens locals, universitats, associacions d'origen migrant, ONG...) i d'establir un consens. Aquest, es tradueix, en termes generals, en considerar el codesenvolupament com un instrument per gestionar de manera positiva la relació entre desenvolupament i migració, i destaca el potencial per a la cooperació al desenvolupament catalana.

Fruit del treball consultiu, sorgeix l'Estratègia de codesenvolupament de la cooperació al desenvolupament de la Generalitat de Catalunya, que recull un sol objectiu estratègic i tres objectius específics dirigits a guiar les iniciatives en la matèria dels diferents actors que intervenen en les accions de codesenvolupament³¹:

Objectiu estratègic: Aprofitar el potencial

de les migracions com a motor de desenvolupament humà sostenible als països socis, amb un paper actiu de les persones migrades que contribueixi a la integració social a Catalunya.

- Objectiu Específic 1: Incorporar la dimensió migracions i desenvolupament en les prioritats geogràfiques i sectorials de la cooperació al desenvolupament del Govern de Catalunya.
- Objectiu Específic 2: Facilitar espais i enfortir capacitats dels actors de la cooperació catalana per treballar el codesenvolupament, amb una incorporació activa de les persones migrades i reforçant els seus vincles amb la societat d'origen.
- Objectiu Específic 3: Vetllar per la coherència de les actuacions del Govern de la Generalitat que afecten aquesta vinculació positiva entre migracions i desenvolupament.

Aquesta estratègia, permet a l'ACCD materialitzar el suport a les accions de codesenvolupament i a partir de l'any 2009 s'aposta per finançar el "Programa de codesenvolupament del municipi de Lleida", com a experiència exitosa i pionera a Catalunya. L'any 2010 es convoca una convocatòria específica a projectes i accions de codesenvolupament amb l'objectiu de facilitar espais i enfortir capacitats dels actors de la cooperació catalana per treballar el codesenvolupament i reforçar els vincles amb les seves comunitats d'origen. En aquest context es financen sis projectes d'ajuntaments i nou projectes d'ONG per un valor total de 269.500 euros.

28. Ciutats i Governos Locals Units

29. GRASA, R. et al. *Estratègia de codesenvolupament de la cooperació al desenvolupament*. Barcelona: Departament de la Vicepresidència, Direcció General de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària, 2009.

30. GRASA, R. *Llibre Verd del Codesenvolupament*. Barcelona: Departament de la Vicepresidència, Direcció General de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària, 2008.

31. GRASA, R. et al. *Estratègia de codesenvolupament de la cooperació al desenvolupament*. Barcelona: Departament de la Vicepresidència, Direcció General de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària, 2009.

4.2.4. Valor afegit, limitacions i reptes del codesenvolupament en l'àmbit local

Després de veure que la quantitat d'experiències de codesenvolupament, com també la multidimensionalitat i heterogeneïtat, es pot afirmar que no existeix un únic model de codesenvolupament. A continuació es presenten el valor afegit, les limitacions i els reptes d'aquest fenomen des de la perspectiva local. No es presenta des d'una perspectiva sectorial, tenint en compte els diferents aspectes que influeixen en el codesenvolupament –migracions, integració, desenvolupament, cooperació– sinó que es tracta el codesenvolupament com un fenomen que engloba tots aquests aspectes.

4.2.4.1. Valor afegit

El codesenvolupament constitueix un fenomen positiu en si mateix perquè estableix un vincle positiu entre migracions i desenvolupament. Aquesta relació positiva es tradueix en tres aspectes principals: la contribució al desenvolupament de les comunitats d'origen, l'establiment de vincles entre societats d'origen i de destí i el component d'integració del migrant a la societat d'acollida.

En referència a la contribució al desenvolupament de les comunitats d'origen, ja sigui a través de les remeses econòmiques i socials i de la transferència de coneixements durant la fase migratòria, o a través dels projectes de codesenvolupament, la voluntat d'incidir de manera positiva al desenvolupament econòmic i social de la comunitat d'origen es considera un factor positiu.

El codesenvolupament incorpora també un valor social pel fet de constituir un instrument per teixir relacions, enfortir xarxes i crear vincles entre la societat civil de les comunitats d'origen i de destí.

El codesenvolupament com a component d'integració a la ciutat d'acollida, amb la implicació

activa del migrant en el teixit associatiu de la ciutat, amb el treball, no sempre fàcil, entre associacions de persones migrades i associacions del territori, també com amb les administracions locals, es considera un factor positiu.

El component de sensibilització, amb la visualització de les comunitats immigrants i la transferència de coneixement lingüístics i culturals constitueix també un altre dels aspectes positius. D'aquesta manera s'aconsegueix una visibilització positiva dels col·lectius de migrants.

Amb tot això, el codesenvolupament es converteix en un vector d'enriquiment associatiu i comunitari i contribueix al procés de generar nou coneixement i promoure l'aprenentatge i l'intercanvi en l'àmbit local. En aquest context, el municipi es converteix en el punt de partida i d'origen i presenta una oportunitat per al coneixement de les migracions.

El codesenvolupament, des de la base de la relació positiva entre migracions i desenvolupament, contribueix a la millora de la convivència i al desenvolupament humà de les ciutats d'origen i de destí.

4.2.4.2. Limitacions

El codesenvolupament, però, és un fenomen que no està exempt de controvèrsies i qüestionaments en relació al vincle positiu que es pressuposa entre migracions i desenvolupament. Els qüestionaments principals vénen del fet que no hi ha prou anàlisi, avaluació, ni dades disponibles sobre el sentit i els efectes de la relació entre ambdós fenòmens, sobre el paper dels migrants com a agents de desenvolupament, ni sobre el pas de l'esfera individual a la col·lectiva per poder parlar de desenvolupament humà³². Es constata també un distanciament pel que fa a la concepció teòrica del fenomen i la realitat sorgida de la pràctica i de les experiències concretes.

Pel que fa als actors que intervenen en els processos de codesenvolupament, l'heterogeneï-

32. GRASA, R. et al. *Estratègia de codesenvolupament de la cooperació al desenvolupament*. Barcelona: Departament de la Vicepresidència, Direcció General de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària, 2009.

tat d'actors així com la diversitat del teixit social d'origen migrant, aporten un component de diversitat i riquesa, tot i que poden dificultar també la definició de rols i la coordinació.

En referència al codesenvolupament com a vector de desenvolupament de la comunitat d'origen del migrant a través de la promoció de projectes de cooperació al desenvolupament, es constaten capacitats febles en matèria de cooperació, específicament pel que fa a identificació, formulació, seguiment i avaluació dels projectes desenvolupats, així com de visió estratègica i territorial de desenvolupament, més enllà de la comunitat d'origen. Malgrat que el migrant porta sovint el coneixement del context i de les necessitats de la seva comunitat d'origen, el fet migratori posa també de manifest un distanciament de les seves comunitats d'origen i el risc de desconeixement dels canvis que s'han produït durant els anys que la persona migrant ha estat fora de la seva comunitat, del seu país. Un altre dels factors de risc, és que s'acabi creant dependència, al país d'origen, dels projectes de desenvolupament impulsats per la comunitat de migrants i de les transferències econòmiques a les economies locals i nacionals.

A la comunitat de destí, un dels factors positius que s'ha destacat pel que fa al codesenvolupament, la integració, pot representar també un risc en la mesura que es faci un abús, per part de les administracions locals, del codesenvolupament com a element per a la integració i s'acabi creant una amalgama entre integració, desenvolupament i cooperació. S'ha de dur a terme també una reflexió profunda sobre la responsabilització de les persones migrades com a agents de cooperació al desenvolupament.

Amb tot això, es fa patent, com s'ha anat dient, la dificultat per establir un model únic de codesenvolupament, o altrament dit, de desenvolupament, migracions i cooperació.

4.2.4.3. Reptes del codesenvolupament des de la perspectiva local

El món local té la potencialitat de convertir-se, i de fet ja és, un referent per al codesenvolupament en la mesura que ofereix un espai comú entre polítiques d'immigració i de cooperació. Els reptes, però, a què s'ha de fer front des de l'àmbit local en relació al codesenvolupament són diversos i estan relacionats amb els aspectes que s'acaben d'esmentar.

Un dels primers reptes és aprofundir en els estudis i la definició del concepte de codesenvolupament a partir de les pràctiques existents i redefinir el vincle entre les migracions, la cooperació i el desenvolupament des de l'esfera local en un món canviant i globalitzat.

Pel que fa al codesenvolupament com a vector de desenvolupament de les comunitats d'origen, el repte principal és el pas de l'esfera individual a l'esfera col·lectiva i territorial per afavorir el desenvolupament humà. Per això també és important aplicar al codesenvolupament els principis de qualitat i eficàcia de l'ajuda, i garantir una correcta identificació, execució, seguiment i avaluació dels projectes per garantir-ne la sostenibilitat, eficàcia i qualitat. Si bé en aquest sentit és important enfortir les associacions d'immigrants responsables, en la majoria de casos, de l'execució dels projectes de codesenvolupament, també és important enfortir la societat civil organitzada al país d'origen. No cal oblidar l'enfocament de gènere i la feminització dels processos migratoris per no reproduir les asimetries existents en els projectes de cooperació que es promouen des de l'àmbit del codesenvolupament³³. Finalment, el repte és trobar resposta al qüestionament que es planteja sobre la responsabilitat directa dels migrants sobre el desenvolupament dels seus països d'origen.

En relació al component d'integració del migrant a la societat d'acollida, el repte que afronta el codesenvolupament és fer-se un lloc

33. GRASA, R. et al. *Estratègia de codesenvolupament de la cooperació al desenvolupament*. Barcelona: Departament de la Vicepresidència, Direcció General de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària, 2009.

en l'àmbit de l'educació per al desenvolupament i en les activitats de sensibilització. Així es crearà un teixit de relacions que afavoriran la integració i el coneixement mutu.

Però si s'observa el codesenvolupament des de l'esfera estrictament local, i des del prisma de la cooperació descentralitzada, el repte és considerar-lo com un element més de la política pública de cooperació municipal, i integrar-lo en l'agenda de cooperació de les entitats locals. L'àmbit local, i la cooperació descentralitzada en particular, afavoreixen la relació i la interacció entre ciutats, migracions, cooperació i desenvolupament. El repte és, ara, convertir les migracions en un factor clau per al desenvolupament de les ciutats, tant al Sud com al Nord.

4.3. Trajectòria de la cooperació local catalana amb Gàmbia

4.3.1. El col·lectiu gambià a Catalunya

Els moviments migratoris són complexos en la mesura que hi intervenen molts i diversos factors. A continuació no es pretén fer una anàlisi exhaustiva de la realitat gambiana a Catalunya, cosa que requeriria d'un estudi molt més aprofundit, però sí donar unes dades bàsiques que permetin situar el lector per, tot seguit, entrar en el detall de la cooperació local catalana que s'ha promogut a Gàmbia.

Cal posar de relleu la dificultat de trobar fonts documentals sobre el col·lectiu gambià a Catalunya, i el fet que en molts casos s'analitzen els casos de Senegal i Gàmbia conjuntament. L'anàlisi conjunta d'ambdós col·lectius es justifica pels nombrosos trets característics comuns, ja siguin geogràfics, històrics, lingüístics o culturals. Les dades que es presenten a continuació, però, fan principalment referència al col·lectiu gambià.

4.3.1.1. Procés migratori i assentament a Catalunya

Existeixen diferents processos i projectes migratoris, segons el tipus de persona que emigra i els motius que l'empenyen a emprendre el procés migratori. Les migracions gambianes a Catalunya s'inscriuen en un context de societat africana i mundial en plena mutació.

A Gàmbia, s'observa una explosió migratòria durant la dècada dels vuitanta i dels noranta fruit de l'èxode rural. Un èxode que té lloc, en primera instància, del camp a les ciutats, que evoluciona a escala regional en les migracions entre territoris africans i que, finalment, es desenvolupa a escala internacional, amb destinació a Europa, primer a les antigues metròpolis i després a nous països de destinació, com és ara Catalunya.

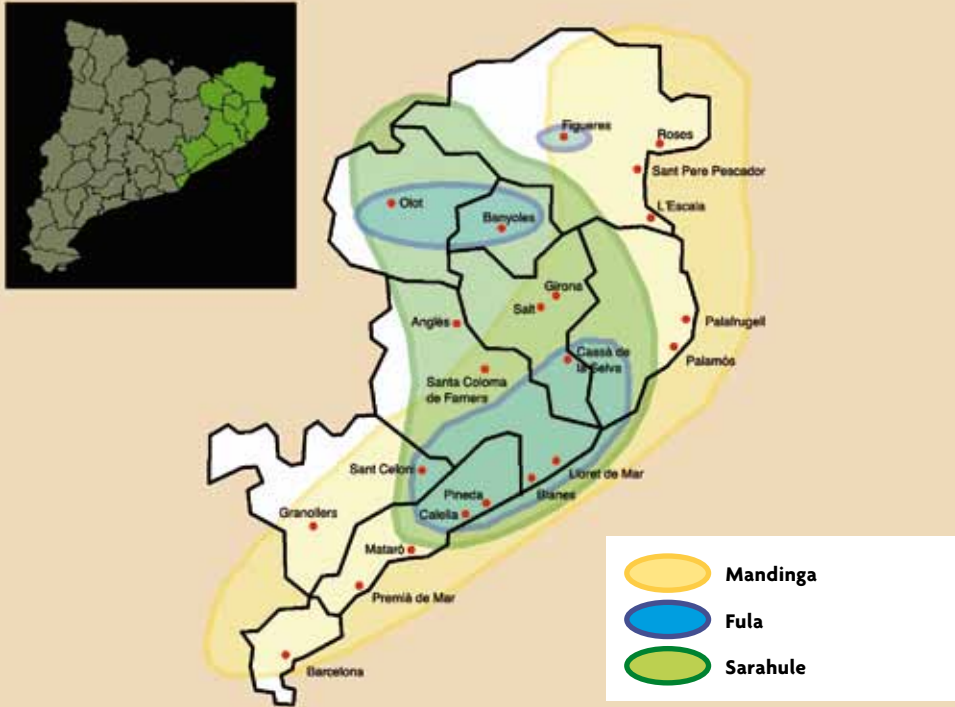
Però a Espanya i a Catalunya la primera immigració subsahariana i gambiana comença a arribar durant la dècada dels setanta, amb un moment culminant l'any 1979. Les primeres arribades dels anys setanta estan protagonitzades per gambians de les ètnies soninké (o sara-hule), mandinga i wolof en menor mesura. Aquesta població s'instal·la majoritàriament a la zona del Maresme i es dedica, principalment, a feines agrícoles³⁴. Tradicionalment, són els homes els qui tenen reservat el paper migratori. Així, el perfil dels primers gambians que arriben a Catalunya és el d'homes joves, solters o casats, que, quan més endavant assoleixen una estabilitat laboral, legal i residencial, inicien la reagrupació familiar, i incorporen la dona en el procés migratori³⁵. Així, la dona, que arriba a Catalunya posteriorment, ho fa acompanyada del marit, a través del reagrupament familiar, tot i que en algun cas aïllat també arriba sola.

Els motius que empenyen els primers gambians a emigrar no són la pobresa extrema o el conflicte, sinó la motivació per millorar les seves condi-

34. SOW, Papa. *Senegalesos i gambians a Catalunya (Espanya). Anàlisi geosociològica de les seves xarxes espacials i socials*. Barcelona: Grup de Recerca sobre Migracions (GRM), Universitat Autònoma de Barcelona, 2003. <http://www.migracat.cat/document/ffe0d3b8d3f639e.pdf>.

35. FARJAS, Anna. *El procés migratori gambià a comarques gironines: el cas de Banyoles, Olot i Salt*. Girona: Departament de Pedagogia, Universitat de Girona, 2002.

Localització ètnica a Catalunya

Font: KAPLAN, A. De Senegambia a Catalunya, Procesos de aculturación e integración social.

ons de vida i les de les seves famílies en origen. El viatge i els desplaçaments no els són estranys. Per exemple, els membres de l'ètnia sarahule tenen una llarga tradició nòmada. L'elecció de Catalunya com a país de destinació ve donada per diversos factors, entre els quals les característiques econòmiques de la regió. La immigració gambiana té una forta tendència a la concentració territorial, fet que explica la concentració a Catalunya, dins l'Estat Espanyol, i, més concretament, en unes determinades comarques i poblacions de Catalunya, com es veurà a continuació. Aquesta tendència a l'agrupació, és fruit de motius psicològics, econòmics i laborals. Així, els primers assentaments permeten desenvolupar la cadena migratòria i les xarxes de rela-

cions que faciliten l'acollida als nousvinguts³⁶.

Pel que fa al lloc de procedència de la immigració gambiana, és difícil trobar dades estadístiques i actualitzades. Segons l'Estudi "De Senegambia a Catalunya, procesos de aculturación e integración social" realitzat per l'antropòloga Adriana Kaplan l'any 1998 a partir d'una mostra de la població gambiana de Salt,

El lloc de naixement es divideix en les categories de "rural" i "urbà" [...] se n'extreu una procedència del 89,3% rural, principalment originària de les regions de Baddibu (Regió Northern River) i de Basse (Regió Upper River). El 10,7% restant té procedència urbana, de la zona de Banjul i rodalies (Serrekunda).³⁷

36. FARJAS, Anna. *El procés migratori gambià a comarques gironines: el cas de Banyoles, Olot i Salt*. Girona: Departament de Pedagogia, Universitat de Girona, 2002.

37. KAPLAN, Adriana. *De Senegambia a Catalunya, Procesos de aculturación e integración social*. Barcelona: Fundació "la Caixa", 1998.

Es pot considerar una mostra representativa pel fet que, com es veurà tot seguit, Salt és la població amb una representació més alta de la comunitat gambiana de Catalunya.

El lloc de procedència es vincula també amb les ètnies. Segons un estudi realitzat l'any 2003 als municipis de Banyoles, Olot i Salt³⁸, l'ètnia majoritària és la sarahule, tot i que l'estudi d'Adriana Kaplan també posa de relleu la importància de l'ètnia Mandinga. El mapa, tot i que no inclou dades actualitzades, reflecteix la localització ètnica del col·lectiu gambià a comarques gironines i el Maresme l'any 1998.

La immigració gambiana s'ha convertit en una immigració de llarga durada. Malgrat una tendència natural a les migracions per part d'alguns col·lectius, com el sarahule, existeix una força contrària constituïda per la idea del retorn i l'estret vincle amb el lloc d'origen. Actualment s'observa una nova tendència, que no és el retorn definitiu sinó de migració circular, en què el subjecte migrant passa una temporada a l'any al país d'origen i una altra al país de destí.

4.3.1.2. Perfil socioeconòmic del col·lectiu gambià a Catalunya

Perfil demogràfic

Segons dades de la Direcció General per a la Immigració, Gàmbia ocupa el 18è lloc com a país de població estrangera a Catalunya l'any 2011³⁹. La població total d'origen gambià a Catalunya l'any 2010 registrada als padrons municipals

és d'un total de 16.936 persones⁴⁰. En els últims 10 anys, de 2000 a 2010, es registra un augment de 10.000 persones, cosa que evidencia un augment important en comparació a la població de 6.955 individus de l'any 2000. A l'Estat Espanyol, consta una població total de 23.574 persones⁴¹, xifra que corrobora la concentració del col·lectiu gambià a Catalunya.

És important destacar que la població d'origen gambià és una població molt jove, amb una mitjana d'edat de 25,6 anys (16,6 anys menys que la població de nacionalitat espanyola). Continua existint un gran desequilibri per sexes, amb un 74,68% d'homes, per un 25,32% de dones⁴². En referència a la població de nacionalitat senegalesa o gambiana, un 84% de la que viu a Catalunya ha nascut al seu país d'origen, mentre que pràcticament un 16% ha nascut a l'Estat Espanyol. Entre els menors de 6 anys, la proporció assoleix el 86,3%⁴³.

Distribució territorial

Pel que fa a la distribució al territori català, es pot parlar, com ja s'ha esmentat, de concentració territorial. En primer lloc, cal destacar la concentració a comarques gironines i al Maresme, que continua vigent i supera els 3.000 residents tant a les comarques del Gironès com del Maresme⁴⁴. Aquestes dues comarques vénen seguides de la Selva i del Vallès Oriental i Vallès Occidental, amb una població d'entre 1.000 i 2.000 residents d'origen gambià. Tampoc no es pot passar per alt la concentració

38. FARJAS, Anna. *El procés migratori gambià a comarques gironines: el cas de Banyoles, Olot i Salt*. Girona: Departament de Pedagogia, Universitat de Girona, 2002.

39. *Perfils sociodemogràfics dels principals col·lectius presents a Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Benestar i Família, 2011. http://www20.gencat.cat/docs/dasc/03Ambits%2tematics/05Immigracio/02Dadesimmigraciocatalunya/01perfilsdemografics/Documents/PERFIL_Paisos.pdf.

40. *Evolució de la població total i estrangera. 2000-2010 Catalunya Origen geogràfic: Gàmbia*. Idescat: Web de l'estadística oficial a Catalunya. <http://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?b=0&nac=d216>.

41. *Extranjeros en España*. Madrid: Ministeri de Treball i Immigració, Observatori Permanent de la Immigració, 2011. http://extranjeros.mtin.es/es/InformacionEstadistica/Informes/Extranjeros30Junio2011/Archivos/Tablas_PR_30062011.pdf.

42. *Evolució de la població total i estrangera. 2000-2010 Catalunya Origen geogràfic: Gàmbia*. Idescat: Web de l'estadística oficial a Catalunya. <http://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?b=0&nac=d216>.

43. *La Immigració en xifres: La població de nacionalitat senegalesa o gambiana a Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Direcció General per a la Immigració, 2011. http://www.gencat.cat/bsf/publica/butlletilMMI/xifres10/la_immigracio_en_xifres_10.pdf.

44. *Evolució de la població total i estrangera. 2000-2010 Catalunya Origen geogràfic: Gàmbia*. Idescat: Web de l'estadística oficial a Catalunya. <http://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?b=0&nac=d216>.

relativament important de població gambiana a les comarques de la Garrotxa, el Segrià, el Pla de l'Estany, el Baix Empordà i l'Alt Empordà.

Si es fa referència a la distribució per municipis⁴⁵, la població més important de gambians es troba al municipi gironès de Salt amb 1.761 residents, seguida per Mataró amb 1.374 residents. Per ordre, Sabadell, Banyoles, Blanes, Olot i Girona, es mouen entre els 700 i els 900 residents, seguits per Lloret de Mar i Lleida, amb uns 500 residents d'origen gambià.

Cal tenir en compte que per a la comptabilització i el registre dels residents gambians a Catalunya, s'ha de considerar la possible situació d'irregularitat d'una part del col·lectiu. En aquest sentit, l'any 2005 una quarta part dels senegalesos i gambians empadronats a Catalunya estaven en una situació administrativa irregular. Actualment, però, el 90% del col·lectiu gaudeix d'un permís de residència en vigor⁴⁶.

Activitat econòmica

Malgrat que els primers gambians arribats a Catalunya a la dècada dels setanta es dediquen principalment a l'activitat agrícola, la proximitat dels col·lectius gambians a centres urbans i zones turístiques permeten el desenvolupament d'altres activitats. Així, l'activitat principal d'aquest col·lectiu s'articula entorn a 4 sectors principals: indústria, construcció, serveis, i espais agro-industrials. S'observen diferents sectors d'activitat en funció de la localització del col·lectiu gambià, com és el cas de la província de Lleida, en què l'activitat principal està vinculada a l'agricultura⁴⁷.

Cal tenir també en compte la precarietat d'alguns llocs de treball i la situació d'irregularitat a què han de fer front membres del col·lectiu gambià.

4.3.2. Codesenvolupament, vincle entre l'associacionisme dels col·lectius gambians i els municipis catalans

4.3.2.1. L'associacionisme dels col·lectius gambians

Les associacions d'immigrants gambians són diverses i engloben diferents tipus d'individus, procedència ètnica, geogràfica, visions i objectius. Però l'aparició d'aquestes associacions, paral·lela a l'arribada del col·lectiu a Catalunya, ve motivada principalment per la necessitat de teixir relacions entre els mateixos immigrants i constituir xarxes de suport mutu.

Existeix certa tendència a constituir associacions on els aspectes territorials i ètnics substitueixen la disponibilitat d'una àmplia xarxa de parentiu en origen. Les associacions ofereixen un marc cultural específic que ajuda a conformar una certa estructura social pròpia en destí.

*Les associacions serveixen de suport als nousvinguts, i ofereixen informació sobre temes relacionats amb permisos de residència i de feina, contractes laborals, reagrupació familiar [...]*⁴⁸

Amb això, es pot comprovar com l'objectiu primer de les associacions és el de construir un espai on la comunitat pugui sentir-se identificada, es pugui prestar suport mutu i s'autoorganitzi.

Atesa la diversitat i el moviment canviant de les comunitats i de les associacions es fa difícil establir un registre general de les associacions de la comunitat gambiana a Catalunya. A aquest fet, s'hi afegeix que algunes de les associacions estan en procés de constitució legal o que no estan registrades formalment al municipi d'acollida o al registre d'entitats de la Generalitat.

45. *Evolució de la població total i estrangera. 2000-2010 Catalunya Origen geogràfic: Gàmbia*. Idescat: Web de l'estadística oficial a Catalunya. <http://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?b=0&nac=d216>.

46. *La Immigració en xifres: La població de nacionalitat senegalesa o gambiana a Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Direcció General per a la Immigració, 2011. http://www.gencat.cat/bsf/publica/butlletlIMMI/xifres10/la_immigracio_en_xifres_10.pdf.

47. SOW, Papa. *Senegalesos i gambians a Catalunya (Espanya). Anàlisi geosociològica de les seves xarxes espacials i socials*. Barcelona: Grup de Recerca sobre Migracions (GRM), Universitat Autònoma de Barcelona, 2003. <http://www.migracat.cat/document/f5e0d3b8d3f639e.pdf>.

48. KAPLAN, Adriana. *De Senegambia a Cataluña, Procesos de aculturación e integración social*. Barcelona: Fundació "la Caixa", 1998.

4.3.2.2. El pas cap al codesenvolupament i la implicació dels municipis catalans

*En el procés migratori existeix el mite del retorn, i aquest, entre altres motius, fa que la població immigrant continuï vinculada al seu lloc d'origen*⁴⁹.

Aquest és un dels motius pels quals, a mitjans dels anys noranta, el col·lectiu gambià, que s'havia començat a organitzar en associacions d'ajuda mútua com les que s'han descrit més amunt, fa un pas més enllà i comença a incloure, a més de l'enviament de remeses als familiars, la perspectiva de desenvolupament de la comunitat d'origen. Aquesta perspectiva s'insereix en el fenomen del codesenvolupament i d'aquesta manera veuen llum els primers projectes de desenvolupament impulsats pel col·lectiu gambià al seu territori d'origen.

Aquest nou objectiu i aquests fins associatius fan que, de mica en mica, les associacions amplii el seu ventall d'intervenció i incorporin als seus objectius la cooperació al desenvolupament i la sensibilització. Un exemple, és l'Associació Jama Kafo de Mataró que, nascuda l'any 1983, incorpora entre els seus objectius la cooperació al desenvolupament l'any 1999.

Jama Kafo és una associació fundada l'1 de maig de 1983 per persones immigrants, per la senzilla raó que en els anys vuitanta el flux d'immigrants a Catalunya va augmentar i la situació d'aquestes persones va començar a deteriorar-se al no tenir cap interlocutor vàlid que els defensés, es va constituir Jama Kafo com a resposta a les necessitats dels treballadors estrangers d'origen africà[...].

*El treball en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament comença amb un projecte d'excavació de pous a dos pobles de Gàmbia. Des de l'any 1999 la línia de treball ha evolucionat cap a la cooperació[...].*⁵⁰

Moltes associacions incorporen aquesta nova perspectiva de treball i, a banda de les activitats desenvolupades a Catalunya en diferents àmbits, comencen a treballar en projectes de cooperació.

En el context descrit proliferen els primers projectes de cooperació a Gàmbia fruit de l'iniciativa del col·lectiu gambià. Aquests projectes han tingut sovint el suport dels municipis catalans d'acollida que hi han donat suport i s'han implicat, en major o menor mesura, en els processos de codesenvolupament.

Aquest interès i implicació dels ens locals és perquè, arran dels canvis poblacionals dels darrers anys, els ajuntaments assumeixen un paper cada cop més rellevant en els processos d'acollida i d'integració de la població immigrant al municipi. En aquest marc, el codesenvolupament ofereix als governs locals una forma innovadora de combinar els processos locals d'integració amb la cooperació al desenvolupament.

4.3.3. La cooperació local catalana amb Gàmbia, mapa d'actuacions

Els ens locals catalans, principalment ajuntaments però també les diputacions de Girona i de Barcelona, han participat des de l'any 1996 en projectes de cooperació al desenvolupament i de sensibilització a Gàmbia i a Catalunya.

En aquest epígraf es presenta el mapa de projectes i actuacions de la cooperació local catalana a Gàmbia. Els projectes que hi apareixen es limiten als projectes finançats amb fons d'ens locals catalans fins l'any 2010. No s'inclouen els projectes que van més enllà de l'any 2010, o els projectes d'associacions o ONG que compten amb fons propis o amb altres fonts de finançament públic. El mapa s'elabora a partir d'un creuament de dades entre els qüestionaris i entrevistes realitzats a 14 ens locals catalans, els projectes que s'han desenvolupat a Gàmbia a través del Fons Català i, finalment, les dades dels estudis triennals de la Cooperació Local de Catalunya amb els Països del Sud elaborats també pel Fons Català des de l'any 2000.

49. FARJAS, Anna. *El procés migratori gambià a comarques gironines: el cas de Banyoles, Olot i Salt*. Girona: Departament de Pedagogia, Universitat de Girona, 2002.

50. Estatuts de l'Associació Jama Kafo.

4.3.3.1. Mapa de projectes de la cooperació local catalana amb Gàmbia

Núm.	Ajuntament/ Ens local	Província	Títol projecte	Regió Gàmbia	Entitat	Contrapart gambiana
1	Alpicat	Lleida	Escola i centre de salut a Bajakunda	Regió Upper River	ONG Alpicat Solidari	Ass. Baja Kunda
2	Arenys de Mar	Barcelona	Enviament de bicicletes a Lamoi	Regió Upper River	ONG Arenys Solidari	
3	Banyoles	Girona	Projecte de compra i instal·lació d'un molí fariner per a les dones de Kerewan	Regió Upper River	ONG Banyoles Solidària	
4	Banyoles	Girona	Tramesa d'ajuda humanitària d'emergència a la comunitat de Kerewan (Nyakoy)	Regió Upper River	ONG Banyoles Solidària	
5	Banyoles	Girona	Tractor per al desenvolupament agrari de la comunitat de Kerewan	Regió Upper River	ONG Banyoles Solidària	
6	Blanes	Girona	Programa de desenvolupament integral a la regió de Basse	Regió Upper River	Ajuntament Blanes	Ass. pour la Formation, le Développement Culturel de la Région de Kolda (AFDEC) - Senegal
7	Blanes	Girona	Centre de salut de Bureng	Regió Lower River	ONG Ajuda en Acció	
8	Calella i altres	Barcelona	Projecte hidroagrícola de Joulanghel	Regió Upper River	Ass. Africana Moussa Molo	Ass. pour la Formation, le Développement Culturel de la Région de Kolda (AFDEC) - Senegal
9	Castellar del Vallès	Barcelona	Som un bloc: Desenvolupament infraestructural a la comunitat de Tuba Kolong	Regió North Bank	Col·legi el Casal - Fundació Privada el Casal	
10	Celrà	Girona	Equipament de l'hospital de Garawol	Regió Upper River	Ass. Treballadors Africans de Garawol	Ass. Garawol

Import proj./ aportació (€)	Codesenvo- lupament	Sector	Durada projecte/ data aportació	Fons Català	Coop. Directa	Font
	No	DSB	Des de 2005	No	No	Altres
1.500,00	No	ALT	2008	No	No	<i>4t Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud. 2006-2007-2008</i>
1.202,00	No	PROD/ GEN	2002	No	No	<i>2n Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud. 2000-2001-2002</i>
6.010,00	No	PROD	1997-1998	Sí	No	Fons Català
6.611,00	No	PROD	1998-2000	Sí	No	Fons Català
231.351,24	No	ALT	2005-2008	No	Sí	Qüestionari
42.070,00	No	DSB	1996-1998	Sí	No	Fons Català
59.760,00	Sí	PROD	2003-2006	Sí	No	Fons Català
15.000,00	No	PROD	2007-2009	Sí	No	Fons Català
	Sí	DSB		No	No	Qüestionari

Núm.	Ajuntament/ Ens local	Província	Títol projecte	Regió Gàmbia	Entitat	Contrapart gambiana
11	Diputació de Barcelona	Barcelona	Molí de gra i ambulància	Regió Lower River	Ajuntament Sant Celoni	Ass. pour un Développement Durable Endogène (FODDE) - Senegal
12	Diputació de Barcelona	Barcelona	Programa educatiu del pla de desenvolupament integral de Diabugu Batapa	Regió Upper River	Ass. Amics i Amigues de Diabugu Batapa	
13	Diputació de Girona	Girona	Jornades Catalunya i Gàmbia	Catalunya	Ass. Desenvolupament Regió de Nokunda de Gàmbia	
14	Diputació de Girona	Girona	Chamoi Bunda 2008-Gàmbia	Regió Upper River	Ajuntament Besalú	
15	Diputació de Girona	Girona	Finalització del projecte llum i aigua per l'hospital de Fatoto	Regió Upper River	Ass. per a la Integració i el Desenvolupament de Kantora	Kantora District Development Committee
16	Girona	Girona	Ajuda per pal·liar l'impacte de les pluges torrencials a Gàmbia	Tot el país	Govern de la República de Gàmbia	
17	Girona	Girona	Construcció d'una llar d'infants a Demba Kunda	Regió Upper River	Aj. Girona	Ass. Desenvolupament i Migracions
18	Girona	Girona	Desenvolupament del centre socio-sanitari de Njaba Kunda	Regió North Bank	Ass. Ajuda Mútua de Badibunkas de Gàmbia	Ass. Njaba Kunder Kinder Klinik
19	Girona	Girona	Desenvolupament rural de les terres comunitàries de les dones de Kerewan Samba Sira	Regió Central River	Ass. Dones de Kerewan Samba Sira	Comunitat de Kerewan
20	Girona	Girona	Llum i aigua per a l'hospital de Fatoto	Regió Upper River	Ass. per a la Integració i Desenvolupament de Kantora	Kantora District Development Committee

Import proj./ aportació (€)	Codesenvo- lupament	Sector	Durada projecte/ data aportació	Fons Català	Coop. Directa	Font
4.447,00	Sí	PROD	Aportació 2000	No	No	<i>1r Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud. 1998-1999-2000</i>
20.000,00	No	DSB	Aportació 2008	No	No	<i>4t Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud. 2006-2007-2008</i>
1.018,00	Sí	SEN	Aportació 2005	No	No	<i>3r Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud. 2003-2004-2005</i>
6.500,00	Sí	DSB	Aportació 2008	No	No	<i>4t Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud. 2006-2007-2008</i>
8.000,00	Sí	DSB	Aportació 2008	No	No	<i>4t Estudi sobre la Coopera- ció Local de Catalunya amb els països del Sud. 2006-2007-2008</i>
3.000,00	No	EM	Aportació 2005	No	No	<i>3r Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud. 2003-2004-2005</i>
6.010,00	Sí	DSB	Aportació 2000	No	Sí	<i>1r Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud. 1998-1999-2000</i>
6.250,00	Sí	DSB	Aportació 2008	No	No	<i>4t Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud. 2006-2007-2008</i>
9.000,00	Sí	PROD/ GEN	2009	No	No	Qüestionari
3.500,00	Sí	DSB	2009	No	No	Qüestionari

Núm.	Ajuntament/ Ens local	Província	Títol projecte	Regió Gàmbia	Entitat	Contrapart gambiana
21	La Seu d'Urgell	Lleida	Construcció d'un hort a l'escola de Juffure	Regió North Bank	ONG la Seu Solidària	
22	Llagostera	Girona	Construcció d'un centre sanitari a Dingiri	Regió Upper River	ONG Llagostera Solidària	Dingiri Fandema Kafo
23	Lleida	Lleida	Projectes de sensibilització dels col·lectius de persones immigrades de Lleida	Catalunya	Ass. Solidària The Gambian River Union	
24	Lleida	Lleida	Creació d'un centre multifuncional per a dones a les regions de Badibu i Siumi - Bantaba	Regió Western River	Ass. Solidària The Gambian River Union	ONG NAWFA, Gambia National Women Farmers' Association
25	Lloret de Mar	Girona	Construcció d'un pou a Gunjur Kuta	Regió Upper River	Ass. Gambians Gunjur Kuta	Gunjur Kuta Kafo
26	Malgrat de Mar, Castellbisbal i altres	Barcelona	Rehabilitació i funcionament del centre de salut de Yorobawol	Regió Upper River	Ass. d'Immigrants de Malgrat de Mar	AFDEC (Senegal)/Oficina Regional de Salut Upper River
27	Mataró i altres	Barcelona	Naafa-equipament per a l'hospital Victòria de Banjul	Banjul	Ass. Jama Kafo	Hospital de Banjul
28	Mataró i altres	Barcelona	Construcció del centre de salut de Sabi	Regió Upper River	Ass. Cultural Sabusire	Comunitat
29	Olot	Girona	Material escolar a Gàmbia	Regió Upper River	Consell de Cooperació d'Olot	
30	Olot	Girona	Projecte Chamoi Bunda salut	Regió Upper River	Ass. Cultural Chamoi-Cat	Chamoi Bunda, Kussi, Dramane, Saesunt, Alahamadina
31	Olot	Girona	Projecte Chamoi Bunda - Kussi	Regió Upper River	Ass. Cultural Chamoi-Cat	Comunitat de Chamoi Bunda
32	Olot	Girona	Dispensari Darsilane Kerkoro	Regió Upper River	Ass. Cultural Soninkara Dars Lanie Kekoro	Comunitat de Darsilane Kerkoro

Import proj./ aportació (€)	Codesenvo- lupament	Sector	Durada projecte/ data aportació	Fons Català	Coop. Directa	Font
4.361,76	No	PROD	Aportació 2008	No	No	<i>4t Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud. 2006-2007-2008</i>
23.644,96	No	DSB	2007	Sí	No	Fons Català
845,00	Sí	SEN	2005	No	No	<i>3r Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud. 2003-2004-2005</i>
35.121,82	Sí	PROD/ GEN	2007-2010	Sí	No	Fons Català
20.000,00	Sí	PROD	2009-2010	No	No	Qüestionari
186.195,00	Sí	DSB	Des de 2007	Sí	Sí	Fons Català
90.064,00	Sí	DSB	1999 - 2008	Sí	No	Fons Català
37.449,00	Sí	DSB	2001-2007	Sí	No	Fons Català
2.092,00	no	DSB	aportació 2005	No	No	<i>3r Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud. 2003-2004-2005</i>
2.600,00	Sí	DSB	2008	No	No	Qüestionari
2.750,00	Sí	DSB	2010	No	No	Qüestionari
11.400,00	Sí	DSB	2008-2010	No	No	Qüestionari

Núm.	Ajuntament/ Ens local	Província	Títol projecte	Regió Gàmbia	Entitat	Contrapart gambiana
33	Olot	Girona	Suport a la creació d'una microempresa transformació agrícola per l'associació de dones de Gambissara	Regió Upper River	Yagaru, Ass. de Dones Subsaharianes de la Garrotxa	Ass. de Dones de Gambissara
34	Olot	Girona	Recuperació dels camps d'arròs a Chamoi Bunda	Regió Upper River	Ass. Cultural Chamoi-Cat	Chamoi Bunda, Kussi, Dramane, Saresunt, Alahamadina
35	Pineda de Mar	Barcelona	Projecte Gàmbia		ONG Eines sense Fronteres	
36	Pineda de Mar	Barcelona	Sensibilització contra la mutilació genital femenina		AMAM - Ass. de Dones Antimutilació	
37	Premià de Mar	Barcelona	Aigua per Sanunding	Regió Upper River	Ass. San-Prem	
38	Sabadell	Barcelona	Projecte Ndiam, horta i instal·lació hidràulica, Sare Babu, Sare Yewtu i Sare Futa	Regió Central River	Ass. de Veïns Sant Oleguer-Sol i Padrís	Wakkilaare Sabadell
39	Sant Celoni	Barcelona	Millora del funcionament del centre de salut de Gambissara	Regió Upper River	Ass. GRIMM - Grup Immigrants Baix Montseny	Ass. Forum pour un Développement Durable Endogène (FODDE) - Senegal
40	Sant Celoni	Barcelona	Desenvolupament d'activitats agrícoles generadores d'ingressos a Diarra Madina	Regió Lower River	Ass. GRIMM - Ajuntament de St. Celoni	Ass. Forum pour un Développement Durable Endogène (FODDE) - Senegal
41	Sant Celoni	Barcelona	Millora de la producció agrícola i comercialització a la població de Jakhaly Madina	Regió Central River	Ass. GRIMM - Ajuntament de St. Celoni	Ass. Forum pour un Développement Durable Endogène (FODDE) - Senegal

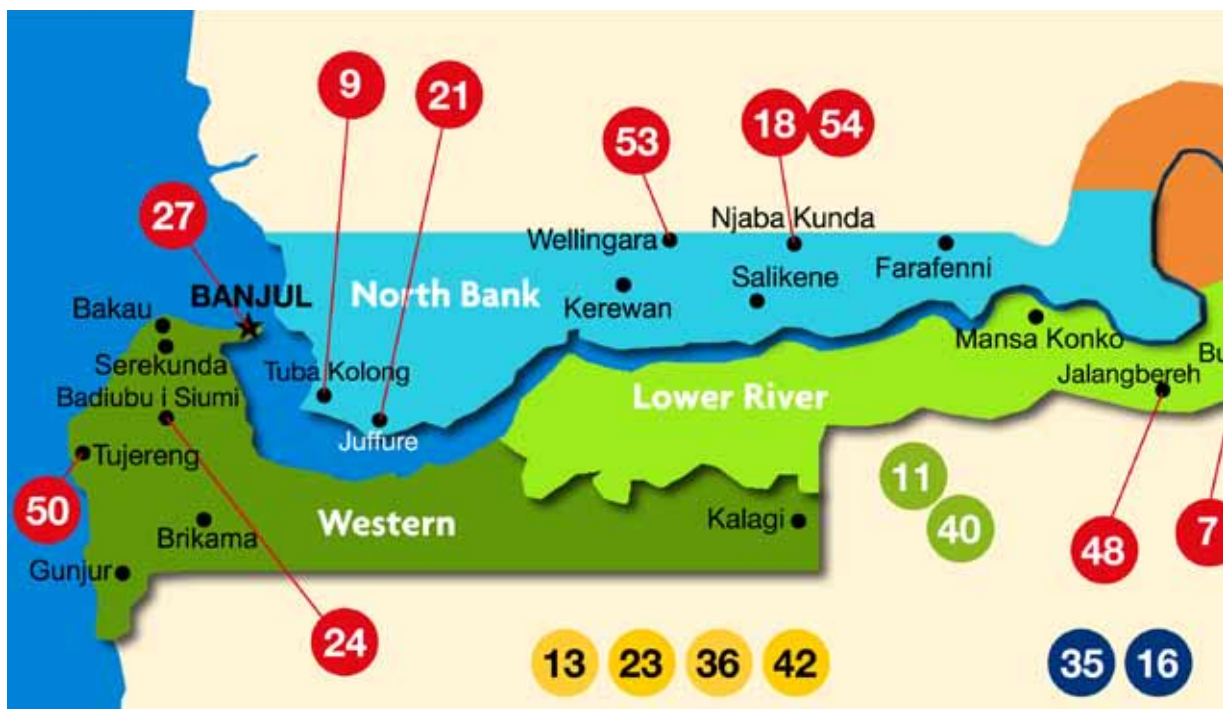
Import proj./ aportació (€)	Codesenvo- lupament	Sector	Durada projecte/ data aportació	Fons Català	Coop. Directa	Font
3.000,00	Sí	PROD/ GEN	2009	No	No	Qüestionari
3.000,00	Sí	PROD	2009-20011	No	No	Qüestionari
6.750,00	No	DSB	aportació 2008	No	No	<i>4t Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud. 2006-2007-2008</i>
1.060,00	Sí	DDHH/ GEN	aportació 2008	No	No	<i>4t Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud. 2006-2007-2008</i>
1.200,00	Sí	PROD	aportació 2008	No	No	<i>4t Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud. 2006-2007-2008</i>
40.841,00	Sí	PROD	2004-2006	No	No	Qüestionari
36.060,00	Sí	DSB	2001-2005	Sí	No	Fons Català
	Sí	PROD	2002-2008	No	Semi	Qüestionari
	Sí	PROD	2005-2008	No	Semi	Qüestionari

Núm.	Ajuntament/ Ens local	Província	Títol projecte	Regió Gàmbia	Entitat	Contrapart gambiana
42	Sant Pere de Ribes	Barcelona	I partit de futbol solidari per Gàmbia	Catalunya	Ass. Save the Gambian Orphans	
43	Santa Coloma de Gramenet	Barcelona	Centre de desenvolupament Diabugu Batapa	Regió Upper River	Ass. Amics i Amigues de Diabugu Batapa	Comunitat de Diabugu Batapa
44	Santa Coloma de Gramenet	Barcelona	Projecte de pla educatiu i biblioteca a Diabugu Batapa	Regió Upper River	Ass. Amics i Amigues de Diabugu Batapa	Comunitat de Diabugu Batapa
45	Santa Coloma de Gramenet	Barcelona	Construcció casa de cooperants a Diabugu Batapa	Regió Upper River	Ass. Amics i Amigues de Diabugu Batapa	Comunitat de Diabugu Batapa
46	Santa Coloma de Gramenet	Barcelona	Pla de desenvolupament integral	Regió Upper River	Ass. Amics i Amigues de Diabugu Batapa	Comunitat de Diabugu Batapa
47	Santa Coloma de Gramenet	Barcelona	Rehabilitació del consultori de Diabugu Batapa	Regió Upper River	Ass. Amics i Amigues de Diabugu Batapa	Comunitat de Diabugu Batapa
48	Santa Perpètua de Mogoda	Barcelona	Construcció d'un centre sanitari a Jalangberek (fase 1 i 2)	Regió Lower River	ONG Santa Perpètua Solidària	Uty Community Jalanberek Kafo
49	Sitges	Barcelona	Hort comunitari per a les dones de Gambissara Lamoi	Regió Upper River	ONG Arenys Solidari	
50	Torrelles de Llobregat	Barcelona	Millora de la qualitat de vida de les dones de Tujereng	Regió Western River	Ass. de Dones Pla de les Bruixes	
51	Torroella de Montgrí i altres	Girona	Projecte Karang (escola Gambissara - Lamoi)	Regió Upper River	ONG Arenys Solidari	
52	Torroella de Montgrí i Blanes	Girona	Consolidació del projecte de recuperació nutricional al centre regional de Basse	Regió Upper River	ONG Nutrició sense Fronteres	Ministeri de Salut Gàmbia

Import proj./ aportació (€)	Codesenvo- lupament	Sector	Durada projecte/ data aportació	Fons Català	Coop. Directa	Font
500,00	No	SEN	2008	No	No	<i>4t Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud. 2006-2007-2008</i>
26.227,30	No	PROD	2008-2011	Sí	No	Fons Català
45.000,00	No	DSB	Aportació 2008	No	No	<i>4t Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud. 2006-2007-2008</i>
3.500,00	No	ALT	2003-2004	Sí	No	Fons Català
53.409,00	No	ALT	2006-2009	Sí	No	Fons Català
12.020,24	No	DSB	2001-2003	Sí	No	Fons Català
72.220,09	No	DSB	2002-2007	Sí	No	Fons Català
5.000,00	No	PROD/ GEN	2005-2008	Sí	No	Fons Català
5.100,00	Sí	PROD/ GEN	2007-2010	Sí	No	Fons Català
10.000,00	No	DSB	2003-2007	Sí	No	Fons Català
16.542,00	No	DSB	2009	No	No	ONG

Núm.	Ajuntament/ Ens local	Província	Títol projecte	Regió Gàmbia	Entitat	Contrapart gambiana
53	Vilanova i la Geltrú	Barcelona	Construcció d'un pou a la comunitat de Wellingara	Regió Western River	Ass. la Frontissa	Comunitat de Wellingara
54	Vilassar de Mar i Girona	Barcelona/ Girona	Projecte de desenvolupament centre socio sanitari a Njaba Kunda	Regió North Bank	Ass. Ajuda Mútua de Baddibunkas de Gambia	

LOCALITZACIÓ

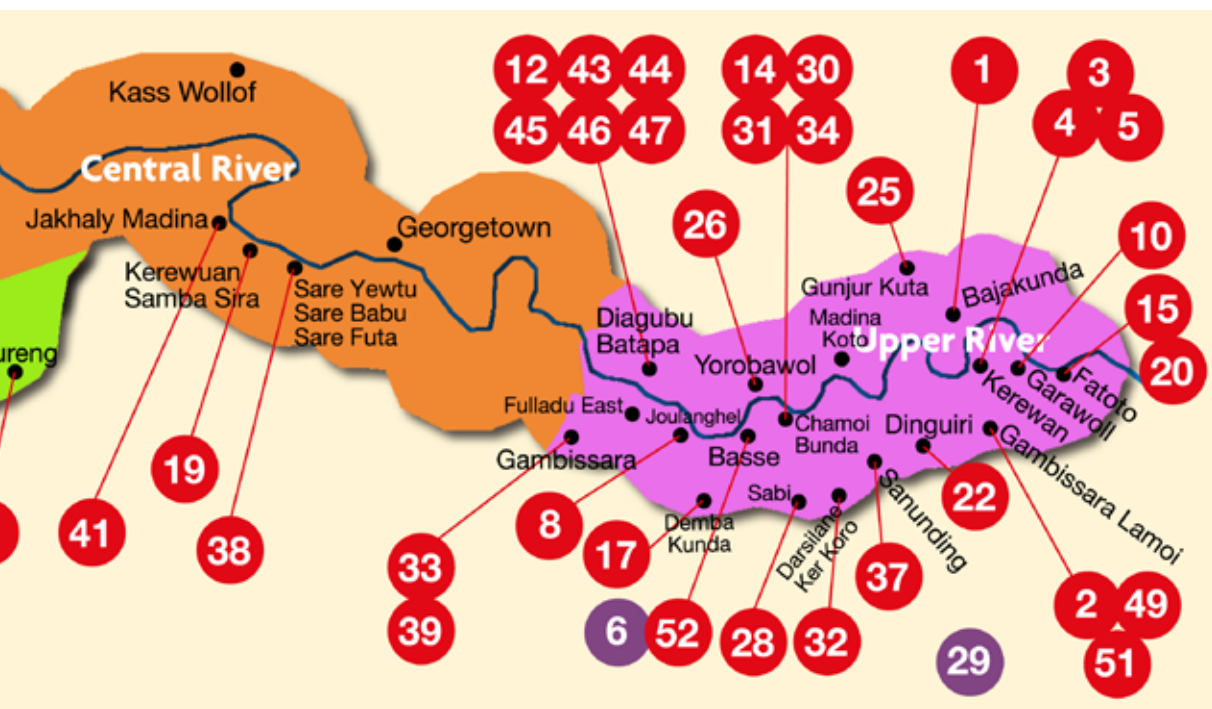
- Projectes que afecten tota la Regió Lower River
- Projectes que afecten tota la Regió Upper River
- Projectes que afecten a tot el país
- Projectes desenvolupats a Catalunya

Import proj./ aportació (€)	Codesenvo- lupament	Sector	Durada projecte/ data aportació	Fons Català	Coop. Directa	Font
5.600,00	No	PROD	Aportació 2008	No	No	4t Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud. 2006-2007-2008
12.000,00	Sí	DSB	2007-2009	Sí	No	Fons Català

1.206.782,41

DELS PROJECTES

* En alguns dels projectes realitzats en el marc del Fons Català participen diferents ajuntaments catalans, que apareixen com a "altres" si la quantitat amb què hi han contribuït no supera els 10.000 euros.

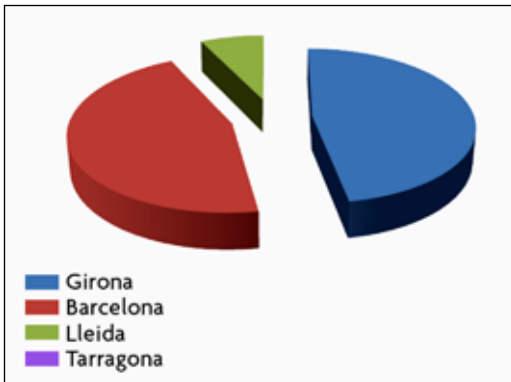
** En referència als anys del projecte, figuren els anys de durada del projecte si es disposa de les dades, o bé de la data de realització de l'aportació econòmica al projecte, si no es disposa dels anys de durada del projecte.

4.3.3.2. Anàlisi quantitativa dels projectes: modalitats de cooperació, concentració geogràfica i sectorial

De les dades que figuren al mapa de projectes i actuacions de la cooperació local catalana a Gàmbia se'n poden extreure les dades que figuren a continuació.

- Total projectes: 54
- Total de fons executats (1996-2010): 1.206.782 euros⁵¹
- Projectes realitzats en el marc del Fons Català: 20 projectes (37%)
- Relació d'entitats catalanes que han rebut recursos de l'administració pública local per projectes a Gàmbia: 36 associacions i ONG
- Ens locals finançadors: 30 ajuntaments i diputacions

La distribució geogràfica dels ens locals que participen en la cooperació a Gàmbia coincideix amb les àrees geogràfiques on es concentra la població gambiana resident a Catalunya: província de Barcelona (48%), concretament a les comarques del Maresme; província de Girona (44%) i província de Lleida (7%), en menor mesura.

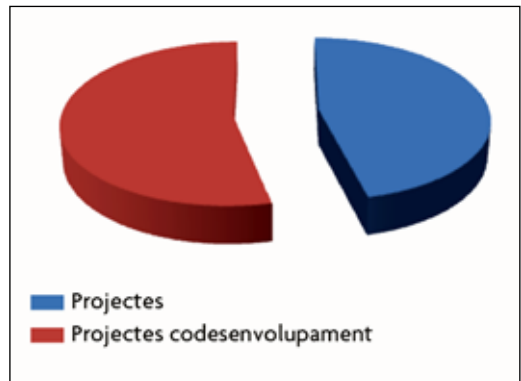

Modalitats de cooperació

- Projectes de cooperació directa o semidirecta: 5 projectes (9%)
- Projectes de cooperació indirecta: 49 projectes (91%)

El model de cooperació que preval en la cooperació local catalana a Gàmbia és el model de cooperació indirecta, en què el govern local actua principalment com a finançador de l'associació o de l'entitat beneficiària a través de la convocatòria de projectes o d'altres mecanismes establerts a escala local. Els projectes de cooperació directa no constitueixen fins ara un sector rellevant de la cooperació local catalana a Gàmbia.

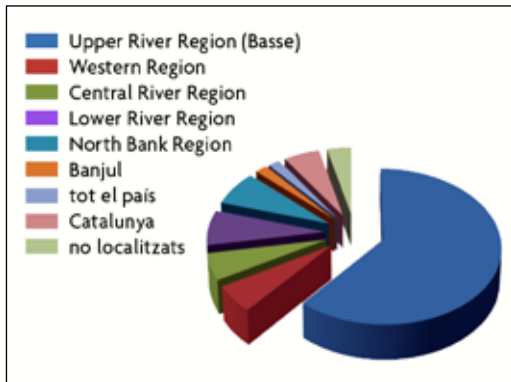
Projectes de codesenvolupament: 29 (54%)

El codesenvolupament ocupa un paper destacat en els projectes que s'han realitzat a Gàmbia des de l'àmbit municipal. Més de la meitat de la cooperació local a Gàmbia es realitza a través de projectes de codesenvolupament en què s'implica de manera activa la comunitat gambiana resident a Catalunya.

51. Amb aportacions que oscil·len dels 500 euros als 231.351 euros

Concentració geogràfica

- Regió Upper River (Basse): 33 projectes (61%)
- Regió Western River: 3 projectes (6%)
- Regió Central River: 3 projectes (6%)
- Regió Lower River: 4 projectes (7%)
- Regió North Bank: 4 projectes (7%)
- Banjul: 1 projecte (2%)
- Tot el país: 1 projecte (2%)
- Catalunya: 3 projectes (6%)
- No localitzats: 2 projectes (4%)

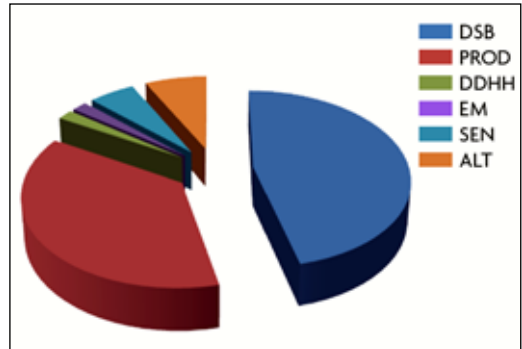

La cooperació local catalana a Gàmbia té una marcada concentració de projectes a la Regió Upper River, capital Basse (61%). Pel que fa a la resta de projectes, s'observa un repartiment equitatiu a les altres regions del país.

També s'inclouen els projectes realitzats a Catalunya, vinculats a activitats de sensibilització (6%).

Concentració sectorial⁵²

- DSB: 25 projectes (46%)
- PROD: 20 projectes (37%)
- DDHH: 1 projecte (2%)
- EM: 1 projecte (2%)
- SEN: 3 projectes (6%)
- ALT: 4 projectes (7%)
- GEN: 7 projectes (12,9% del total)

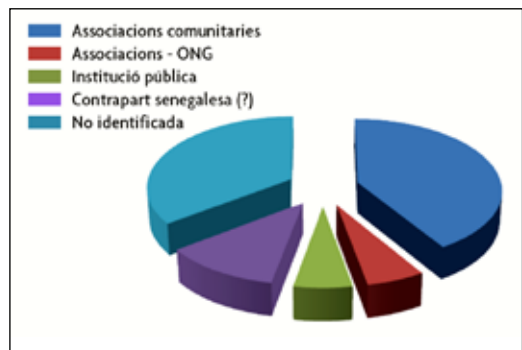

Els projectes vinculats a drets socials bàsics fan referència als àmbits de salut i educació i representen el sector prioritari d'intervenció de la cooperació local catalana, amb el 46% del total de projectes realitzats. Es tracta, principalment, de projectes vinculats a la construcció d'infraestructures en aquests dos àmbits.

El sector productiu és el segon sector per importància, amb un 37% del total de projectes, que estan vinculats al suport a l'activitat agrícola i a les cooperatives de producció, també com als sistemes de regadiu.

Pel que fa a la incorporació de la perspectiva de gènere, es considera com un factor transversal en els diferents sectors d'intervenció. Així, set dels 54 projectes identificats incorporen explícitament la perspectiva de gènere, cosa que representa un 12,9% del total.

Contraparts dels projectes⁵³

52. DSB: Drets socials bàsics (salut, educació) / PROD: Capacitats productives, comercials, ocupació / DDHH: Drets Humans, governança democràtica, teixit social, sostenibilitat ambiental / EM: Emergència / SEN: Sensibilització / ALT: Altres / GEN: Gènere enfocament transversal.

53. Excepte els 3 projectes de sensibilització a Catalunya.

- Associacions comunitàries: 21 projectes gestionats per 14 contraparts diferents (41%)
- Contrapart senegalesa: 6 projectes gestionats per dues contraparts diferents (12%)
- Associacions/ONG: 3 projectes (6%)
- Institució pública: 3 projectes (6%)
- No identificada: 18 projectes (35%)

L'aspecte més rellevant a destacar de les contraparts dels projectes és la participació, en el 41% dels casos, de les mateixes comunitats com a contrapart del projecte. És rellevant també destacar que en el 35% dels projectes no s'identifica o no es reconeix contrapart. S'identifiquen sis projectes gestionats per dues contraparts senegaleses, i només tres projectes compten amb la participació directa d'una institució pública, ja sigui d'àmbit nacional o local.

4.3.3.3. Valoracions sobre la cooperació local catalana amb Gàmbia

L'anàlisi quantitativa de les dades que s'extreuen del mapa de projectes de la cooperació local a Gàmbia permet fer una valoració de la trajectòria d'aquesta cooperació. Les valoracions que es presenten en referència als aspectes analitzats es complementen amb informacions extretes dels qüestionaris i entrevistes realitzades pels tècnics municipals i càrrecs electes de 14 ens locals catalans. Així, es presenta, en primer lloc, una valoració a partir de l'anàlisi quantitativa i, en segon lloc, una anàlisi

DAFO (debilitats, amenaces, fortaleces, oportunitats) que donarà pas al següent i últim capítol en què es presentaran propostes i recomanacions de treball amb Gàmbia.

4.3.3.3.1. Valoració a partir de l'anàlisi quantitativa

En relació amb les modalitats de cooperació

S'observa una predominança de la cooperació indirecta (91%). En la cooperació amb Gàmbia els ens locals catalans actuen principalment com a finançadors de les iniciatives de les associacions d'immigrants o de la societat civil organitzada, ja sigui a través de les convocatòries de subvencions locals o a través del mecanisme establert per cada municipi per a la selecció dels projectes de cooperació.

En relació als principals models de referència que vertebraven la cooperació local catalana⁵⁴, es pot considerar que la cooperació local amb Gàmbia se situa principalment en el model A1, i A2 en alguns casos específics. És a dir, la iniciativa dels projectes sorgeix de l'associació d'immigrants o ONG amb l'objectiu "d'ajudar, donar assistència material a grups de població o ONG del Sud". En aquests casos, el govern local dóna suport a la iniciativa sense implicar-se en el procés d'identificació i execució del projecte. Pel que fa als projectes que sorgeixen a iniciativa del govern local (A2), s'observen només tres casos específics:

Principal model de referència de la cooperació local catalana amb Gàmbia		
ACTORS QUE PORTEN LA INICIATIVA	INICIATIVA: ONGD O SOCIETAT CIVIL	INICIATIVA: GOVERN LOCAL
OBJECTIUS DE COOPERACIÓ		
A. AJUDAR, DONAR ASSISTÈNCIA MATERIAL AL SUD	A1 - A grups de població o a ONGD del Sud	A2 - A grups de població o a ONGD del Sud
		A3 - A institucions públiques locals

54. Descrits al capítol 4.1.1.2 La cooperació descentralitzada des de l'àmbit local, models de referència.

Blanes, Malgrat de Mar i Sant Celoni, en què el municipi pren protagonisme i s'implica de manera més activa en el cicle de projecte, des de la fase d'identificació a l'avaluació.

Els altres models de cooperació, en què l'objectiu passa per donar assistència tècnica i enfortir capacitats al Sud (model B), i per cooperar de manera horitzontal i recíproca (model C), ja sigui entre agents de la societat civil, o directament entre institucions públiques locals, són encara minoritaris pel que fa a la cooperació amb Gàmbia.

S'identifiquen tres projectes que corresponen al model D dels models de referència, corresponent a "sensibilitzar i formar la ciutadania al Nord", que sorgeixen a iniciativa de la societat civil i que es duen a terme a Catalunya.

Com s'observa a l'anàlisi quantitativa, els projectes en l'àmbit del codesenvolupament tenen una importància considerable, amb un total de 54 projectes. En aquesta Guia s'ha assenyalat amb anterioritat el valor afegit, les limitacions i els reptes del codesenvolupament⁵⁵, que es poden aplicar també als projectes analitzats.

En relació amb la concentració geogràfica i sectorial

La concentració geogràfica i sectorial de la cooperació local amb Gàmbia és important.

Pel que fa a la concentració geogràfica, el 61% dels projectes es concentren a la Regió Upper River (capital Basse), i pel que fa a la concentració sectorial, el 46% dels projectes corresponen a drets socials bàsics, als àmbits de salut i educació.

Tot i la concentració de projectes i d'agents de la cooperació local catalana en un mateix territori i en un mateix sector d'intervenció, es detecta una manca de coordinació i poca comunicació, cosa que deriva en la duplicació d'accions i en un menor impacte dels projectes al terreny i sobre la població beneficiària.

Els projectes, ja corresponguin a drets socials bàsics o a projectes productius, estan vinculats en molts casos a la construcció i la rehabilitació d'infraestructures que no són sempre sostenibles, perquè no se'n garanteix l'equipament adequat, o el personal per fer-se'n càrrec. Aquest fet deriva d'una manca de planificació, també com de la dèbil articulació dels projectes amb les estratègies de desenvolupament nacionals o els plans de desenvolupament locals elaborats per les institucions públiques i el govern local gambià que marquen les prioritats de desenvolupament d'un territori o d'una regió en concret.

En relació amb les contraparts dels projectes i les vies d'interlocució

A l'anàlisi quantitativa s'observa que les contraparts més habituals són les associacions comunitàries, és a dir, la mateixa comunitat (*Village Development Committee*) exerceix com a contrapart de l'entitat catalana (41%). Tot i que aquest treball en l'àmbit local es considera positiu, les febles capacitats locals en matèria de gestió de projectes no garanteixen sempre la millor planificació, execució, seguiment i avaluació dels projectes.

És important destacar que el 35% dels projectes no tenen una contrapart definida, i que 6 dels 54 projectes han estat executats per dues contraparts senegaleses. La conclusió que es pot extreure d'aquestes dades és la debilitat del teixit associatiu gambià i la dificultat per part de les associacions i ajuntaments catalans de trobar interlocutors vàlids i contraparts capacitades per garantir la gestió dels projectes al terreny.

L'experiència demostra també la dificultat per part de les entitats i dels ajuntaments catalans per establir vies d'interlocució amb les contraparts gambianes, també com amb les institucions públiques responsables del desenvolupament del territori.

55. Vegeu capítol 4.2.4. Valor afegit, limitacions i reptes del codesenvolupament en l'àmbit local.

4.3.3.3.2. Anàlisi DAFO de la cooperació local catalana a Gàmbia (debilitats, amenaces, fortaleeses i oportunitats)

L'anàlisi DAFO que es presenta a continuació és fruit de les informacions recollides a través dels qüestionaris, de les reunions celebrades amb diferents ens locals catalans i de la mateixa experiència del Fons Català pel que fa al desenvolupament de projectes a Gàmbia.

L'anàlisi té en compte els diferents aspectes que s'estudien al llarg d'aquest document, i

presenta les debilitats, les amenaces, les fortaleeses i les oportunitats de la cooperació local a Gàmbia com a conjunt, de manera que inclou els aspectes directament relacionats amb el paper que juguen els ens locals catalans, com també altres aspectes més relacionats amb els projectes i amb els diferents actors implicats en aquests.

A partir d'aquesta anàlisi s'elaboren les propostes i les recomanacions per a la cooperació local catalana amb Gàmbia que es presenten al capítol que ve a continuació.

Anàlisi DAFO de la cooperació local catalana amb Gàmbia	
Punts forts	Punts febles
<p>Fortaleeses</p> <ul style="list-style-type: none"> Existència d'un compromís polític i tècnic amb la cooperació a Gàmbia (7 municipis identificats amb Gàmbia com un dels països de prioritat municipal). Visió del codesenvolupament com a vincle positiu entre migracions i desenvolupament. Experiència dels municipis en codesenvolupament. Fons Català com a entitat de suport i coordinació dels ajuntaments en la cooperació amb Gàmbia. <p>Projectes</p> <ul style="list-style-type: none"> Coneixement del context d'intervenció del projecte per part del col·lectiu gambià. Projectes de codesenvolupament com a vector de desenvolupament a Gàmbia i d'integració a Catalunya. Concentració geogràfica i sectorial dels projectes a Gàmbia. <p>Actors</p> <ul style="list-style-type: none"> Implicació del col·lectiu gambià en la cooperació amb el seu país d'origen. Consolidació de les associacions del col·lectiu gambià a Catalunya. 	<p>Debilitats</p> <ul style="list-style-type: none"> Model de cooperació principalment assistencialista. <p>Projectes</p> <ul style="list-style-type: none"> Manca de metodologia d'identificació de projectes. No avaluació dels projectes i del seu impacte sobre el desenvolupament. Poca sostenibilitat dels projectes una vegada finalitzat l'ajut extern. Baixa articulació dels projectes amb les estratègies nacionals i plans de desenvolupament local. Identificació de contraparts poc transparent i dificultosa. Escassa tradició de cooperació directa dels municipis a Gàmbia. <p>Actors</p> <ul style="list-style-type: none"> Poca capacitat de concertació i coordinació entre els agents actius en la cooperació a Gàmbia. Capacitats humanes i tècniques dels municipis limitades per garantir el seguiment i avaluació. Baixa capacitat organitzativa i tècnica de les associacions a la iniciativa dels projectes (associacions d'immigrants, mixtes i ONG locals catalanes). Poques capacitats de les contraparts en matèria de gestió de projectes. Interessos locals i personalistes davant d'una visió de desenvolupament territorial. Canals de comunicació i interlocució amb les contraparts poc definits.
<p>Oportunitats</p> <ul style="list-style-type: none"> Voluntat política i tècnica de coordinació i concertació d'accions. Sostenibilitat de les accions via la implicació d'institucions públiques. <p>Projectes</p> <ul style="list-style-type: none"> Projectes d'impacte territorial. Cooperació tècnica i intercanvi d'experiències. <p>Actors</p> <ul style="list-style-type: none"> Motivació dels ens locals per millorar la coordinació de les actuacions a Gàmbia. Motivació dels ens locals per explorar vies de cooperació directa o semidirecta. Associacions del col·lectiu gambià com a transmissores de la cultura africana i sensibilització sobre les desigualtats Nord-Sud. 	<p>Amenaces</p> <ul style="list-style-type: none"> Context econòmic desfavorable. Pèrdua de protagonisme de la cooperació al desenvolupament com a política pública. Insuficient conscienciació del valor afegit de la concertació i coordinació d'accions.

5. Recomanacions per a la cooperació local catalana amb Gàmbia

A partir dels elements conceptuals presentats al llarg d'aquesta Guia i del diagnòstic i mapeig dels projectes, que permeten tenir una fotografia de les accions realitzades en aquest país, aquest últim capítol presenta en clau propositiva instruments i recomanacions per a la cooperació dels ens locals catalans a Gàmbia. Es presenten elements a tenir en compte en el disseny de projectes i accions, ja sigui de forma directa o de forma indirecta, a través del suport a les entitats del propi municipi, per tal que la cooperació que sorgeix de l'àmbit municipal tingui uns referents d'eficàcia i qualitat.

En aquest capítol no s'incorporen aspectes descriptius dels conceptes, que s'han tractat ja en capítols anteriors, sinó que es presenten unes recomanacions en diferents àmbits que estan interrelacionats. L'últim epígraf presenta els principis bàsics per a la identificació d'un projecte que garanteixi l'eficàcia i la sostenibilitat, en coherència amb les accions segons els principis de la declaració de París i del Programa d'Acció d'Accra:

- Apropiació
- Harmonització
- Alineament
- Gestió orientada als resultats
- Responsabilitat compartida

Algunes de les recomanacions són aplicables a tot tipus de projectes i programes de desenvolupament i d'altres fan referència específicament al context de la cooperació local catalana amb Gàmbia, un país que presenta les seves especificitats com s'ha reflectit al llarg de tota la Guia.

5.1. Recomanacions en relació a les modalitats de cooperació

5.1.1. Cooperació municipal directa

Encara que és una opció minoritària en els projectes de Gàmbia en què participen els municipis catalans (9%), la cooperació municipal directa amb aquest país representa una potencialitat per l'enfortiment dels governs locals i dels agents locals gambians, també com una oportunitat per a l'enfortiment mutu. Si bé és cert que l'asimetria entre uns i altres en aquesta modalitat de cooperació és evident, es recomana als municipis que desitgin establir una cooperació municipal directa amb els seus homòlegs gambians que considerin els elements següents:

- Plantejar la cooperació municipal directa com a relació a llarg termini amb una institució municipal gambiana (agermanaments, relacions bilaterals, assistències tècniques, programes de cooperació plurianuals...).
- Garantir la coherència de les polítiques municipals i facilitar la transversalització i la participació de les altres regidories, serveis i departaments en les accions de cooperació i solidaritat (àrees de medi ambient, de polítiques d'igualtat, de planificació local, de participació, de cultura, de joventut...).
- Establir una relació formal directa amb les institucions homòlogues als municipis catalans per enfortir el procés de descentralització gambiana i per contribuir a la dinamització de les estructures descentralitzades.
- Seleccionar un soci per establir un vincle

1. Segons l'epígraf 4.3.3 *La cooperació local catalana amb Gàmbia, mapa d'actuacions.*

entre municipis, considerant els següents criteris principals²:

- Fluxos migratoris (ciutats d'emissió i de destí dels fluxos migratoris).
  - Dimensió dels municipis (habitants, superfície...).
  - Característiques geogràfiques comunes.
  - Característiques econòmiques comunes.
  - Coincidència en els models de desenvolupament del municipi.
- Prendre en consideració que la cooperació municipal directa no és una simple transferència de recursos, sinó un intercanvi entre homòlegs que possibilita anar més enllà de projectes concrets, i establir aliances per acompanyar els processos de desenvolupament i de descentralització i fer front a problemàtiques conjuntes.

5.1.1.1. Articulació amb altres governs locals

El treball en xarxa entre diferents municipis permet millorar la coordinació de les accions per tenir més impacte. El treball en xarxa ve donat per una motivació política per actuar conjuntament, coordinar les accions i intercanviar experiències. En aquesta línia es recomana:

A Catalunya:

- Integrar el municipi a plataformes de coordinació o estructures supramunicipals que facilitin la coordinació d'accions i que convergeixin en prioritats sectorials i àrees geogràfiques.
- Més concretament, incorporar el municipi al Grup de treball de suport a la cooperació local catalana amb Gàmbia, coordinat pel Fons Català, i que s'inicia amb el suport de l'ACCD. La participació al grup de treball permet a municipis de diferents característiques definir una estratègia comuna a través d'objectius compartits, de la identificació de projectes conjunts, de la concertació per evitar la duplicitat dels projectes i de la reducció de les despeses de gestió.

A Gàmbia:

- Treballar en concertació amb les plataformes de coordinació existents en l'àmbit dels governs locals i de la societat civil. Pel que fa a l'àmbit del municipalisme, a través de l'Associació Gambiana d'Autoritats i Governos Locals (GALGA - *Gambia Association of Local Government Authorities*)³, i pel que fa a la societat civil, a través de l'Associació Gambiana d'ONG TANGO (*The Gambian Association of Non-Governmental Organizations*)⁴.

5.1.1.2. Articulació amb la societat civil

Incorporar una visió de millora de la governança local, tant a Catalunya com a Gàmbia, facilitant la participació de la societat civil i dels agents no governamentals en els processos de desenvolupament local liderats pels governs locals.

A Catalunya:

- Incorporar les sensibilitats i la visió del teixit associatiu del municipi en la presa de decisions i definició del model de cooperació municipal, a través dels consells municipals de cooperació i de les coordinadores locals d'entitats.
- Implicar de manera activa la societat civil del municipi en els projectes i programes per garantir-ne l'apropiació i la sostenibilitat.

A Gàmbia:

- Treballar de manera multipartenària per enfortir el rol dels governs locals gambians com a responsables i catalitzadors del desenvolupament local, sense deixar de banda, però, els altres actors no governamentals i la societat civil que tenen un paper rellevant en els processos de desenvolupament local i que poden exercir un rol actiu, des de la participació en els processos de planificació estratègica del desenvolupament, fins a l'execució de projectes, i al control de la transparència.

2. *Guía de orientaciones para la cooperación municipal al desarrollo. El papel de las ciudades y los gobiernos locales*. Barcelona: ONG Proyecto Local, 2010.

3. Dades de contacte en annex.

4. Dades de contacte en annex.

- Incorporar als programes i projectes de cooperació una perspectiva d'enfortiment institucional, no només vinculada als governs locals, sinó també a la societat civil per tal de millorar la governança i enfortir tots els agents responsables del desenvolupament local.
- Garantir la participació de la societat civil gambiana en els projectes i programes des de l'inici, per garantir la participació de tots els agents de desenvolupament del territori i la màxima apropiació, sostenibilitat i transparència.
- Fomentar la complementarietat i l'articulació d'accions, tant a Catalunya com a Gàmbia, per evitar que les ONG o les entitats del municipi treballin de manera aïllada. Per això es recomana:

A Catalunya:

- Valorar de manera positiva aquelles entitats que formen part d'una coordinadora d'entitats, d'ONG, d'una plataforma, federació, xarxa sectorial o geogràfica, etc.
- Animar aquelles ONG locals o entitats que no formen part de cap plataforma suprasociativa de coordinació de la societat civil a adherir-s'hi.

5.1.2. Cooperació municipal indirecta

El teixit associatiu català executa el 91% dels projectes a Gàmbia que sorgeixen de l'àmbit local⁵. En aquesta cooperació indirecta el municipi actua principalment com a finançador de l'associació o de l'entitat beneficiària a través de la convocatòria de projectes o d'altres mecanismes establerts a l'àmbit local. Tanmateix, en el marc d'una política pública municipal de cooperació, el municipi ha de definir les línies estratègiques i de concertació amb la societat civil del municipi. Per això es recomana als municipis:

- Consensuar amb els consells locals de cooperació del propi municipi les prioritats geogràfiques i sectorials, segons el pla estratègic de cooperació municipal i tenint en compte la realitat associativa del municipi, la seva idiosincràsia i experiència al terreny, també com les prioritats del Grup treball de suport a la cooperació local catalana amb Gàmbia.
- Definir unes línies estratègiques geogràfiques i sectorials a les convocatòries locals de subvencions en què les entitats hauran de basar els projectes i les accions (per a una màxima coordinació, es recomana que es tinguin en compte les prioritats establertes pel Grup de treball de suport a la cooperació local catalana amb Gàmbia).

A Gàmbia:

- Vetllar perquè les contraparts dels projectes formin part d'una coordinadora o plataforma de la societat civil (per exemple TANGO, que ja s'ha esmentat).
- Vetllar perquè els projectes garanteixin el treball de manera coordinada amb els agents de desenvolupament del territori: sol·licitar que s'adjunti al projecte presentat una carta certificant que l'*Area Council* de la regió, o bé la direcció regional ministerial corresponent al sector del projecte (salut, educació, agricultura...) avala el projecte⁶.

5.1.2.1. Codesenvolupament

Dins de la modalitat de cooperació municipal indirecta a Gàmbia, els projectes de codesenvolupament ocupen un lloc rellevant (54%)⁷. L'àmbit local presenta un espai privilegiat de treball en codesenvolupament i facilita la tasca dels diversos actors⁸. En aquest sentit, els municipis han de tenir en compte, a més de les recomanacions ja esmentades, els aspectes que es presenten a continuació per enfortir i treballar amb les associacions dels col·lectius migrants protagonistes del codesenvolupament. Així, es recomana:

- Vetllar per la coherència de les diferents

5. Segons l'epígraf 4.3.3 *La cooperació local catalana amb Gàmbia, mapa d'actuacions*.

6. Dades de contacte en annex.

7. Segons l'epígraf 4.3.3 *La cooperació local catalana amb Gàmbia, mapa d'actuacions*.

8. GRASA, R. et al. *Estratègia de codesenvolupament de la cooperació al desenvolupament*. Barcelona: Departament de la Vicepresidència, Direcció General de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària, 2009.

regidories i àrees del municipi amb l'àrea de cooperació per vincular de manera positiva les migracions i el desenvolupament en l'àmbit del codesenvolupament.

- Facilitar el treball en xarxa entre els diferents actors de la cooperació municipal i incorporar-hi de manera activa el col·lectiu immigrant com a actor de desenvolupament del seu país d'origen.
- Crear instruments d'acompanyament i d'enfortiment de les associacions del col·lectiu gambià, ja sigui a través del propi ajuntament, d'altres entitats del teixit associatiu municipal (grups mixtos), o de plataformes de coordinació.
- Incorporar elements que assegurin impactes positius dels projectes de codesenvolupament al país d'origen dels col·lectius migrants, per mitjà de criteris de sostenibilitat, viabilitat i participació de la població local del Sud⁹.

Finalment, es recomana no tractar el fenomen del codesenvolupament com a una realitat aïllada dins l'entramat de la cooperació municipal, sinó integrar-lo com un element més de la riquesa i la pluralitat d'aquesta cooperació.

5.2. Recomanacions en relació a la concentració geogràfica i sectorial

5.2.1. Concentració geogràfica

Gàmbia forma part d'una de les quatre regions preferents de la cooperació de la Generalitat de Catalunya. Dins de Gàmbia, la cooperació municipal catalana concentra el 61% dels projectes a la mateixa regió (Regió Upper River amb capital a Basse), d'on és originari principalment el col·lectiu gambià resident a Catalunya¹⁰.

La Declaració de París sobre l'eficàcia de l'ajuda i altres documents de referència internacional recomanen augmentar els esforços de prioritització geogràfica. Seguint aquestes indicacions, es recomana:

- Fomentar la concentració geogràfica dels projectes sorgits de l'àmbit municipal a Gàmbia.
- Prioritzar els projectes localitzats a la Regió Upper River, capital Basse.
- Incloure els projectes d'altres regions que es considerin prioritaris per a la política de cooperació municipal.

5.2.2. Concentració sectorial

La cooperació municipal catalana a Gàmbia es concentra en dos grans sectors d'intervenció: drets socials bàsics –principalment en salut i educació amb un 46% dels projectes– i capacitats productives, que representen un 37% dels projectes, vinculats a l'àmbit agrícola¹¹. També cal destacar que la sensibilització de la ciutadania a Catalunya envers la realitat gambiana és el tercer sector per importància: concentra un 6% dels projectes. La perspectiva de gènere, que alguns projectes incorporen de manera explícita, es considera un factor transversal en els diferents sectors d'intervenció.

Des d'aquests tres àmbits sectorials, els municipis catalans contribueixen, a través de la seva cooperació, als processos de desenvolupament gambians. A continuació es presenten unes recomanacions bàsiques que s'adrecen als municipis i al teixit associatiu municipal per garantir que els projectes compliran amb els principis d'eficàcia i de sostenibilitat i que no es basaran en prioritats identificades des de Catalunya, sinó en les prioritats marcades pels actors de desenvolupament gambians:

- Buscar la complementarietat dels projectes i l'articulació amb els diferents actors de desenvolupament gambians i amb les estratègies de cooperació internacional.
- Alinear les accions i els projectes amb els ODM per contribuir a la consecució dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni.
- Alinear les accions i els projectes amb les estratègies de cooperació internacional

9. GRASA, R. et al. *Estratègia de codesenvolupament de la cooperació al desenvolupament*. Barcelona: Departament de la Vicepresidència, Direcció General de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària, 2009.

10. Segons l'epígraf 4.3.3 *La cooperació local catalana amb Gàmbia, mapa d'actuacions*.

11. Segons l'epígraf 4.3.3 *La cooperació local catalana amb Gàmbia, mapa d'actuacions*.

del país, especialment pel que fa a la cooperació de l'Estat espanyol promoguda en el marc de l'AECID i de la cooperació catalana, segons les prioritats establertes pels respectius plans directores.

- Alinear les accions i els projectes amb els plans sectorials de desenvolupament nacionals, regionals i locals prioritzats per les institucions públiques del país.
- Garantir la integració dels sectors transversals d'equitat de gènere, drets humans i sostenibilitat ambiental, sigui quin sigui el sector d'intervenció del projecte, i incorporar-los de manera explícita en les activitats d'aquest.
- Informar les institucions públiques responsables del sector en què es preveu intervenir i el govern local de la regió. Les reunions en l'àmbit ministerial són també recomanables, tot i que és prioritària una interlocució directa amb els responsables regionals per a una millor apropiació, coordinació, transparència i articulació de les accions al territori¹².
- Sol·licitar a les associacions i a les ONG que proposen projectes a Gàmbia un document acreditatiu que garanteixi l'articulació amb les polítiques i els plans estratègics d'aquestes institucions:
  - Carta de compromís i suport de la institució pública o de conformitat amb el projecte que es pretén desenvolupar, preferiblement una carta amb la conformitat de l'àmbit regional, i una altra de conformitat de la comunitat on es preveu desenvolupar el projecte.

5.2.2.1. Sector drets socials bàsics, salut i educació

Els projectes desenvolupats en aquest àmbit estan vinculats principalment a la construcció d'infraestructures de salut i educació. Aquests projectes sovint han estat desvinculats dels plans estratègics del sector corresponent, amb la conseqüent manca d'articulació i apropiació per part dels governs locals i representants mi-

nisterials regionals, la qual cosa ha afectat la sostenibilitat del projecte. En aquest sentit, i pel que fa als projectes en l'àmbit de salut que són majoritaris en la cooperació catalana a Gàmbia, es recomana com a requisit indispensable:

Articular les accions en el sector de salut amb els plans estratègics del Ministeri¹³.

- Informar l'Oficina Regional de Salut (*Regional Health Office*) del projecte que es preveu desenvolupar. Pel que fa a la Regió Upper River, l'Oficina ha establert una col·laboració amb el Fons Català per a la coordinació dels projectes de salut a la regió: intercanvi d'informació, suport a la identificació de prioritats, assessorament tècnic per part de l'equip regional de salut i seguiment dels projectes en curs.
- Planificar el projecte de manera que se'n garanteixi la sostenibilitat una vegada finalitzat (manteniment, personal mèdic, equipament...), cosa que només es pot garantir si la institució regional responsable n'està informada i dóna suport a la intervenció.
- Sol·licitar una carta de suport al projecte a l'Oficina Regional de Salut en què s'expliciti la conformitat de realització del projecte, l'articulació amb les prioritats de salut regionals i l'apropiació per part de la comunitat.
- Incorporar als projectes de construcció d'infraestructures un component de formació per enfortir les capacitats del personal mèdic del centre o de la regió.
- Garantir la utilització de materials locals i de personal local en els projectes de construcció d'infraestructures.
- Gestionar l'enviament o la compra de medicaments i material mèdic a través de l'Oficina Regional de Salut, que gestiona el magatzem regional de medicaments i la distribució als centres mèdics de l'àrea. Si l'enviament és per un projecte específic, es recomana informar-ne l'Oficina, que garantirà que es distribuei-

12. Segons l'epígraf 5.3 *Recomanacions en relació als socis i contraparts a Catalunya i a Gàmbia i als canals d'interlocució*.

13. *Annual Strategic and Work Plan 2010 – 2014*. Banjul: Ministeri de Salut i Assumptes Socials, 2009. www.moh.gov.gm.

xin els medicaments de manera adequada al projecte indicat.

- Sol·licitar una llista de medicaments prioritaris a la regió a l'Oficina Regional de Salut per adaptar l'enviament a les necessitats mèdiques reals de la regió¹⁴.

Aquestes recomanacions són adaptables als altres sectors d'intervenció de la cooperació local catalana a Gàmbia, com l'educació i l'agricultura.

5.2.2.2. Sector agrícola

Pel que fa a l'àmbit de l'agricultura, es recomana de manera especial:

- Prendre en màxima consideració el context local en el disseny del projecte: sistemes de producció locals, productes agrícoles locals, climatologia local, característiques del sòl, possibilitat d'accés a l'aigua...
- Considerar de manera especial l'impacte medi ambiental i la sostenibilitat del projecte: promoure la utilització d'energies renovables, plaques solars, evitar sistemes d'energia que depenguin exclusivament de recursos fòssils, evitar la utilització de pesticides, explotació excessiva del sòl...
- Tenir en compte el factor de propietat de les terres on es desenvolupa el projecte per garantir que afavoreixi tota la comunitat i no es produeixin problemes ulteriors. En aquest sentit és necessari adjuntar al projecte una carta de cessió del terreny d'ús exclusiu per al projecte o la comunitat.
- Incorporar als projectes agrícoles un element de formació o d'enfortiment de capacitats de la població beneficiària per garantir-ne la sostenibilitat (formació en tècniques agrícoles, en gestió de cooperatives...).
- Incorporar als projectes tots els elements necessaris del cicle productiu, especialment quina serà l'estratègia de transformació i comercialització dels productes si s'escau.

- Incorporar als projectes la perspectiva de gènere i d'enfortiment de la dona pel fet que les dones són un element clau per al desenvolupament de l'agricultura a Gàmbia. En aquest sentit, destacar que l'Associació Nacional de Dones Agricultores (NAWFA), amb presència a tot el territori gambià, ofereix la possibilitat d'acompanyament, formació, transformació i comercialització a les dones agricultores que hi estan federades a través de les comunitats rurals.

5.2.2.3. Sensibilització

Els projectes de sensibilització desenvolupats en el marc de la cooperació local catalana a Gàmbia representen un 6% del total. Tanmateix, de manera indirecta molts projectes inclouen la sensibilització a Catalunya com un aspecte més de l'acció que es desenvolupa a Gàmbia. En aquests tipus de projectes, o d'accions integrades al projecte, es recomana:

- Sensibilitzar la ciutadania sobre el fet que, malgrat que el context econòmic actual és desfavorable, la cooperació al desenvolupament com a política pública és un element clau per al desenvolupament de la societat i del municipi.
- Incorporar les accions i els projectes de sensibilització específics per Gàmbia a l'estratègia municipal d'Educació per al Desenvolupament (EpD) com a element més del procés de transformació social.
- Incorporar a tots els projectes de cooperació un component de sensibilització a la ciutadania del municipi a través d'activitats per donar a conèixer els projectes, el país i les causes de la desigualtat a què vol fer front el projecte.
- Promoure la implicació activa dels col·lectius gambians del municipi en les activitats de divulgació i sensibilització de la cooperació amb aquest país.
- Garantir la transversalitat i la coherència de la política municipal de cooperació amb les altres regidories del municipi (compra pública ètica, economia social i solidària...).

14. Llista de medicaments i material mèdic prioritari identificat per la Oficina Regional de Salut de la Regió Upper River en annex.

5.2.3. Eixos transversals

El Pla Director de la cooperació catalana incorpora com a eixos transversals del desenvolupament “la promoció de l’equitat entre les dones i els homes; la governança democràtica, els drets humans i l’enfortiment del teixit social; i la sostenibilitat del desenvolupament”¹⁵. El Fons Català, per la seva banda, promou l’equitat de gènere, els drets humans i la promoció d’un desenvolupament sostenible com a eixos transversals de manera àmplia. A Gàmbia, i també als projectes de sensibilització a Catalunya, es recomana l’aplicació d’aquests tres eixos en totes les accions i projectes que s’identifiquin:

- Aplicar a totes les accions i projectes, sigui quina sigui la seva naturalesa, els eixos transversals d’equitat de gènere, drets humans i desenvolupament sostenible. I, més concretament, definir activitats i indicadors que incloguin el compliment d’aquests principis.

5.2.3.1. Equitat de gènere

- Prendre en consideració les estratègies nacionals de Gàmbia i les polítiques de gènere que promou l’Oficina de la Dona (*Women’s Bureau*)¹⁶ i que es recullen a la Llei de la dona (*Women’s Act*): igualtat de gènere, apoderament de la dona, representació en la presa de decisions (àmbit nacional, regional i local governamental i no governamental), participació activa en els processos de desenvolupament humà, autonomia financera, accés a la formació i capacitació.

5.2.3.1.1. Mutilació genital femenina

Aquest aspecte se situa a cavall entre l’eix de gènere i de drets humans. Pel que fa a la mutilació genital femenina (MGF), Gàmbia té un Comitè Nacional responsable de vetllar pel con-

trol de la pràctica, tot i que la llei no en prohibeix la pràctica de manera explícita. En aquest sentit, es recomana als municipis:

- Prendre consciència d’aquesta realitat que afecta el 78-80% de les dones gambianes¹⁷.
- Ser conscients que aquesta pràctica també té el risc de desenvolupar-se a Catalunya i que la Generalitat de Catalunya ha elaborat un Protocol d’actuacions per prevenir-la, que el municipi pot activar si es detecta un cas de risc entre els membres de la comunitat gambiana¹⁸.
- Incorporar a les convocatòries de subvenció elements per a la prevenció d’aquesta pràctica tradicional perjudicial:
  - Declaració d’intencions de l’entitat sol·licitant de rebuig de la MGF.
  - Declaració d’intencions de la contrapart de rebuig de la MGF (en projectes principalment vinculats a salut i gènere).
- Incorporar activitats de sensibilització i prevenció d’aquesta pràctica perjudicial de manera transversal o directa a les activitats dels projectes directament vinculats en l’àmbit de la salut o de gènere.

5.2.3.2. Drets humans

- Incorporar l’enfocament de drets humans per afavorir, en el marc de la promoció de la governança democràtica, la participació, la inclusió i la transparència en la presa de decisions pública, la garantia i l’exercici efectiu de tots els drets humans individuals i col·lectius i l’apoderament dels actors i del teixit social amb més capacitat transformadora¹⁹.

5.2.3.3. Sostenibilitat ambiental

- Promoure la gestió sostenible, equitativa i integral dels ecosistemes i l’accés a llurs re-

15. *Pla Director de Cooperació al Desenvolupament 2011-2014*. Catalunya: Generalitat de Catalunya, Departament de la Vicepresidència, Direcció General de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària, Agència Catalana de Cooperació al desenvolupament, 2010. http://www20.gencat.cat/docs/cooperaciocatalana/Continguts/01ACCD/05pla_director/Pla_director_2011_2014.PDF.

16. Dades de contacte en annex.

17. *Global strategy to stop health-care providers from performing female genital mutilation*. Organització Mundial de la Salut, 2010. http://whqlibdoc.who.int/hq/2010/WHO_RHR_10.9_eng.pdf.

18. *Protocol d’actuacions per prevenir la mutilació genital femenina*. Generalitat de Catalunya. Barcelona: Secretaria per a la Immigració, 2007. http://www.gencat.cat/salut/depsalut/pdf/ablacio_final.pdf.

19. *Pla Director de Cooperació al Desenvolupament 2011-2014*. Catalunya: Generalitat de Catalunya, Departament de la Vicepresidència, Direcció General de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària, Agència Catalana de Cooperació al desenvolupament, 2010. http://www20.gencat.cat/docs/cooperaciocatalana/Continguts/01ACCD/05pla_director/Pla_director_2011_2014.PDF.

ursos naturals, entre els quals l'aigua, i el control i l'ús d'aquests recursos, per mitjà de l'apoderament dels actors, especialment dels més desfavorits²⁰.

- Transversalitzar els criteris de sostenibilitat ambiental a totes les activitats dels projectes i accions:
- Promoure els sistemes energètics sostenibles als projectes (plaques solars, forns solars, altres...).
- Facilitar la formació en energies renovables en el marc dels projectes que n'inclouguin la instal·lació per garantir el manteniment de les instal·lacions .
- Evitar la dependència dels recursos fòssils per l'elevat cost financer i mediambiental que suposen.
- Evitar la dependència dels productes o equipaments que no es puguin aconseguir a Gàmbia.
- Promoure la utilització de materials i tècniques locals en la construcció.
- Adaptar les activitats dels projectes agrícoles als sistemes de producció i productes locals.

5.3. Recomanacions en relació als socis i contraparts a Catalunya i a Gàmbia i als canals d'interlocució

Els agents protagonistes de la cooperació local catalana a Gàmbia són diversos. A Catalunya, els propis ajuntaments o representants de la societat civil, segons si es tracta de cooperació municipal directa o indirecta; a Gàmbia, les associacions comunitàries són directament responsables de l'execució del 41% dels projectes²¹.

En aquest epígraf es presenten les recomanacions per establir una interlocució local, nacional i internacional en el marc dels projectes, també com les recomanacions per a la identificació de socis i contraparts a Catalunya i a Gàmbia.

5.3.1.1. Interlocució institucional local

A Gàmbia, per garantir l'èxit dels processos de desenvolupament, tant si sorgeixen de la cooperació municipal directa com de la indirecta, es considera fonamental reconèixer les autoritats locals com a actors de desenvolupament i decisors de les prioritats de desenvolupament del territori. Aquestes poden participar en els projectes de manera directa, exercint com a contraparts, o bé de manera indirecta, com a socis locals. Per això es recomana:

- Definir vies d'interlocució amb les institucions públiques responsables del desenvolupament del territori per a la implementació i el seguiment dels projectes a la regió:
  - Sol·licitar a les associacions i ONG que proposen projectes a Gàmbia un document acreditatiu que garanteixi l'articulació amb les polítiques i plans estratègics d'aquestes institucions (carta de compromís de la institució pública o de conformitat amb el projecte que es pretén desenvolupar, preferiblement una carta amb la conformitat de l'àmbit regional, i una altra de conformitat de la comunitat on es preveu desenvolupar el projecte);

*Institucions locals dependents de l'àmbit central:*²²

- Delegacions ministerials territorials: Responsables de les oficines regionals de salut, agricultura, educació²³...
- Oficina del governador: A través de l'oficina es convoca el Comitè Tècnic Consultiu (*Technical Advisory Committee*) que reuneix tots els agents de desenvolupament de la regió i garanteix una presa de decisions participativa pel que fa als aspectes de desenvolupament regional i local.

Autoritats locals:

- Govern regional: Consell d'Àrea (Area Council) que elabora els plans de des-

20. Pla Director de Cooperació al Desenvolupament 2011-2014.

21. Segons l'epígraf 4.3.3 *La cooperació local catalana amb Gàmbia, mapa d'actuacions*.

22. Segons l'epígraf 3.2.1 *Organització territorial*.

23. Dades de contacte en annex.

envolupament regionals i locals i és responsable del desenvolupament local de la regió.

- Comunitat: *Alkalo* (cap de la comunitat) i responsable del Comitè de Desenvolupament de la Comunitat (*Village Development Committee*), responsable de les decisions que afecten el desenvolupament de la comunitat.

Ja se cita a l'epígraf 5.2 *En relació amb la concentració geogràfica i sectorial* la via d'interlocució específica per a la intervenció en sectors com la salut i l'agricultura, sectors prioritaris de la cooperació local catalana a Gàmbia. La correcta informació a les oficines regionals de salut, agricultura, educació... garantirà una millor apropiació i sostenibilitat dels projectes, ja que ofereixen el suport a la identificació de prioritats segons els plans de desenvolupament locals i les estratègies nacionals, l'assessorament tècnic per part de l'equip regional i el seguiment dels projectes en curs.

5.3.1.2. Interlocució institucional nacional

Es recomana prioritzar la interlocució institucional a l'àmbit local, que és l'àmbit responsable del desenvolupament de la regió i que pot oferir un suport més proper als projectes. Si bé és important comptar amb el suport ministerial per executar un projecte, no és un requisit indispensable: és més rellevant la interlocució amb les oficines regionals dels ministeris, que, alhora, informaran el servei corresponent del ministeri dels projectes en curs a la regió.

5.3.1.3. Interlocució institucional internacional

Tot i que es prioritza la interlocució institucional local, és important garantir la interlocució institucional internacional, ja que es tracta de projectes de cooperació internacional al desenvolupament. Es recomana:

- Informar l'Ambaixada de Gàmbia a Espanya dels projectes previstos a Gàmbia, com també de tota previsió de desplaçament al país.
- Informar el responsable de projectes a Gàmbia de l'AEICID dels projectes previstos a Gàmbia, així com de tota previsió de desplaçament al país.

- Informar el Fons Català de Cooperació dels projectes previstos a Gàmbia. En aquest sentit, el Fons Català, a través del Pla de suport a la cooperació local catalana a Gàmbia, pot oferir als ajuntaments interessats assessorament, consell en la identificació de projectes, coordinació amb les estratègies locals, articulació amb altres municipis, interlocució institucional i seguiment al terreny.

Pel que fa a la interlocució institucional, i més específicament a l'execució directa per part de les institucions públiques, la manca de transparència institucional pot ser considerada un factor de risc, com s'ha esmentat a l'epígraf 3.3.2 *Situació dels Drets Humans i governabilitat democràtica*. Tanmateix, pel que fa a la debilitat de les estructures institucionals del país, el Fons Català, partint del mandat municipalista, considera important que, malgrat la fragilitat que caracteritza els actors i les institucions locals i nacionals gambianes, es treballi de manera conjunta per aconseguir la complementaritat i garantir l'enfortiment institucional, també com l'apropiació dels projectes i una cultura de rendició de comptes i transparència que garantirà la durabilitat i un major impacte de les accions.

5.3.2. Identificació de socis i contraparts

Els socis locals o contraparts són els responsables de l'èxit de tot el cicle de projecte, que han d'intervenir de manera activa des de la fase d'identificació de necessitats fins a l'avaluació.

5.3.2.1. Identificació i valoració de socis a Catalunya

En la valoració dels socis o de les entitats responsables del projecte a Catalunya es recomana:

- Sol·licitar que l'associació o entitat estigui inscrita al registre d'entitats municipal i de la Generalitat, que consti com a entitat sense afany de lucre, legalment constituïda i amb la finalitat de cooperació al desenvolupament inclosa als estatuts. En el cas del codesenvolupament, facilitar que l'entitat compleixi els requisits esmentats i que als estatuts també figuri l'arrelament, l'associació, la integració i el diàleg.

- Verificar l'experiència de l'entitat en la realització del projecte (capacitat operativa, administrativa i tècnica adequada per gestionar el projecte presentat i base social –socis i voluntaris– amb capacitat per obtenir fons propis).
- Valorar de manera positiva que l'entitat tingui coneixement del context gambià, ja sigui a través de l'experiència de treball en aquest país o, en el cas del codesenvolupament, que l'entitat estigui formada, parcialment o totalment, per membres del col·lectiu gambià del municipi.
- Valorar de manera positiva la participació activa de l'entitat sol·licitant al consell de cooperació municipal i la participació en processos de concertació amb altres entitats del Nord (pertanyença a xarxes, plataformes de coordinació, federacions...).
- Valorar que l'associació a Catalunya disposi d'una branca o d'una contrapart preestablerta a Gàmbia amb qui tingui un vincle establert.

5.3.2.2. Identificació de contraparts gambianes

Segons el mapa d'actuacions de la cooperació catalana a Gàmbia, per ordre d'importància, el 41% dels projectes han estat executats per associacions comunitàries, el 35% dels projectes no tenien una contrapart identificada, el 12% dels projectes han estat executats per una contrapart senegalesa i només el 6% per una organització de la societat civil gambiana o una institució pública, respectivament²⁴. Aquestes xifres evidencien la dificultat d'identificar socis i contraparts al terreny per part dels actors de la cooperació local catalana i d'establir relacions a llarg termini que garantiran l'èxit dels projectes. En aquest sentit, i per facilitar una millor identificació i tenir garantia d'èxit en els partenariats establerts, es recomana:

- Considerar la contrapart no només com a receptora dels fons destinats a l'execució d'un projecte específic, sinó com a soci estratègic per a la transformació i el canvi d'un territori a llarg termini.

Pel que fa a la **cooperació directa amb governs locals gambians** es recomana:

- Prendre en consideració les estructures de la descentralització i les institucions públiques del país²⁵.

Pel que fa a la **cooperació amb agents no governamentals** es recomana:

- Sol·licitar experiència demostrada en l'àmbit geogràfic i sectorial d'intervenció del projecte (a través de la memòria d'activitats, projectes previs, arrelament al territori, relacions amb els altres agents de desenvolupament de la zona per demostrar la capacitat operativa, administrativa i tècnica adequada per gestionar el projecte presentat).
- Sol·licitar que la contrapart estigui registrada al registre d'ONG del Ministeri d'Interior de Gàmbia²⁶.
- Valorar de manera positiva que la contrapart formi part d'una plataforma, d'una xarxa de coordinació de la societat civil, federació...

Pel que fa a ambdós tipus de contraparts i socis, tant governamentals com no governamentals, i pel que fa a les comunitats que exerceixen com a contraparts dels projectes, es recomana:

- Valorar les capacitats tècniques i finances de la contrapart amb qui es vol establir un partenariat (a través de la memòria d'activitats, projectes previs, arrelament al territori, relacions amb els altres agents de desenvolupament de la zona per demostrar la capacitat operativa, administrativa i tècnica adequada per gestionar el projecte presentat).
- Garantir que la contrapart promogui els enfocaments participatius i garanteixi la implicació de la població beneficiària i de tots els agents de desenvolupament del territori (governos locals, direccions regionals dels ministeris i societat civil a través dels comitès tècnics consultius²⁷ de cada regió).

24. Segons l'epígraf 4.3.3 *La cooperació local catalana amb Gàmbia, mapa d'actuacions*.

25. Segons l'epígraf 3.2.1 *Organització territorial*.

26. Dades de contacte en annex.

27. Segons l'epígraf 3.2.1 *Organització territorial*.

- Constituir un comitè de seguiment i de gestió del projecte que es basi preferiblement en les estructures existents que representen tots els agents de desenvolupament de la regió: comitès tècnics consultius.
- Vetllar per la corresponsabilitat i participació activa de tots els agents que participen en el projecte, tant a Catalunya com a Gàmbia.
- Signar un acord de partenariat o conveni amb la contrapart i els socis del projecte detallant les funcions i el rol de cada agent que permeti:
  - Definir el rol i responsabilitats de cada soci del projecte.
  - Definir les activitats principals a desenvolupar en relació al projecte.
  - Establir un procediment de rendició de comptes per garantir la transparència en la gestió (definir procediment de justificació financera).
  - Establir els mecanismes de seguiment i d'avaluació, amb la participació d'altres agents de desenvolupament de la regió i del propi municipi o entitat finançadora.

Tanmateix, algunes d'aquestes recomanacions poden ser de compliment difícil per la feblesa que caracteritza les estructures de govern local i la societat civil gambianes. En aquest sentit, també es recomana:

- Incloure en el projecte un component d'enfortiment de capacitats de les institucions locals i de la societat civil per enfortir la mateixa contrapart responsable de l'execució i els diferents agents que intervenen en el desenvolupament local.
- Preveure un acompanyament a la contrapart per part de l'entitat del Nord, a través de grups mixtos en el cas del codesenvolupament, o per part de l'ajuntament i del Fons Català.
- Incorporar la cooperació tècnica i la cooperació Sud-Sud a la lògica d'intervenció a Gàmbia, per afavorir l'intercanvi directe d'experiències i bones pràctiques entre socis del mateix nivell.

- Considerar que les pròpies institucions gambianes com les delegacions regionals del govern (salut, educació, agricultura...), o l'*Area Council* poden donar suport al procés d'identificació, formulació, seguiment i avaluació del projecte.
- Comptar amb la participació de voluntaris o expatriats de Catalunya només quan sigui necessari i per un període limitat de temps perquè el projecte ha de ser preferiblement gestionat per personal local i ha de comptar amb les capacitats locals.
- Garantir que el personal expatriat o voluntari, si s'estima necessari, tingui coneixement del país i del sector d'intervenció del projecte, sigui personal preparat i professional que es pugui adaptar al context del país.

5.4. En relació amb els instruments i les línies de cooperació possibles

Com s'ha vist, l'instrument principal de la cooperació local amb Gàmbia és el projecte, i la línia de cooperació principal és la cooperació financera a través de projectes de desenvolupament local en el sector de serveis socials bàsics. Tanmateix existeix un ampli ventall de possibilitats de cooperació amb aquest país, a banda dels projectes.

En relació als instruments de cooperació es pot cooperar a través de:

- Projectes propis municipals, projectes a través de convocatòria de subvencions, programes d'acció plurianuals, agermanaments, assistències tècniques, participació en xarxes.

En relació a les línies de cooperació possibles:

- Cooperació financera, cooperació tècnica, cooperació Sud-Sud, ajuda alimentària, acció humanitària, educació al desenvolupament i formació...

Pel fet que l'instrument projecte és el més utilitzat en la cooperació amb Gàmbia, a continuació es presenta un quadre resum que recull les recomanacions generals a tenir en compte per a la identificació i la realització de projectes, partint de la base que el projecte és un instrument més del procés de desenvolupament i que la visió de la cooperació ha de transcendir-lo i motivar la transformació social.

Requeriments clau a considerar per a la identificació i la formulació de projectes a Gàmbia

Identificació i pertinència

- Valoració/avaluació prèvia de la pertinència del projecte elaborada pel municipi, associació local, Fons Català o altre organisme?
- Identificació basada en les prioritats de desenvolupament del país/regió? El projecte respon a una prioritat demostrada?
- Identificació basada en processos participatius?
- Es garanteix l'apropiació local per part de les autoritats locals, la societat civil i la població?
- Es tenen en compte factors socioculturals que poden afectar la bona marxa del projecte?
- La contrapart està clarament identificada? És una ONG o entitat local del Sud? És una administració local del Sud? La contrapart està vinculada amb un ajuntament, col·lectiu d'immigrants o ONG de Catalunya?
- La contrapart garanteix una bona marxa del projecte? (experiència demostrada en anteriors exercicis econòmics i compliment d'objectius i compromisos adquirits)²⁸.

Procés de formulació dels projectes

- Descripció general del context històric, econòmic, polític i sociocultural del projecte i marc lògic satisfactòria?
- Objectius general i específic i resultats coherents amb la naturalesa del projecte?
- Indicadors i fonts de verificació mesurables?
- Es tenen en compte factors externs que puguin afectar la bona marxa del projecte?
- Els beneficiaris estan clarament definits en directes, indirectes, perjudicats, exclusos, i agregats per categories (sexe, edat i altres rellevants per al projecte)?
- Es preveu l'accés equitatiu de la població a les activitats del projecte, per evitar situacions d'exclusió o desigualtat en una comunitat?
- Es presenta un cronograma detallat i una planificació detallada i coherent d'activitats?
- Es preveuen els recursos humans, materials i financers per a una bona execució del projecte?
  - Previsió pressupostària detallada per activitats?
  - Valoració de les aportacions en espècie?
  - Es preveuen fluctuacions en el canvi de moneda i imprevistos?
  - Es preveu un sistema d'auditoria o de seguiment financer?
- Les activitats del projecte tenen en compte de manera transversal:
  - Perspectiva de gènere
  - Perspectiva drets humans
  - Perspectiva medi ambient
- El projecte preveu activitats d'informació, difusió i sensibilització a Catalunya?

28. Veure epígraf identificació de socis i contraparts.

Seguiment i avaluació

- S'ha establert un sistema de seguiment periòdic?
- S'ha identificat la persona responsable de realitzar el seguiment periòdic i els informes de seguiment?
- La formulació del projecte preveu mecanismes d'avaluació dels resultats?

Avaluació de l'impacte, sostenibilitat

- Existeix un sistema d'avaluació de l'impacte de les accions?
- Es garanteix la sostenibilitat de l'acció (continuitat i manteniment) una vegada finalitzat el projecte i el finançament? Per part de quina institució?

Aspectes institucionals

- S'han establert els compromisos dels diferents socis en un document (conveni, addenda, document de compromís...)?
- Suport institucional:
  - Existeix suport exprés (carta, conveni...) per part de les autoritats locals i regionals²⁹?
  - Existeix oposició expressa per part de les autoritats locals (dificultats de gestió administrativa, impediments,...)?
- És un projecte en què participen diverses entitats o institucions gambianes? Es promou el treball en xarxa?
- S'identifiquen aspectes institucionals que puguin afectar la bona marxa del projecte?
- El projecte preveu activitats de desenvolupament institucional per a l'enfortiment de les capacitats locals (formacions, assistències tècniques...)?

Coordinació i complementarietat amb els plans de desenvolupament existents

- El projecte s'emmarca dins les prioritats locals, regionals o nacionals de desenvolupament del territori?
- El projecte s'integra amb altres projectes complementaris a la zona i té en compte les accions de cooperació internacional (descentralitzada, bilateral i multilateral) presents al territori?
- El projecte té en compte els principis de la Declaració de París i el Pla d'acció d'Accra per l'eficàcia de l'ajuda (apropiació, alineació, harmonització, gestió orientada als resultats, responsabilitat compartida)?
- Les accions municipals a Gàmbia tenen en compte la consecució dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni a escala local?

Perspectives de continuïtat i ampliació dels projectes i accions

- Es preveu l'enfortiment de capacitats locals per assegurar la continuïtat del projecte un cop finalitzat el finançament?
- Es preveu la continuïtat, ampliació del projecte o identificació de noves accions al territori?

29. Veure recomanacions a l'epígraf Interlocució institucional local.

6. Acompanyament del Fons Català en la implementació de les recomanacions d'aquesta Guia

Aquesta Guia pretén permetre als municipis i a les entitats catalans conèixer la realitat de la cooperació local catalana a Gàmbia i oferir els instruments per conèixer el context de desenvolupament del país i millorar, així, la cooperació que s'hi desenvolupa. El mapa de la cooperació local catalana a Gàmbia que s'inclou, suposa també una eina eficaç per conèixer i aprendre de les experiències desenvolupades, evitar la duplicitat d'accions i crear sinèrgies.

A partir dels elements presentats al llarg d'aquesta Guia i de la realitat de la cooperació catalana amb Gàmbia, els reptes principals per fer la cooperació municipal en aquest país més eficaç són:

- Canvi del paradigma de la cooperació assistencialista per una cooperació transformadora i d'enfortiment de capacitats locals.
- Articulació ajuntaments-societat civil en la definició d'una política pública de cooperació a Gàmbia: cooperació concertada amb protagonisme dels governs locals catalans però amb el treball conjunt de tots els actors del municipi, amb atenció especial als col·lectius gambians i als processos de codesenvolupament.
- Implicació directa dels ajuntaments en una visió conjunta de suport al procés de descentralització gambià.
- Aplicació de les recomanacions d'aquesta Guia a les bases de les convocatòries de subvencions municipals per a les associacions, com també en els projectes de cooperació directa i en el treball en xarxa.
- Implicació dels ajuntaments al grup de treball de municipis que cooperen amb Gàmbia, articulació de les polítiques de cooperació local amb una estratègia supramunicipal definida per aquest país.

Per fer front a aquests reptes i als que s'han presentat al llarg de la Guia, el Fons Català, seguint els eixos del Pla Estratègic 2008-2012, permet oferir als municipis que ho sol·licitin un acompanyament en els diferents aspectes de la cooperació amb Gàmbia que es presenten a continuació:

PQ – Qualitat de la cooperació descentralitzada indirecta (CDI) i directa (CDD)

PQ1 - Suport i assistència tècnica als municipis (CDI)

- Suport tècnic en la identificació, el seguiment i l'avaluació dels projectes i en la identificació de contraparts i prioritats de desenvolupament local.
- Seguiment dels projectes al terreny, elaboració d'informes i recomanacions per a la reorientació i l'articulació amb les polítiques públiques locals (projectes del Fons Català i projectes propis dels municipis).

PQ 2 - Suport i assistència tècnica als municipis (CDD)

- Suport en el procés d'identificació de possibles actors vinculats amb el territori emissor i receptor.
- Acompanyament en el procés de creació dels vincles de codesenvolupament com a eix transversal de la cooperació.
- Assistència per a la determinació de les prioritats sectorials i geogràfiques de la cooperació directa.

PL – Direcció i lideratge de la creació de coneixement de la cooperació municipal

Promoció de la democràcia participativa i el pluralisme polític

- Enfortir contraparts estratègiques municipals i fomentar els processos participatius

en relació als projectes identificats a la Regió Upper River a través dels comitès locals de desenvolupament.

- Seguiment dels processos i canvis electorals al país (seguiment indirecte dels resultats i anàlisi dels canvis produïts).

Pol de qualitat: Sistematització

- Acompanyar els municipis en l'aplicació de les recomanacions d'aquesta Guia.
- Oferir als municipis la possibilitat de participar a la Comissió de Codesenvolupament del Fons Català, per contribuir al diàleg prenent com a base la reflexió, les teories i les pràctiques acumulades.

Pol de qualitat: Avaluació

- Oferir als municipis la possibilitat d'avaluació dels projectes al terreny també com l'avaluació del pla de suport a la cooperació local catalana amb Gàmbia i les activitats que se'n deriven (projecte intermunicipal).

PX - Creació, dinamització i gestió de xarxes de cooperació

Treball en xarxa

- Continuitat i consolidació política del grup de treball d'ajuntaments catalans que treballen a Gàmbia.

- Integració del grup de treball de municipis que treballen a Gàmbia a les comissions de codesenvolupament i de municipalisme promogudes des del Fons Català.
- Suport en la definició d'una estratègia conjunta sectorial i regional.
- Suport en la identificació d'almenys un projecte supramunicipal amb la participació de diferents municipis del grup de treball.

PC - Col·laboració, cooperació i concertació amb socis de segon nivell i amb altres organismes

- Complementarietat de les accions identificades amb les estratègies nacionals i de cooperació internacional, amb especial atenció a l'articulació amb el Pla Director de cooperació al desenvolupament de la Generalitat de Catalunya i amb l'Estratègia de Codesenvolupament.

El Fons Català, a partir de l'experiència en l'àmbit de la cooperació local i del codesenvolupament, permet acompanyar els municipis catalans que cooperen amb Gàmbia en els eixos estratègics esmentats, per respondre a una voluntat de millora de la cooperació municipal per fer-la més eficaç i coordinada.

Annexos

Bibliografia

1r Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud. 1998-1999-2000. Barcelona: Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, 2001. < http://fonscatala.org/upload/archivos//20110304_0216estudi2000.pdf >.

2n Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud. 2000-2001-2002. Barcelona: Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, 2003. < http://fonscatala.org/upload/archivos//20110304_0213estudi2003.pdf >.

3r Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud. 2003-2004-2005. Barcelona: Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, 2007. < http://fonscatala.org/recursosDocumentals/index.php?id_pagina=88&tp=12&idRegi=160&c=3&paginaAct=>.

4t Estudi de la Cooperació Local de Catalunya amb els països del Sud 2006-2007-2008. Barcelona: Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, 2011. < http://fonscatala.org/recursosDocumentals/index.php?id_pagina=88&tp=12&idRegi=228&c=3&paginaAct=>.

58/220. Cooperación económica y técnica entre los países en desarrollo. Nova York: Assemblée General de les Nations Unides, 2004. < <http://www.un.org/es/comun/docs/?symbol=A/RES/58/220> >.

Accord de partenariat entre les membres du groupe des états d'Afrique, des Caraïbes et du Pacifique, d'une part, et la Communauté Européenne et ses États Membres, d'autre part. Cotonou, 2000. < <http://www.acpsec.org/fr/conventions/cotonou/accord1.htm> >.

ALAM, M. *Decentralisation in The Gambia.* Londres: Commonwealth Secretariat, 2009.

BOSSUYT, J. *Cooperación descentralizada. Lecciones de la experiencia de la UE con la Convención de Lomé.* Madrid: Universidad Complutense de Madrid, 1997

Budget Speech 2011. Banjul: Oficina del president, 2011. < <http://www.statehouse.gm/budget-spch-2010/> >.

Campanya del Mil·lenni, Sense Excuses 2015. < <http://www.sinexcusas2015.org/> >.

Clasificación Mundial 2010. Reporters Sense Fronteres, 2010. < <http://es.rsf.org/press-freedom-index-2010,1034.html> >.

Corruption Perception Index 2010. Transparency International, 2010. < http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2010/in_detail >.

Country Strategy Paper for Gambia. Banjul: Comissió Europea, 2007. <http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/scanned_gm_csp10_en.pdf >.

Declaració de París i el Programa d'Acció d'Accra per a l'Eficàcia de l'Ajuda. París: Accra, 2005-2008. < <http://www.oecd.org/dataoecd/53/56/34580968.pdf> >.

Declaració Universal dels Drets Humans. Nova York: Assemblée General de les Nations Unides, 1948.

Department of State of Industry and Trade. Gambia. < <http://www.gambia.gm/> >

Development Cooperation Report 2010. Paris: OECD, 2011. <<http://www.oecd.org/dac/dcr>>.

Directory of Development Organizations. Ressources Guide to Development Organizations and the Internet. Gambia. 2011. < <http://www.devdir.org/files/Gambia.PDF> >.

DOIG, A. i McIVOR, S. *National Integrity System. Country Study Report. The Gambia.* Middlesbrough: Transparency International, 2004.

EC-UN Joint Migration and Development Initiative (JMIDI). Brusel·les: UE i ONU. <<http://www.migration4development.org/content/about-jmidi>>.

Education Strategic Plan 2006 –2015. Banjul: Ministeri d'Educació Bàsica i Secundària, 2005. < <http://planipolis.iiep.unesco.org/upload/Gambia/Gambia%20ESSP%202006-2015.pdf> >.

El món a Catalunya. Guia del cos consular. Catalunya: Generalitat de Catalunya, Departament de la Vicepresidència, Comissionat d'Afers Exteriors i Cooperació, 2010. < http://www20.gencat.cat/docs/Departament_de_la_Vicepresidencia/0-WEB_AEC_CHCC/Afers_Exteriors_Cooperacio/Documents/GUIA%20COS%20CONSULAR/guia_consular_web.pdf >.

Estado de los Derechos Humanos en el Mundo. Informe anual 2010. Amnistia Internacional, 2010. < <http://thereport.amnesty.org/es> >

Evolució de la població total i estrangera. 2000-2010 Catalunya origen geogràfic: Gàmbia. Idescat: Web de l'estadística oficial a Catalunya. < <http://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?b=0&nac=d216> >.

Factores determinantes clave de la estadística de migración nacional. Migración y Desarrollo. Ginebra: OIM, 2010. <<http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/developing-migration-policy/migration-dvlpment/lang/es/cache/offonce/>>.

FARJAS, A. *El procés migratori gambià a comarques gironines: el cas de Banyoles, Olot i Salt.* Girona: Departament de Pedagogia, Universitat de Girona, 2002.

Gambia. Health profile. Ginebra: Organització Mundial de la Salut (OMS), 2009. < <http://www.who.int/gho/countries/gmb.pdf> >.

Global strategy to stop health-care providers from performing female genital mutilation. Ginebra: Organització Mundial de la Salut, 2010. < http://whqlibdoc.who.int/hq/2010/WHO_RHR_10.9_eng.pdf >.

GRASA, R. et al. *Estratègia de codesenvolupament de la cooperació al desenvolupament.* Barcelona: Departament de la Vicepresidència, Direcció General de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària, 2009.

GRASA, R. *Llibre verd del codesenvolupament.* Barcelona: Departament de la Vicepresidència, Direcció General de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària, 2008.

Grup de Treball de Migracions i Codesenvolupament de CGLU. *Taller Online. Identificación de líneas estratégicas en materia de migraciones y cooperación descentralizada*. Barcelona: Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, 2010.

Guía de orientaciones para la cooperación municipal al desarrollo. El papel de las ciudades y los gobiernos locales. Barcelona: ONG Proyecto Local, 2010.

Health Policy. Republic of the Gambia 2011-2015. Banjul: Ministeri de Salut i Benestar Social, 2010. < <http://www.moh.gov.gm/images/stories/healthpolicy2011-2015.pdf> >.

Indicadores internacionales sobre desarrollo humano. Gambia. Perfil de país. PNUD, 2010. < <http://hdrstats.undp.org/es/paises/perfiles/GMB.html> >.

Informe de las migraciones en el mundo 2010. Ginebra: Organització Internacional per a les Migracions (OIM), 2010. < <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/facts-and-figures/lang/es> >.

KAPLAN, A. *Mutilación genital femenina, Manual para profesionales*. Barcelona: GIPE-PTP UAB, 2010. http://www.mgf.uab.es/docs/Manual_profesionales_BR.pdf

KAPLAN, A. *De Senegambia a Cataluña, Procesos de aculturación e integración social*. Barcelona: Fundació "la Caixa", 1998.

La cooperación descentralizada en España. FRIDE, 2006. < http://www.fride.org/uploads/Cooperacion_descentralizada_Backgrounder_ES.pdf >.

Local Government Act 2002. Gàmbia: Ministeri de Govern Local i Territoris, 2002. < <http://www.molgl.gov.gm/> >.

MALE, JP., SANZ, B. *Sistematització d'experiències de cooperació descentralitzada de quatre ens locals catalans*. Barcelona: Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, 2010. < http://www.fonscatala.org/upload/archivos//20110302_0224sist_exp_coop_descent.pdf >.

MARTÍNEZ, I., SANTANDER, G. *Análisis de la cooperación descentralizada local. La declaración de París y la Cooperación Descentralizada*. Portal de desarrollo humano local, Hegoa. < <http://www.dhl.hegoa.ehu.es/ficheros/0000/0489/libreria-252.pdf> >.

MDG Progress Index: Gauging Country-Level Achievements. Washington: Centre for Global Development, 2010. < http://www.cgdev.org/section/topics/poverty/mdg_scorecards?utm_source=nl_weekly&utm_medium=email&utm_campaign=nl_weekly_01252011& >.

Monografía. Gambia. Madrid: Dirección General de Comunicación Exterior del Ministerio de Asuntos Exteriores y de Cooperación - AECID, 2008.

NAIR, S. *Rapport de bilan et d'orientation sur la politique de codeveloppement*. Paris: Ministeri Francès d'Assumptes Exteriors, 1997.

Oficina responsable de l'Informe sobre Desenvolupament Humà. *Informe sobre el Desenvolupament Humà 2010. El desenvolupament humà, la veritable riquesa de les nacions*. Nova York: PNUD, 2010.

Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic. <www.oecd.org>.

Perfil País Gàmbia. OCDE, 2010. < <http://www.oecd.org/dataoecd/21/38/1881058.gif> >.

Pla Director de Cooperació al Desenvolupament 2007-2010. Catalunya: Generalitat de Catalunya, Departament de la Vicepresidència, Direcció General de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària, Agència Catalana de Cooperació al desenvolupament, 2006. < <http://www20.gencat.cat/portal/site/cooperaciocatalana/menuitem.3264435f176a8ddf28323e10b0c0e1a0/?vgnextchannel=bc78228e3dab5210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnextoid=bc78228e3dab5210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD> >.

Pla Director de Cooperació al Desenvolupament 2011-2014. Catalunya: Generalitat de Catalunya, Departament de la Vicepresidència, Direcció General de Cooperació al Desenvolupament i Acció Humanitària, Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament, 2010. < http://www20.gencat.cat/docs/cooperaciocatalana/Continguts/01ACCD/05pla_director/Pla_director_2011_2014.PDF >.

Pla Estratègic del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, 2008-2012. Barcelona: Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, 2007. < http://fonscatala.org/upload/archivos//20110309_0236PlaEstrategic.pdf >.

Plan Director de la Cooperación Española al Desarrollo 2009-2012. Madrid: Ministerio de Asuntos Exteriores y Cooperación - AECID, 2008. < http://www.maec.es/es/MenuPpal/CooperacionInternacional/Publicacionesydocumentacion/Documents/Plan%20Director%202009-2012_lineasmaestras.pdf >.

Protocol d'actuacions per prevenir la mutilació genital femenina. Generalitat de Catalunya, Secretariat per a la Immigració, 2007. < http://www.gencat.cat/salut/depsalut/pdf/ablacio_final.pdf >.

Reglament N° 1659/98. Estrasburg: Consell d'Europa, 1998. < http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=es&type_doc=Regulation&an_doc=1998&nu_doc=1659 >.

Report on capacity assessment of women in decision making positions. Banjul: Women's Bureau, 2010. < <http://www.gambiwomen.org/> >.

Republic of the Gambia. Poverty Reduction Strategy 2007-2011. Banjul: Ministeri d'Estat i Economia, 2006.

Salud sexual i reproductiva. Mutilación Genital Femenina. Ginebra: Organització Mundial de la Salut. < <http://www.who.int/reproductivehealth/topics/fgm/en/index.html> >

SHABBIR CHEEMA, G. i A. RONDINELLI, D. *Decentralizing Governance: Emerging Concepts and Practices*. Washington, DC: Brookings Institution Press, 2007.

SOW, P. *Senegalesos i gambians a Catalunya (Espanya). Anàlisi geosociològica de les seves xarxes espacials i socials*. Barcelona: Grup de Recerca sobre Migracions (GRM), Universitat Autònoma de Barcelona, 2003. < <http://www.migracat.cat/document/ffe0d3b8d3f639e.pdf> >.

Acrònims

ACCD - Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament

ACNUR - Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats

AfDF - Fons Africà de Desenvolupament (*African Development Fund*)

AOD - Ajuda Oficial al Desenvolupament

APRC - Aliança per a la Reorientació Patriòtica i la Construcció (*Alliance for Patriotic Reorientation and Construction*)

AU - Unió Africana (*African Union*)

CAD - Comitè d'Ajuda al Desenvolupament

CAP - Pla d'Acció Comunitari (*Community Action Plan*)

CBMP - Programa de Medicina Comunitària

CGLU - Consell Mundial de Ciutats i Governos Locals Units

DAFO - Debilitats, amenaces, fortaleses i oportunitats

DDHH - Drets humans

ECOWAS - Comunitat Econòmica d'Estats de l'Àfrica Occidental (*Economic Community of West African States*)

EFA-FTI - Iniciativa Via Ràpida d'Educació per a Tots (*Education for All Track Initiative*)

EpD - Educació per al Desenvolupament

ERP - Programa de Recuperació Econòmica (*Economic Recovery Programme*)

EUA - Estats Units d'Amèrica

FAO - Organització per a l'Alimentació i l'Agricultura

FMI - Fons Monetari Internacional

GALGA - Associació Gambiana d'Autoritats i Governos Locals (*Gambian Association of Local Government Authorities*)

IDA - Fons del Banc Mundial per a la pobresa (*International Development Association*)

IDH - Índex de Desenvolupament Humà

IHRDA - Institut de Drets Humans i Desenvolupament a l'Àfrica

INB - Ingrés Nacional Brut

MGF - Mutilació Genital Femenina

NEPAD - Nova Aliança per al Desenvolupament a Àfrica (*New Partnership for Africa Development*)

NNUU - Nacions Unides

OCDE - Organització de la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic

ODM - Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni

OIM - Organització Internacional per a les Migracions

OMS - Organització Mundial de la Salut

ONG - Organització No Governamental

ONU - Organització de les Nacions Unides

ONUSIDA - Programa Conjunt de les Nacions Unides sobre el VIH-SIDA

PIB - Producte Interior Brut

PNUD - Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament

PRGF - Iniciativa per a la Reducció de la Pobresa i el Creixement (*Poverty Reduction and Growth Facility*)

PRSP - Document per a l'Estratègia de Reducció de la Pobresa (*Poverty Reduction Strategy Paper*)

PRSP - Estratègies de Reducció de la Pobresa (*Poverty Reduction Strategy Paper*)

PSD - Programa de Desenvolupament Sostenible (*Programme for Sustainable Development*)

RASD - República Àrab Sahrauí Democràtica

SPA - Estratègia per a la Reducció de la Pobresa / Programa Nacional de Reducció de la Pobresa (*Strategy for Poverty Alleviation/National Poverty Alleviation Programme*)

TANGO - Associació Gambiana d'ONG (*The Gambian Association of Non-Governmental Organizations*)

UE - Unió Europea

UNACLA - Comitè Assessor de les Nacions Unides per a les Autoritats Locals

UNDAF - Marc d'Assistència de les Nacions Unides per al Desenvolupament

UNFPA - Fons de les Nacions Unides per a la Població

UNICEF - Fons de les Nacions Unides per a la Infància

UNIFEM - Fons de Nacions Unides per a la Dona

URR - Regió Upper River

USD - Dòlars americans

VIH - Virus de la Immunodeficiència Humana

WAMZ - Zona Econòmica d'Àfrica Occidental (*West African Monetary Zone*)

Contactes i informacions de referència

Contactes

Fons Català de Cooperació al Desenvolupament

Via Laietana, 33, 9è 2a
08003 - Barcelona
Tel. 93 412 26 02
Fax. 93 301 90 88
fonscatala@fonscatala.org
www.fonscatala.org

Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament

Via Laietana, 14, 4a
08003 - Barcelona
Tel. 93 554 54 00
Fax. 93 554 55 00
www.cooperaciocatalana.cat

Ambaixada de Gàmbia a Espanya

Claudio Coelho, 28, 2 D
28001 Madrid
Tel. +34 91 4 36 17 93
Fax: +34 91 4 36 17 94
info@gambiaembassy.es

Coordinadora d'ONG Solidàries de les comarques gironines i l'Alt Maresme

Mestre Francesc Civil, 3
17005 - Girona
Tel. 972 21 99 16
solidaries@solidaries.org
www.solidaries.org

GALGA - Associació Gambiana d'Autoritats i Governos Locals (*Gambian Association of Local Government Authorities*)

33, Foday Kabba Highway
Latrikunda Sabiji KSMD
Gàmbia
galga@gamtel.gm

Consell d'Àrea de Basse (*Basse Area Council*)

Njagge Khan, Departament de Desenvolupament Comunitari
Tel. + 220 992 94 54 / + 220 766 17 86
njaggak@yahoo.co.uk

Oficina Regional de Salut Regió Upper River (*Upper River Regional Health Office Team*)

Baba Jeng, director
Tel. +220 735 92 94
amadoujeng@yahoo.com

Informacions de referència

Ministeri de Govern Local i Territori

(*Ministry of Local Government and Lands*)
www.molgl.gov.gm

Ministeri de Salut - Pla estratègic 2010-2014

(*Annual Strategic and Work Plan 2010 – 2014*)
Ministry of Health and Social Welfare
www.moh.gov.gm
<http://www.moh.gov.gm/images/stories/Consolidated-Annual-Cost-of-MOHSW-Strategic%20-Plan.pdf>

Oficina de la Dona (*Gambia Women's Bureau*)

www.gambiwomen.org

Protocol d'actuacions per prevenir la mutilació genital femenina.

Generalitat de Catalunya, Secretaria per a la Immigració, 2007.

http://www.gencat.cat/salut/depsalut/pdf/ablacio_final.pdf

Directori d'organitzacions de desenvolupament Gàmbia - Guia de recursos¹

Guia sobre les organitzacions internacionals, ministeris, institucions governamentals, sector privat, agències de desenvolupament, societat civil, universitats, finançadors, bancs, institucions de microcrèdit i consultores de desenvolupament a Gàmbia.

<http://www.devdir.org/files/Gambia.PDF>

1. *Directory of development organizations. Resources Guide to Development Organizations and the Internet. Gambia. 2011.* <http://www.devdir.org/files/Gambia.PDF>.

Llista de medicaments prioritaris a la Regió Upper River

La llista de medicaments prioritaris està pensada pels municipis i organitzacions que fan recollida de medicaments per enviar a Gàmbia en el marc de diferents projectes de salut. En aquest sentit, es recomana informar l'Oficina Regional de Salut corresponent de l'enviament de medicaments per a una millor coordinació, gestió i distribució. La llista que es presenta a continuació és orientativa dels medicaments prioritaris indicats per l'Oficina Regional de Salut de la Regió Upper River.

NOM GENÈRIC GÀMBIA	DOSIS	EQUIVALENT CATALUNYA
AMPICILLIN	500 MG /1 G INJECTION	Ampicil·lina 500mg/1g injectable (Gobemicina)
AMOXACILLIN	125/5 ML SYRUP /250 MG Caps	Amoxicil·lina 125/5 ml suspensió/250 mg càpsules
AMPICLOX	500 MG CAPS/5 ML SYRUP	Ampicil·lina+Cloxacil·lina
CHLORAMPHENICOL	125 MG / 5ML Syrup	Cloramfenicol 125/5 ml suspensió
CHLORAMPHENICOL	1G INJECTION	Cloramfenicol 1 g injectable
ERYTHROMYCIN	250MG CAPS TABLETS	Eritromicina 250 mg càpsules (Eritromicina estedi)
ERYTHROMYCIN	125MG / ML SYRUP	Eritromicina 125/5 ml (Eritrogobens)
DOXYCYCLIN	100 MG TABETS CAPs	Doxiciclina 100 mg càpsules (Doxiclat, Vibracina...)
CLOTRIMAZOLE CREAM		CREMES ANTIFÚNGIQUES
CLOXACILLIN	125MG / 5ML SYRUP	Cloxacil·lina 125/5 ml (Orbenin)
GENTAMYCIN	80 MG / 2ML INJECTION	Gentamicina (Gevramycin)
GRISEO FULVIN	125MG / 500MG TABLETS	Griseofulvina (Fulcin)
KETACONAZOLE	200 MG TABLETS	Ketoconazol 200 mg (Panfungol, Fungarest, Ketoisdin...)
METRONIDAZOLE	250 MG TABLETS	Metronidazol 250 mg comp (Flagyl)
NYSTAIN CREAM		Crema amb nistatina - antifúngic - combinada amb antibiòtics i cortisones (Interderm crema i Positon crema). Només es troba en solució (Mycostatin)
PENICILLIN BENAZATHINE	2,4 MU INJECTION	Bencilpenicil·lina-Benzatina (Benzetacil)
PENICILLIN BENZYL	1 ML INJECTION	Bencilpenicil·lina (Penilevel)
PENICYLLIN PROCAINE	4 MIL INJECTION	Bencilpenicil·lina-Procaïna (Farmaproïna)
PENICILLIN V	125 MG /5 ML SUSPENSION	Fenoximetilpenicil·lina (Penilevel oral 250mg sobres)
OBSTETRIC/ GYNAECOLOGY		GINECOLOGIA
CLOMIPHENE CITRATE	50 MG TABLET	Omifin 50 mg
ERGOMETRINE	0,5 MG TABLET	
OXYTOCIN	104 / ML INJECTION	Syntocinon 10 UI 1 ampolla./50 ampolles

NOM GENÈRIC GÀMBIA	DOSIS	EQUIVALENT CATALUNYA
VITAMINS AND MINERALS		
VITAMINES I MINERALS		
ASCORBIC ACID	50/100 MG TABLETS	Vitamina C (Redoxon 200mg/ml gotes o Redoxon 500 mg 20 comp. masticables)
FOLIC ACID	% MG TABLET	Àcid fòlic (Acfol 5 mg)
FEROUS SULPHATE	225 MG COATED TABLET	Ferro sulfat (Tardyferon)
MULTIVITAMIN	SYRUP	Xarop multivitamínic
MULTIVITAMIN	TABLET	Comprimits multivitamínics
VITAMIN B COMPOUND	INEJECTION	Compost de vitamina B injectables (Nervobion)
VITAMIN B COMPOUND	TABLET	Hidroxil (B1,B6i b12)
FLUIDS AND LECTROLYTES		
LÍQUIDS I ELECTRÒLITS		
SOCIUM LACTATE (HARTMAN)	INFUSION	Lactat sòdic (Hartmann Brawn)
DEXTROSE	5% INFUSION	Dextrosa o glucosa
ORAL REHYDRATATION SALT		Sèrum oral hiposòdic
SODIUM CHLORIDE	0,9% INFUSION	Sèrum fisiològic per infusió
STERILE WATER FOR INJECTION		Aigua estèril per injectar
CALCIUM GLUCONATE	100 MG/ML AMPOULES	Gluconat càlcic (solucions polielectrolítiques)
EYE		
ÒPTICA		
CHLORANPHENICOL	1% OINTMENT	Cloramfenicol (Oftalmolosa Cusí Cloramfenicol)
BETAMETHASOME/NEOMYCIN	DROPS	Betametasona/neomicina gotes oftàlmiques (Oftalmolosa Cusó Prednisona Neomicina)
GENTAMYCIN	0,3% DROP	Colircusi Gentamicina 0,3% gotes oftàlmiques
SODIUM CROMOGLYCATE	2% DROP	Cromoglicat sòdic (Cusicrom oftàlmic 4% fort, no existeix al 2%)
TETRACYCLINE	1% OINTMENT	El més similar és Oxitetraciclina (Terramicina pomada oftàlmica)
SKIN/DESINFECTANT		
PELL/DESINFECTANT		
NEOMYCIN	0,1% CREAM	Neomicina 0,1% crema (sola no existeix, ha de ser en compost: Dermisone Tri Antibiòtica, Neo Bacitrin...)
CHLORHEXIDINE/CETRIMIDE	SOLUTION	Solució de clorhexidina/cetrimida
HYDROGEN PEROXIDE	6% SOLUTION	Peròxid d'hidrogen (aigua oxigenada)
KETOCONAZOLE	CREAM	Ketoconazol crema (Fungarest, Panfungol...)
POVIDONE IODINE	10% SOLUTION	Betadine 10% solució dèrmica
TETRACYCLINE	3% OINTMENT	Tetraciclina crema 3%
ZINC OXIDE	OINTMENT	Crema Zinc Òxido (pasta a l'aigua)

En conveni amb:

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

Generalitat
de Catalunya

www.cooperacióatalana.cat